

ARO DERGİ

A N T A L Y A R E H B E R L E R O D A S I D E R G İ S İ

DOĞUNUN KRALİÇESİ:
ANTAKYA

ANTALYA'nın TURİZM TARİHİ

BALIKÇI MEKTUPLARI

PAMFİLYA'nın GÖZDESİ:
PERGE

ADIM ADIM ANEMURIUM

ANTALYA'nın EKOLOJİK SİSTEMLERİ

LOKALİMİZ AÇILDI

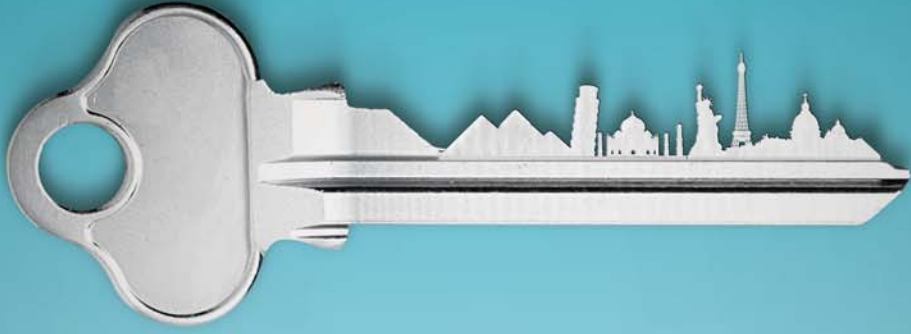

ÜCRETSİZ

GAYRİMENKULDE ULUSLARARASI DENEYİM

Her türlü yurt içi ve dışı emlak alım-satım işlemlerinizde en büyük yardımcınız.
Müşteriye özel çalışmalar; projelendirmeler, finansal analizler, yatırım raporları...
Hem de kendi dillerinde.

Farkın ve Güvenin Adresi

estate-ant
Property Investment & Construction Company

Tel: 242 322 5250 | Faks: 242 322 2440 | E-mail: info@estate-ant.com

www.estate-ant.com

Turizm, değişen dünya şartlarıyla birlikte ulusal ve uluslararası düzeyde kazandığı boyutlarla, yatırımları ve iş hacmini geliştiren, gelir yaratan, döviz sağlayan, istihdam alanları açan, sosyal ve kültürel hayatı zenginleştiren çok yönlü bir sektördür. Bunun yanı sıra ülke ekonomisine yaptığı önemli katkıyla birlikte, insanların, kültürlerin birbirini tanımalarına, kaynaşmasına ve evrensel barışın sağlanmasına da çok önemli katkıda bulunmaktadır..

Türkiye, 1980'lerin ortalarında katıldığı turizmde rekabette kısa sürede çok önemli bir yere gelmiş, saygın bir turizm ülkesi olmuştur. Türkiye 2009 yılında 27.3 milyon turistten 21.2 milyar dolar gelir elde etmiştir. Bu rakamlarla ilk on turizm ülkesi arasında yerini almayı, dünya turizm liginin büyükleri arasında saygın yer edinmeyi başarmıştır.

Türkiye, yatırımları, doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel mirasıyla, turizmin tüm bileşenleriyle dünya ile rekabette önemli rol oynamaktadır. Turist rehberleri de turizmin en önemli bileşenlerinden biridir. Bu mesleği icra etmeye karar vermekle ülkelerini turistlere karşı tanıtma ve temsil etme sorumluluğunu üstlenen rehberlerimizin toplum dinamiklerini izleyebilme, değişen koşullar karşısında kendini tazeleyebilme, bilgi birikimiyle yabancı ziyaretçiyle doğrudan temas halinde olması açısından turisti etkileme ve ikna etme kabiliyetine sahip olma, yerinde zamanında ve doğru bilgiyi aktarabilme başarısıyla Türk ve Türkiye imajına yaptıkları katkılar son derece önemlidir. Görülmüştür ki ülkemize gelen turistlerin çoğu memnun ayrılmakta ve on ziyaretçimizden yedisi ülkemizi tekrar ziyaret etmek istemektedir. Turist rehberlerinin sorumlu görev anlayışı bu başarıya ulaşmakta önemli bir etkidir.

Türk turizminin 80'li yıllardan bugüne turizmde gösterdiği başarı öykülerinin yaşandığı ve Akdeniz çanağının önemli turizm merkezlerinden biri Antalya'dır. Antalya örneğinde yaşanan pek çok başarının altında rehber arkadaşlarımızın emekleri, sorumlu ve duyarlı çabaları yatmaktadır. Rehberlerimizin Türk turizminde sürdürülebilirlik yaklaşımına uygun olarak kalite, etkin tanıtım, doğru bilgilendirme ve geleneksel misafirperverliğimizi sergileme ilkelerine uygun olarak ülke kalkınmasına çok daha büyük katkılar yapacaklarına duyduğum inançla, Antalya Rehberler Esnaf Odası'na turizm dünyasına kazandırdığı bu güzel çalışmadan ötürü teşekkür ediyor, ARO Dergi'ye yayın hayatında başarılar diliyorum.

Ertuğrul GÜNAY
Kültür ve Turizm Bakanı

Başlarken...

Değerli Meslektaşlar, Sevgili Dostlar,

Yaklaşık 6 ay önce (22 ocak 2010) bizlere güvenerek görev verdiğinizde, hedeflerimize görev süremizin ilk yarısında, kesinlikle ulaşacağımızın sözünü vermiştik size. Şimdi geride kalan 6 aya baktığımızda, iki yılda varacağımız hedeflerimizin önemli bir kısmına ulaşmış olduğumuzu görüyorum. "Neydi bu hedefler?" kısaca hatırlayalım. Rehberlik *Meslek Yasası*nın çıkarılması yönündeki çalışmalara hız kazandırmak... Şu anda tüm meslek örgütlerinin birlikte hazırlayıp bakanlığa sunduğu taslak üzerindeki çalışmalar bitme aşamasındadır. Bakanımız sayın Ertuğrul Günay'ın birkaç gün önce ifade ettiği gibi, yasa taslağı bakanlık hukuk müşavirliğinde ve önümüzdeki yasama yılında bakanlar kuruluna sunulacaktır. Yasa taslağının son şeklinin oluşmasında ve şu andaki süreçte bulunmasında ARO'nun da katkısı azımsanmayacak ölçüdedir. Güncel sorunlarımızı diğer meslek örgütleri ile birlikte daha süratli çözüme ulaştırmak için, birkaç yıldan beri süren "sizin tureb, bizim tureb", kargaşasına son verip, yeni bir tureb protokolü ile tüm meslek kuruluşlarını birleştirmek çok önemliydi. Bugün Türkiye'deki 18 örgütün 17'si yeni protokol ile *Tureb Platformu*nu oluşturmuştur. Bu şekilde sorunlarımızın çözümünde inanın çok daha etkiliyiz. Bu güç birliğinin daha etkili olması için çabalarımız sürüyor.

Kaçak rehberlikle daha etkin mücadele edeceğimize söz verdik, sözümüzü tutuyoruz. Son 4 ayda bölgemizde periyodik olarak, önceki dönemdekilerden daha fazla *Kaçak Rehber Denetimi* yapılmıştır. Bu da kurum ve kuruluşlar ile olan etkili diyalogumuzun sonucudur. Önümüzdeki süreçte rehber denetimlerinin yanında sosyal güvenlik kurumunun denetimleri de artacaktır. Bütün meslektaşlarımızın sosyal güvencesinin olması, son derece önemli bizim için.

Web Sayfamızı yeniledik. Daha aktif ve kullanışlı hale geldiğini siz de göreceksiniz. ARO gibi bir kurumun, daha dinamik, etkin ve aktif olması için gerekli adımları birer birer, bazen de ikiye atıyoruz. Bu kadar değişken bir sektörde, ARO da yeni etkenlere uyum sağlamakta gecikmemeli. Tabii ki her zaman üyelerimizin menfaat ve haklarını ön planda tutarak.

Yıllardır başka meslek gruplarının sahip oldukları lokallere gıpta ediyorduk. Nihayet biz rehberlerin de bir lokali var artık. Her zaman eksikliğini hissettiğimiz kendimize ait, "*bizim*" diyebileceğimiz bir mekana "ARO Cafe Bistro" ya kavuştuk nihayet. Boş zamanlarımızda arkadaşlarımızla buluşup, hoşça vakit geçirebileceğimiz lokalimiz açıldı. Söyleşi, dinleti, sohbet, panel, konferans, seminer, hobi grupları gibi daha bir çok amaç ve etkinlik için kullanabileceğimiz, kendimizi "evimizde" gibi hissedebileceğimiz bir ortam yaratmaya çalıştık. Oraya sıcaklık katacak, sizlerin varlığı olacaktır. Gelelim diğer bir sözümüze... "ARO Dergi", elinizde tuttuğunuz bu dergi, yıllardır düşlediğimiz bir hayaldi. Bize ait, bizleri ilgilendiren konuları içeren, her zaman bir kaynak olarak başvurabileceğimiz, bizleri, bizim hayatımızı, işimizi, hayallerimizi, sorunlarımızı, isteklerimizi dile getirmesini hedeflediğimiz süreli yayınıımızı büyük uğraş ve özveri ile nihayet sizlere ulaştırabildik. ARO Dergi'ye uzun ve başarılı bir yayın hayatı diliyoruz.

Güzel günler ve çalışmalar sürerken üzüldüğümüz olaylarda yaşadık. Elim bir trafik kazasında arkadaşımız Mustafa GÜNEL'i kaybettik. Bu olaydan sonra trafik kazalarının önlenmesi için Sayın Bakanımız Ertuğrul GÜNAY ile görüştük ve çözüm önerilerimizi sunduk. İçişleri Bakanlığı'na yazı ile tur araçlarının kaza yapmasını önlemek amaçlı denetimlerin etkin ve sık yapılmasını istedik ve bu çalışmalarımız meyvesini vermektedir. İçişleri Bakanlığı tarafından gönderilen yazıda denetimlerin sonuçları verilmekte, bu da bizlere umut vermektedir. Kaza ve yaşamlarındaki ufak kazalar sonucunda yaşanacak sorunların giderilmesi için yaptırdığımız "*kaza sigortası*" bu günler içindi. Arkadaşımız Ahmet Tarık ARIKAN'ı da yine bir kaza sonucu kaybettik. Bu olaylar bizleri derinden yaraladı ve üzdü. Bu olaylardan ders alarak "*Rehber Fonu*" oluşturma çalışmalarımız başlamıştır. Bunu da çok yakında hayata geçireceğimizi umuyoruz. Rehber Fonu sayesinde, kazalarla yaşanan üzücü olaylar neticesinde, ihtiyaç sahibi arkadaşlarımıza yardım edilmesi amaçlanmaktadır. Yaptığımız ve yapacağımız çalışmalarda ortak amacımız, rehberlerin hayat standardını yükseltmek ve turizm sektörüne yön vermektir. Yönetim Kurulumuz bu çalışmaları yürütürken büyük özveri göstermektedir. Sevgili dostlar, sizlerin desteği, heyecanı ve inancı ile, kısa sürede bir çok hedefimize ulaştık. Sizler bizimle birlikte, bizim yanımızda olduğunuz sürece, daha bir çok başarıya imza atacağımıza en küçük bir şüpheniz olmasın. Birkaç ay önce "*ARO'yu marka haline getireceğiz*" derken, hayal gibi görüyordum, fakat şimdi eminim. ARO Türkiye'de bir marka olacak.

Bizlerden desteklerini esirgemeyen tüm meslektaşlara, dostlara, kurum ve kuruluşlara içtenlikle teşekkür ediyorum. Sağolun, varolun dostlar.

Hasan UYSAL
ARO Başkanı

Hoşgeldiniz...

Merhabalar,

Çok değil, daha bundan yaklaşık 6 ay önce büyük iddialarla karşınıza çıkıp güveninizi aldığımız ekibimizle birlikte, söz verdiğimiz hedeflerimizin neredeyse tamamını, elinizde tuttuğunuz ARO Dergi'yle gerçekleştirmiş oluyoruz.

Dergimizin öyküsünü kısaca anlatmak isterim. Biz rehberler, turizmin madalyasız kahramanları olarak yeri geldiğinde arkeolog, tarihçi, dil bilimci, dinler tarihi uzmanı, çevre bilimcisi, sağlıkçı, diplomat olabilecek kadar kendini yetiştirmiş kişileriz.

Ülkemiz turizminin başkenti olarak tanımlanan Antalyamızda, bizden bahseden, bize yol gösteren, bilgimizi, donanımımızı paylaşabileceğimiz, arkadan gelen genç meslektaşlarımıza örnek olabileceğimiz bir yayının eksikliğini içimizde hep hissediyorduk.

İşte, hem bu eksikliği ortadan kaldırmak hem de değerli üyelerimize verdiğimiz söz tutabilmek adına ARO Dergi yayın hayatına girmiş durumda.

ARO Dergi'nin yayın hayatına başlayacağını duyurup, yayın kuruluna davet ettiğimiz değerli hocalarımız ve meslektaşlarımızın hiçbir karşılık beklemeden ve de en az bizler kadar heyecanla, "evet, yanınızdayız" yanıtını vererek bizleri onurlandıran yayın kurulu üyelerimizi saygıyla selamlıyorum.

Okuyuculara layık olabilmek için, amatör bir ruhla profesyonel bir iş çıkarmamız gerekiyordu. Amatörlükten kasıt, bu meşakkatli uğraşlara işimize, ailemize ayıracağımız zamandan fedakarlık ederek başlamak; profesyonel sonuç elde etmekten kastımız da, okuyucuyu verilen konuların içinde seyahat ettirebilmek, sıkılmadan, zevkle ve keyifle çantalarında, evlerinde, arabalarında taşıtabilmek ve de "İşte dergi bu!" dedirebilmek.

Bütün bunların üstesinden gelmek elbette kolay olmadı. Odamızın kısıtlı olanakları her ne kadar bizi zorladıysa da, finansal zorlukları aşmamıza reklam vererek veya vermeden yardımcı olan dost kuruluşlara; ayrıca yazı, fotoğraf, bilgi ve belge gönderen, hazırlayan bütün arkadaşlarımıza buradan teşekkür etmek isterim.

Elinizdeki bu sayıyı beğendiğinizi umuyorum. Eksiklerimiz, hatalarımız yok mudur? Elbette vardır. Ancak, sizin derin hoşgörünüze sığınarak bunları yok sayacağınızı kabul ediyorum. En azından bu sayı için.

Sonraki sayılarda işlenecek konu başlıklarını birlikte kararlaştıralım, bizi bunun için yönlendirmenizi istiyoruz. Sizden gelecek önerilere, çalışmalara, fotoğraf veya çizimlere her zaman

ihtiyacımız olacaktır. Birlikte, el ele daha güzeline ulaşacağımızı biliyoruz. Hatta, öyle bir sayfa açalım ki, burada meslektaşlarımızın çocuklarını haber yapalım. Onların okulda, sporda veya sosyal alandaki başarılarını, ödülleri buradan tüm okurlarımıza duyuralım. Bu şekilde en değerli varlıklarımız olan çocuklarımızı da motive edelim istiyoruz. Bu düşüncemize destek olmak isterseniz, bilgilerle birlikte çocuğumuzun bir fotoğrafını elektronik posta yoluyla veya elden bize ulaştırınız lütfen. Bir sonraki sayıda çocuklarımızla gururlanalım.

İnancım odur ki, bundan sonraki sayılarımızda beğeninizin ifadesi olarak daha çok bilgi gönderecek, bizleri görüş veya eleştirilerinizle yönlendireceksiniz. Dergimizin her yeni sayısında, bir öncekinde yakaladığımız çıtayı daha da yukarılara çıkarmamıza katkıda bulunacaksınız.

Daha nice sayılarda buluşmak dileğiyle.

Sevgiyle kalın,

A.Zeki APALI
Sorumlu Yazı İşleri Md.

ARO

ANTALYA
REHBERLER ODASI
DERGİSİ

İMTİYAZ SAHİBİ ARO

(Antalya Rehberler Esnaf Odası) adına
HASAN UYSAL (ARO Başkanı)
hasanuysal@aro.org.tr

SORUMLU MD. GENEL YAYIN YÖNETMENİ

AHMET ZEKİ APALI
(ARO Yönetim Kurulu Üyesi)
zekiapali@aro.org.tr

YAYIN KURULU

Prof.Dr. Bekir DENİZ
Prof.Dr. Nevzat ÇEVİK
Prof.Dr. Şadan GÖKOVALI
Yavuz Ali SAKARYA
Hüseyin ÇİMRİN
Mehmet ERDEM
Recep YAVUZ
Oktay TILKI

KATKIDA BULUNANLAR

Ertuğrul BİROL
Bilhan SUBAŞI
Adem BİLGİN
Atilla Şükrü NİLGÜN
Defne ERDEM

Kapak Fotoğraf
Ertuğrul Birol

Grafik Tasarım Sorumlusu
Adnan Sayki
www.adnansayki.com

Baskı
Başak Matbaacılık ve Tanıtım
Hiz. Ltd. Şti. ANKARA
0 312 397 16 17

YAZIŞMA ADRESİ ve
İLETİŞİM BİLGİLERİ
Demircikara Mah.
Burhanettin Onat Cad.
Artürk Sitesi, A-Blok, No: 89
Kat: 1 D: 4 ANTALYA
TEL: 0 242 311 11 30 (Pbx)
FAKS: 0 242 322 91 75
www.aro.org.tr
dergi@aro.org.tr

"Yazıların sorumluluğu yazarlarına,
reklamların sorumluluğu reklam
sahiplerine aittir. Yazılı izin
olmaksızın hiçbir yazı, fotoğraf ve
grafik içerik başka bir yerde
kullanılamaz."

İçindekiler

8-29 DOĞUNUN
KRALİÇESİ
ANTAKYA

30-35 ANTALYA'nın
TURİZM
TARİHİ

36-38 BALIKÇI
MEKTUPLARI

42-54 PAMFİLYA'nın
GÖZDESİ
PERGE

60-71 ADIM ADIM
ANEMURIUM

84-95 BİYOLOJİK
ÇEŞİTLİLİK ve
ANTALYA
EKOSİSTEMLERİ

Translation Office
Бюро Переводов
Übersetzungsbüro

Tüm
Dillerde
Yeminli
Tercüme
Hizmetleri

- * Yurtdışından gelen tüm belge ve yazışma çevirileriniz
- * Yurtdışına gönderilecek tüm belge ve yazışma çevirileriniz
- * Web sayfası, katalog, broşür ve tanıtım çevirileriniz
- * Yabancıların Noterlerde yapılan vekâlet ve şirket kuruluş işlemlerinde,
- * Yabancıların tapu idarelerinde gayrimenkul alım, satım ve ipotek işlemlerinde,
- * Nüfus Müdürlüğünde Yabancı ülke vatandaşları ile evlilik işlemlerinde,
- * Yabancıların Adliye, Karakol ve diğer resmi kurumlardaki işlemlerinde,
- * Seminer ve toplantılarınızda, yeminli tercümanlık hizmetleri yapılmaktadır.
- * Ayrıca, Noter ve Apostil işlemlerinizde takip edilir.

Lara
TERCÜME

DANIŞMANLIK & DİL EĞİTİM HİZMETLERİ

Yeşilbahçe Mah. Çınarlı Cad. 1453 Sk. Eyiler 7 Apt. No .1/3

(Kırmızıgül Çiçekçilik Yanı - 15. Noter üstü) ANTALYA

T. +90 242 311 81 02 - F. +90 242 316 47 00

G. +90 533 566 81 43 - +90 544 590 10 69

laratercume@hotmail.com - laratercume@gmail.com

www.laratercume.com

Zaman Tünelinde, Doğunun Kraliçesi “Antakya”

Mehmet Erdem, Arkeolog, Rehber

Oceanus ve Tethys Mozaiği Detay

Keldağ (Cebel-el Akra/Casius) zirvesi öbek öbek bulutlarla kaplanmış bir günün başlangıcında. Doğudan henüz yükselmeye başlayan gün ışığı, bu ulu dağın bir yüzünü yalayıp Akdeniz'in derinliklerinde kayboluyor. Onlarca çift göz her sabah olduğu gibi bu kez de gözleri hep Casius Dağı'nın zirvelerini gözetlemekte ve bir işaret beklemekte...Ve beklenen işaret!.. Kanatlarını açmış bir kartal, Casius Dağı'nın zirvesine doğru yönelir. Adeta bulutları delicesine taş sunakta kendisine sunulan körpe bir dana veya boğanın bir parçasını kaparak havalanır, bir süre süzülür ve ağzındaki bu parçayı kayalıklarla ovanın buluştuğu bir yere bırakır. İşte Seleucia Pieria ve Antakya kentinin kuruluş öyküsü de böylece başlar. Buradaki senaryo Antakya'nın MÖ 300 yılında Makedonyalı Büyük İskender'in generallerinden Seleukos Nikator I.'in babası Antiochia adına kurmak istediği kentin kuruluş

efsanelerinden ancak birisidir. Ancak, Antakya'nın tarih sahnesine çıkmasının belge ve bilgileri onun coğrafi konumunun yarattığı insan yaşamına elverişli doğal ve iklimsel koşullardan gelir. Bu nedenle de Antakya'da tarih "Tarih Öncesinden" başlar. Antakya, Türkiye'nin Akdeniz sahilinde en güneyde Hatay ilinin merkez ilçesidir. Hatay'ın etrafı Doğu Toros Dağları'nın uzantıları ile çevrelenmiştir. Kuzeyinde Amanos (Nur Dağları-Gavur Dağları), şehrin doğusunda ise Habib-i Neccar (Silpius) Dağı ile sınırlanmıştır. Güney batıda ise kentin kuruluş öyküsünün yer aldığı Keldağ bulunmaktadır. Dağlarla çevrili alanın ortasında Türkiye'nin en verimli topraklarına sahip Amik Ovası uzanmaktadır. Lübnan'dan doğarak Suriye üzerinden Türkiye topraklarına giren Asi (Orontes) nehri Hatay il sınırları içerisinde Akdeniz'e dökülür. Hatay, bu coğrafi konumu gereği insan, bitki ve

hayvan yaşamı için oldukça uygun bir doğal çevreye sahiptir. İlin %47'sini dağlar, %33'ünü ise ova oluşturmaktadır. Bu nedenle bir taraftan her çeşit meyve ve sebze yetişirken diğer taraftan da hayvancılığa uygun bir arazi yapısına sahiptir. Çevresindeki dağlarda ise çeşitli su kaynakları mevcuttur. Tipik Akdeniz ikliminin egemen olduğu il merkezine kar yağmaz. Ayrıca diğer Akdeniz memleketlerinden ayrı olarak sıcak ve nemli yaz aylarında öğleden sonra çıkan meltemle şehir serinler. Denize kıyısı olması ve Ortadoğu'dan, Batı Anadolu'dan gelen yolların kavşağında bulunması nedeni ile hem karadan hem denizden ticari bir kavşak noktasındadır. Bu özelliği antik çağlarda Antakya'yı kozmopolit bir dünya başkenti haline getirmiştir. Bulunduğu coğrafi konumu nedeniyle doğunun batıyla, batının doğuyla buluştuğu bir noktadır.

Bu nedenle tarihsel gelişim içerisinde kentin bu karakteri kültürel ve toplumsal yapısına, bir taraftan da mimari özelliklerine, gelenek ve inançlarına tümüyle yansımıştır.

Kentin bu tarihsel gelişimi Hellenistik Çağ'dan çok daha ötelere, paleolitik çağlara dek gider. 1956 yılında, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Profesörlerinden Enver BOSTANCI'nın Antakya ve yöresinde yaptığı araştırma ve kazılar neticesinde Hatay'ın Paleolitik dönemlerine ait çeşitli belge ve bulgulara ulaşılmıştır. Antakya-Şenköy civarındaki sekilerde Mağaracık'ta Üst Paleolitik döneme ait taş ve sileks aletler bulunmuştur.

Yine Seleukia kentinin kurulduğu bölge olan Çevlik'te Kanal Mağarası, Merdivenli Mağara ve İncili Mağara'da yapılan kazılarda Paleolitik (Eski Taş Çağı) çağa ait çeşitli aletler yanında bu çağda yaşamış olan insanlara ait kemik kalıntıları ve diş örnekleri bulunmuştur. Kanal Mağarası'nda bulunan diş örneğinin Prof. Dr. Enver BOSTANCI tarafından Üst Paleolitik Çağ'da yaşamış 9 yaşında bir çocuğa ait olduğu saptanmıştır. Kanal Mağarası

Çevlik'te Titus Tüneli'nin hemen üzerinde bulunmaktadır. Roma Çağı'nda MS 1. yüzyılda bu tünel inşa edilirken Mağara ikiye bölünmüştür. İncili Mağara'da ise Üst Taş Devrine ait insan çene ve ayak kemikleri bulunmuştur.

Keldağ'ın eteklerinde Suriye sınırına oldukça yakın bir bölgede deniz kenarında, denizden 19 metre yükseklikte, Üç Ağız Mağarası bulunmaktadır. Bu mağarada Prof. Dr. Erksin Güleç tarafından yapılan kazılarda Üst Paleolitik döneme ait taştan kazıyıcılar, dilgiler, hayvan ve bitki kalıntıları ortaya çıkarılmıştır. Tüm bu bilimsel araştırma ve kazıların ortaya çıkardığı sonuçlardan Hatay yöresinde insanın zamanımızdan yaklaşık 100.000 yıl önceden var olduğunu söyleyebiliriz. Hatay, bu konumu ile insanın Afrika'da 2.5 milyon yıl önceden ortaya çıkan kültürel evrimin İsrail Rift Vadisi'nin kuzeyinde Yiron'da ve Gürcistan'da devam eden gelişimin batıya geçiş noktasını oluşturmaktadır.

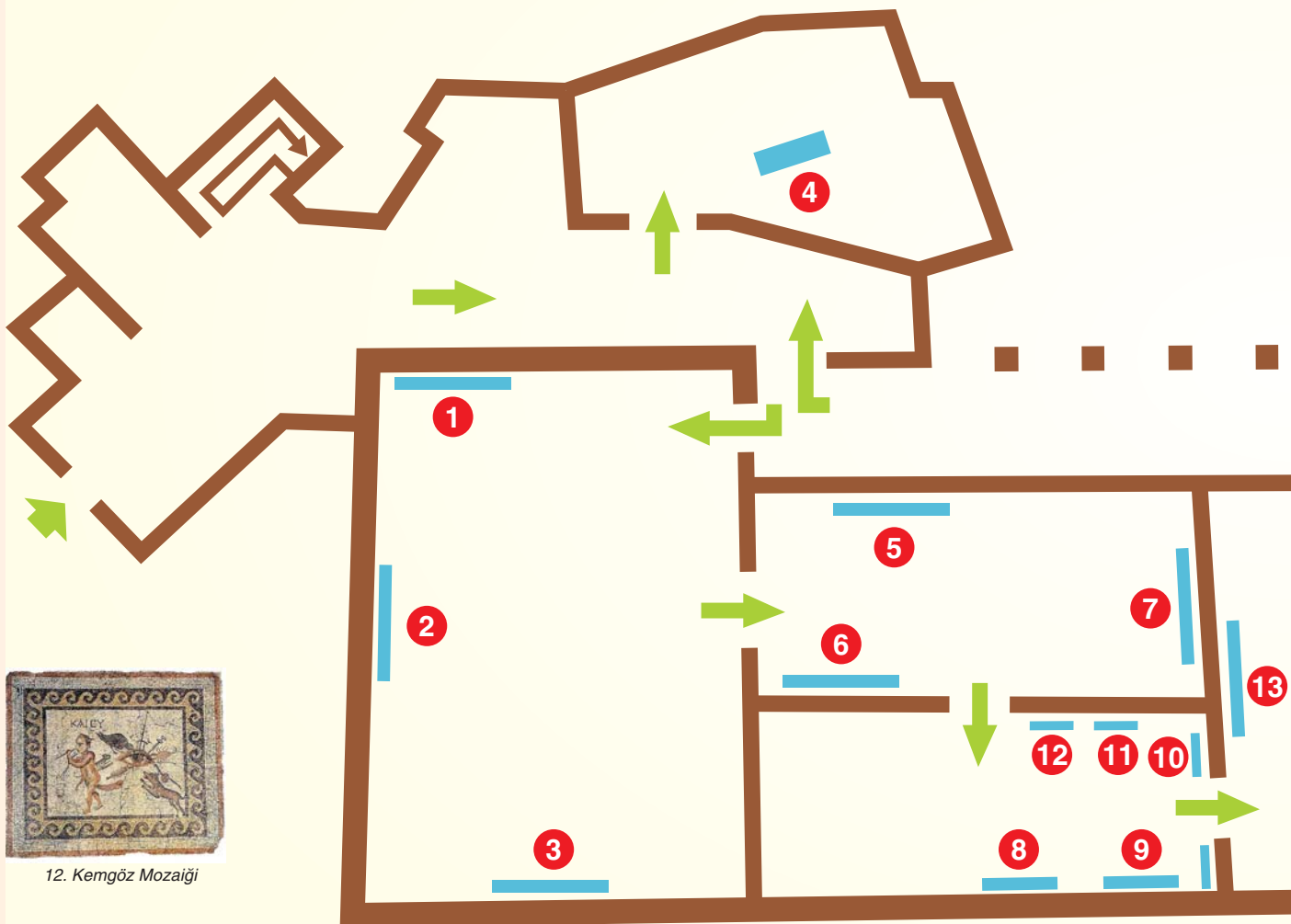
Samandağ, Çevlik ve Şenköy civarında yoğunlaşan Eski Taş Çağı yerleşiminin, Neolitikten itibaren Amik Ovası'nda devam ettiği anlaşılmaktadır. Amik Ovası

Doğuda Afrin Çayı, Batıda Amanos sıradağları ile sınırlanmış; Konya ve Çukurova ovaları ile Türkiye'nin en verimli ovalarındandır. Ortasında Amik Gölü mevcuttu. Ancak 1954-1980 yılları arasında bu göl kurutularak tarla haline getirilmiştir. Amik Ovası'nda 200'ün üzerinde höyük mevcuttur. Bu höyüklerin ancak birkaç tanesi kazılabilmektedir. İlk kazılar Chicago Oriental Institute tarafından 1933-1938 tarihleri arasında Cüdeyde, Çatalhöyük, Tainat Höyükleri'nde yapılmıştır.

1936 yılında Sir Leonard Wolley, British Museum adına Samandağ'da, El-Mina'da 1937-1948 yılları arasında ise Açana Höyük'te kazılar yapmıştır. 1939 yılından 1948 yılına kadar Princeton Üniversitesi Antakya ve civarında yaptığı kazılarla bugün Hatay Müzesi'nde görülen mozaikleri ortaya çıkararak Hatay Müzesi'nin Dünya çapında bir mozaik müzesi olmasını sağlamıştır.

Duş Yapan Venüs

6. Kentauros Mozaïği

7. Büfe Mozaïği

8. Amerimnia

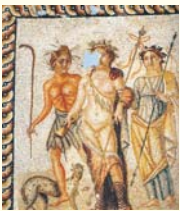

9. Tethys - Oceanus

10. Herkülün
Yılanları Boğması

Antakya Müzesi Yerleşim Planı

18. Panterli Dionysos

19. Ördekler Mozaïği

20. Alalakh Kralı
Yarım Lim Heykel Başı

21. Çift Başlı Aslan
Sütun Kaidesi

22. Atlet Portresi

1998 yılında The Oriental Institute of The University of Chicago tarafından Prof.Dr. Aslıhan YENER ve Tony J. Wilkinson yönetiminde The Oriental Institute Amuq Valley Regional Project çerçevesinde Mustafa Kemal Üniversitesi ve üniversite bünyesindeki bilim insanlarının katılımı ile birlikte Amik Ovası ve çevresinde geniş çaplı bir araştırma, tespit ve kazı çalışmaları başlatılmıştır. Bu proje çerçevesinde Amik Ovası'nda bulunan 1998 yılında Tell-Kurdu'da (Tell=Höyük) kazılara başlanmıştır.

Bu proje çerçevesinde MKÜ'den Yrd.Doç.Dr. Hatice PAMİR başkanlığında Hatay ve yöresinde SİT bölgelerinin tespit çalışmaları yapılmıştır. Tell-Kurdu kazılarında MÖ 4500-5000 yıllarına dek çeşitli mimari kalıntılar seramik, kemik ve taş buluntular saptanmıştır. Yine Prof.Dr. Aslıhan YENER başkanlığında altmış yıl sonra Açına Höyüğü'ndeki kazılara tekrar başlanmıştır. Açına,

Anadolu'daki önemli Hitit başkentlerinden biridir. Antakya'ya 22 kilometre uzaklıkta Amik ovasında bulunmaktadır. Hatay Müzesi'nin en gözde eserleri Müze salonunda halen sergilenmekte olan 6020 envanter numaralı çift aslanlı sütun kaidesi, Tainat'taki Hitit Sarayının girişini süslemekteydi. Anıt Kabir'in Aslanlı Yolundaki aslan heykelleri de bu aslanların bir örneğidir. Halen Hatay yöresinde Prof. Dr. Aslıhan YENER Başkanlığı'nda Açına'da, Prof. Dr. Timoty HARRISON Başkanlığında Tell-Tainat'da, Doç. Dr. Hatice PAMİR başkanlığında Sabuniye Höyüğü'nde, Marie-Henriette GATES başkanlığında Dört Yol-Kinet Höyük'te ve Prof. Dr. Erkin GÜLEÇ tarafından Üç Ağız Mağarası'nda yerli ve yabancı uzmanların katılımı ile kazılar ve bu kazılara bağlı olarak araştırma ve yeni tespitler devam etmektedir.

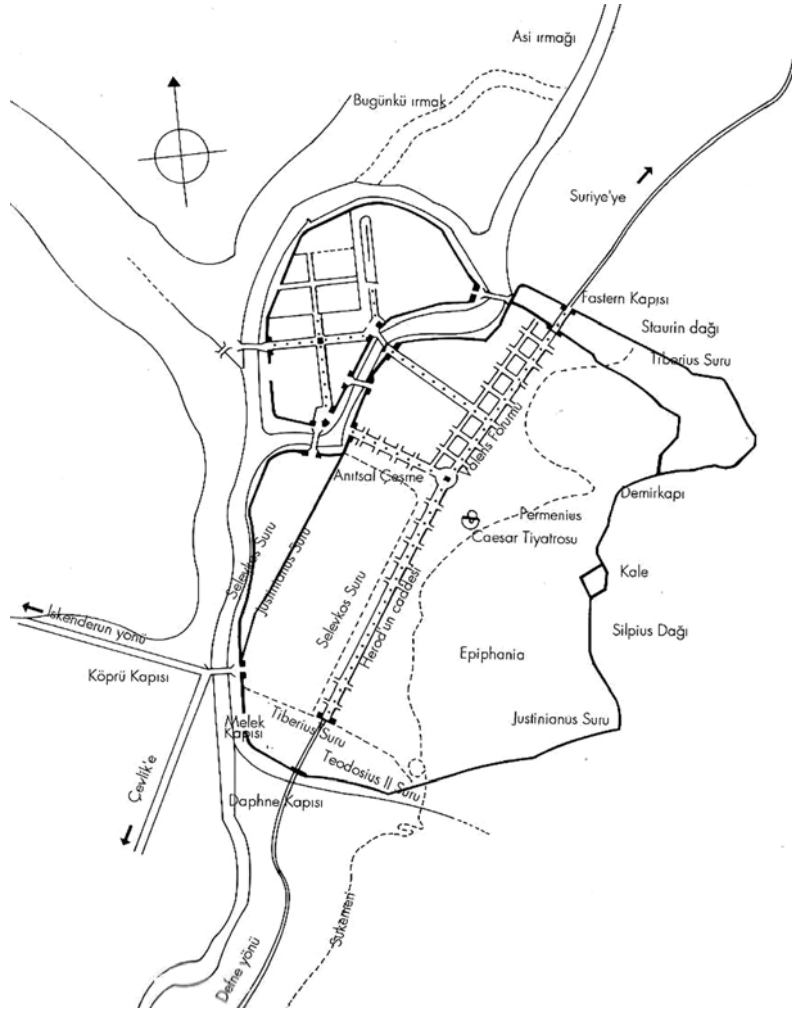
Bu kazılarda Paleolitik Çağlardan

başlayarak Helenistik döneme ait çeşitli ve yeni bulgulara ulaşılmaktadır. Tüm bu çalışmaların Hatay ve Anadolu tarihine ait yeni ve ilginç bilgileri ortaya çıkaracağı şüphesizdir.

Hatay ve yöresinde Paleolitik çağlardan itibaren başlayan insan yerleşimi kesintisiz olarak bir taraftan ova yerleşimi diğer taraftan ise sahil yerleşimi olarak devam etmiştir. Denizin, ovanın, göllerin, akarsuların, bol su kaynaklarının bir arada bulunduğu bu verimli topraklar tunç çağındaki siyasi merkezleşme ve kentleşme sürecinin etkinleşmesi ile doğudan batıya bir çok kavimin ve ulusun bu topraklarda egemen olma isteklerini kabartmıştır.

Çift Başlı Aslan Sütun Kaidesi

Antakya'nın Eski Kent Planı

Bu nedenle de MÖ 3000 yılında Akadların egemenliğine giren bölge daha sonra Hurrilerin ve Hititlerin egemenlik sınırları içerisine girer. Hititlerin Prenslikler haline geldiği 12. yüzyıldan itibaren ise Amik Ovası'ndaki Kanula (Tell-Açana) bir Hitit başkenti olarak görüldüğü gibi dünyanın da ilk politik başkenti olarak ortaya çıkmaktadır. MÖ 538 yılında bölgeye Persler egemen olur. Bu egemenlik, Büyük İskender'in MÖ 333 yılında Hatay topraklarına girmesine dek sürer. 333 yılında B. İskender'in orduları ile Pers Kralı Darius'un orduları Dört Yol yakınlarında İsos'ta karşı karşıya gelir. Savaşın sonucu ve oluşumu hakkında her ne kadar münakaşalı bir durum varsa da, bu savaştan sonra İskender Hatay ve yöresinde tam bir egemenlik kurar.

Savaşın sonucunda Hatay ve yöresi yeni bir kültürel, ticari, politik, siyasal ve sanatsal etkileşim

sürecine girer. İskender'in ölümünden sonra fethettiği ülkeler, generalleri tarafından kanlı savaşlar neticesinde paylaşılır, Hatay'a ve yöresine Seleukos egemen olur.

Yazımın başında senaryolaştırdığım mitolojiye göre Seleukos Nikador, Antakya'nın Samandağ ilçesinin sınırları içerisindeki Keldağ'da tanrıların babası Zeus'a bir sunuda bulunur. Kartal kılığında dağa gelen ve bu sunuyu kabul eden Zeus böylece de kentin kurulması için gerekli onayı vermiş olur. Hellenistik kentlerin kuruluş geleneklerinde olduğu gibi büyük bir olasılıkla ilk kez Dor (Zeus) Mabedi, Kapısıyu sırtlarına inşa edildikten sonra kentin diğer öğeleri ve yerleşim birimleri inşa edilmeye başlandı. Kentin kuruluş mitolojisine konu olan Keldağ'a 1994 yılında bir gezi yapmıştım. Bu gezide dağ üzerinde tam bitirilememiş sütunlarla, apsisi ve dört duvarı halen ayakta olan bir

(Gürcü) kilisesi kalıntısı görmüştüm. Ayrıca kilisenin ön tarafında 2-3 metre karelik monoblok taşlarla döşenmiş bir avluya ait genişçe bir alan mevcuttu. Yine Keldağ ve civarında yetişen "Çakşır" otunun özel bir güç verdiği civar köylülerince anlatılmaktadır.

Seleukia kentinin kuruluş tarihi olarak kabul edilen MÖ 310 yılından birkaç yıl sonra, MÖ 307 yılında Antigonos I Monofthalmos, bugünkü Antakya'nın 8-10 kilometre kuzeydoğusunda Antigonias kentinin kurar ve kente Atina, Makedonya, Kıbrıs ve Girit'ten getirdiği insanları yerleştirir. Antigonos kenti büyük bir özenle inşa ettirerek etrafını sur duvarları ile çevirip, şehri nadide sanat eserleri ve heykellerle süsler. Ancak bu şaşalı kentin ömrü pek uzun olmaz. Kent MÖ 301 yılında Seleukos I Nikador tarafından işgal edilerek tamamen yıkılır. Seleukos bu kentin de inşai malzemelerini kullanarak babası Antiokheia adına yeni bir kent kurar. Bu kent Habib-i Neccar (Silpius) dağı ile Asi (Arantu-Orontes-Aksios) ırmağının arasındaki yamaca doğru yayılmıştı. Kent, MÖ 64 yılında Romalılar tarafından işgal edilir.

Roma egemenliğindeki kent hızla gelişir ve çağın en büyük imar hareketlerine sahne olur. Bazı tarihçilere göre kentin nüfusu 700.000 civarında idi ve Roma, İskenderiye ile birlikte antik çağın en büyük üç kentinden biriydi. Kentin sosyal yapısını geniş bir coğrafyaya yayılmış olan Roma İmparatorluğu'nun çeşitli bölgelerinden gelen çeşitli din ve inanışlardaki uluslar oluşturuyordu.

Bu da kentin Helenistik çağ ve ötesinden gelen kentleşme ve sosyalleşme evrelerinin de bir devamı idi. Doğu ve batının yol kavşağında olması El-Mina, Sabuniye ve Seleukia gibi şehirlerle açık denizlere açılan şehir Kuzey Suriye'den Kıbrıs'a, Mısır'a, Girit'e, Atina'ya kadar toplumsal, ticari, sanatsal bir etkileşim içerisinde idi. Şehir "Hippodamus" planına göre kurulmuştu. Bu kent planlamasında bir ızgara görünümü gibi sokaklar birbirini kesiyor, şehir planlanırken herkese aynı büyüklükte parseller ayrılarak şehir inşa edilmeden konut alanları oluşturuluyordu.

Kentin bu "izgara biçimli" inşası zamanımızda bile halen görülebilmektedir. Şehrin tam ortasından uzun bir ana cadde geçmekteydi. Yaklaşık olarak bugünkü Kurtuluş Caddesinin izdüşümünde bulunan antik dünyanın en uzun ana caddesi idi. İki taraftan sütunlarla çevrelenmiş, geceleri aydınlatılan yaklaşık dört kilometre uzunluğundaydı. Bu verimli topraklar üzerinde yaşayan "Antiokeia" halkı, ticaret ve tarımın verdiği zenginlik ve yüksek hayat standartlarına kentin nemli ve ılıman havası da katılınca rahatına, eğlenceye, yemeye, içmeye ve eğlenceye düşün, sanat sever, ılımlı, hoşgörülü bir toplum oluşturdular.

Bu sosyal yapı benzer bir biçimde Bu sosyal yapı benzer bir biçimde günümüze dek gelmiştir. Antik çağda birçok kez deprem yaşayan, işgal ve kanlı kıyımlara uğrayan kenti halk hiçbir zaman terk etmemiş ve yeniden inşa ederek oturmuştur.

MS 399 yılında Roma İmparatorluğu Batı ve Doğu Roma İmparatorluğu olarak ikiye ayrılınca Antakya ve yöresi, başkenti İstanbul (Konstantinopolis) olan Doğu Roma

İmparatorluğu'nun egemenlik sınırları içerisinde kalmıştır. MS 638 yılında şehir Müslüman Arapların eline geçmiştir. 968 yılında tekrar Bizans egemenliğine geçen Antakya ve yöresi 1084 yılında Selçuklu Türkleri'nin eline geçer; 1260 yılında Moğol istilasına uğrar, 1267 yılında Türk-Memluklu hakimiyetindeki bölge 1516 yılında Yavuz Sultan Selim tarafından Osmanlı topraklarına katılır.

I. Dünya Savaşı'nın sona ermesi ile birlikte Antakya Fransızlar tarafından işgal edilir. 19 yıl Fransızların yönetiminde kalan Hatay'da 1938 yılında Hatay Cumhuriyeti kurulur. Hatay Devleti'nin ömrü on ay sürer, 23 Temmuz 1939 tarihinde Hatay Devleti Türkiye Cumhuriyeti'ne katılarak Anayurda tekrar kavuşur.

Hatay'ın Anayurda tekrar katılması burada birkaç satırda anlatılmıştır. Ancak, Mondros Mütarekesi ile işgal altına giren Hatay'ın bu işgalden kurtulması, meşakkatli bir diplomasinin sonucunda olmuştur. Büyük Önder Atatürk'ün "40 asırlık Türk Yurdu düşmana bırakılmaz" diyerek başlattığı diplomatik ve psikolojik mücadele neticesinde Hatay Anayurda tekrar

kavuşmuştur. On dokuz yıllık işgal süresince Hataylılar işgal güçlerine karşı sabırla ve dirençle çetin bir mücadele vermiştir. Hatay meselesi ile doğrudan ve bizzat ilgilenen Atatürk bu tarihlerde artık hasta yatağından kalkamaz halde idi. Doktorlarının çalışmasını yasak ettiği halde Atatürk hasta yatağından Hatay Meselesi ile ilgili diplomatik girişimleri yönlendiriyor ve gerekli yazışmaları bizzat yürütüyordu. Uzun süre koma halinde kalan Büyük Önder her uyanışında tekrar kalem kağıda sarılarak gerekli işlemlerle ilgili talimatları veriyordu.

Atatürk son nefesine dek, Hatay meselesinin çözümü ile uğraşmış ve bunu başarıya ulaştırarak ülkemize en son hediyesini bırakmıştır. Atatürk'le beraber bu ulusal davayı azimle sürdüren İsmet İnönü, Tayfur Sökmen, Albay Şükrü Kanatlı, Ayşe Fitnat Hanım, Yüzbaşı Asım, Nuri Aydın Konural, Abdüsselam Ağa, Kara Hasan Paşa, Akil bin Ebu Türko, Orgeneral Asım Gündüz, Albay Şükrü Kanatlı, İzzet Zekariye Güçlü ve burada ismini sayamadığımız tüm kahramanları rahmetle ve minnetle anmak isterim.

St. Paul'un İlk Seyahat Yolu

Hatay ve yöresindeki bu tarihsel gelişimin neticesinde oluşan çeşitli eserler halen görülebilmektedir. Bunların en önemlisi ise Hatay'ın hem Türkiye hem de Dünya çapında ün kazanmış olan Roma Çağı mozaikleridir. Bu mozaikler, yukarıda anlattığımız Hatay tarihinin ve çok yönlü kültürünün birbiri içine uyumlu kozmopolit yapısının da bir aynası gibidir. Mozaikler, Princeton Üniversitesi'nin Hatay ve özellikle Defne (Harbiye) semtinde yaptığı kazılardan gelmektedir. Halen Antakya Cumhuriyet alanında bulunan Arkeoloji Müzesi'nde bu kazılardan gelen 1250 metrekarelik çeşitli panolardan oluşan mozaikler sergilenmektedir.

Ancak, mozağin yapım öyküsü zamanımızdan 6000 yıl önce Mezopotamya'daki Uruk ve Al Ubaid kentlerindeki bir mabetten başlar. Roma ve Bizans çağında ise en gelişkin çağını yaşar. MÖ 8. yy'da ise Gordion'da çakıl taşından yapılmış mozaikler görüyoruz. Yunan mozaïği ise MÖ 4. yy'da Olynthos'ta görülmektedir. Roma Çağı mozaikleri doğadan toplanan renkli taşların birkaç cm boyunda kesilerek özel bir harç üzerinde birleşmesinden oluşturulurdu.

Bizans Çağı'nda ise mermer parçalarından yapıların tabanlarında "Opus-Sectile" denilen mozaik türünü görüyoruz. Bizans Çağı'nda altın ve cam kullanılarak da mozaikler üretilmiştir. Ancak bu mozaik türünün en yaygın kullanım biçimi "Tessera" dediğimiz kesme taştan yapılmış mozaik türleridir. Mısır'da ise mücevher ve kakmalarla oluşturulmuş "Opus Vermicalatum" tipi mozaikler yaygındı. Orta Çağ'da da mozaik yapımı devam etmiştir.

Antakya Müzesi'nin yapımı 1934'te başlamış 1948'te ise hizmete açılmıştır. Ancak zaman içinde müze yetersiz kaldığından 1973 yılında müzeye yeni ek bina yapılmıştır.

Büfe Mozaïği

Ayrıca müzede yalnızca mozaikler değil çevredeki Höyük, mağara ve antik kentlerde yapılan kazılarda ortaya çıkarılan değerli eserler de sergilenmektedir. Ancak, Hatay Müzesi gerçek ününü Dünyanın 2. Mozaik Müzesi olmasıyla sağlamıştır (Dünya'nın 1. Mozaik Müzesi Tunus'ta Bardo Müzesi'dir). Müzede sergilenen mozaikler konuları itibariyle altı bölüme ayrılır:

1. Doğa
2. Sosyal Yaşam
3. Mitoloji
4. Geometrik
5. Soyut Kavramlar
6. Karma Konular

(Müzede yer alan 123 mozaik panosunun burada önemli olan bazıları anlatılacaktır).

İphigenia Mozaïği

Dört Mevsimler Mozaïği

Müzenin girişinde geometrik desenli mozaikler yer almaktadır.

Dört Mevsimler Mozaïği: Büyük salonda (2. Salonda) sağda yer almaktadır. Bu mozaik MS 2. yy'a ait olup Defne'de bulunmuştur. 5x5 m boyutlarında oldukça büyük bir mozaiktir.

Mozaïğin dört köşesinde yer alan dört figür ilkbahar, yaz, sonbahar ve kış sembolize etmektedir. İlkbaharı sembolize eden figür çıplak, kanatlı, başında yapraklardan oluşan bir taç ve omzunda çiçeklerden oluşan bir girland taşımaktadır. Yazı sembolize eden figür de diğeri gibi çıplak ve kanatlı olup omzunda bir pelerin görülmektedir. Sonbaharı sembolize eden figür, dizlerine kadar uzanan bir tunik ve pelerin giymiş, başında bir taç bulunmakta, sol elinde ise meyve dolu bir sepet yer almaktadır. Kış figürü ise, başı örtülü ve uzun bir elbise ile tanımlanmakta, bir elinde içecek bardağı görülmektedir.

Bu mozaïğin panosunun ortasında Medeia ve kardeşi Assyrtos, sonbahar ve kış figürleri

arasında Paris ve Helena, diğeri tarafta Hippolytos ve Phedra, diğeri yanda ise Atalanta ve Meleagros resmedilmiştir.

Yine bu salonda bulunan Sotarya Mozaïği MS 5 yy'a aittir ve Narlıca'da bulunmuştur. Başında bir taç, boynunda ise altın olduğu anlaşılan bir zincir taşımakta, etine dolgun ve sakın görünüşüyle mutluluğu ve özgürlüğü yansıtmaktadır. Masklar, Antakya Müzesi'nin en ilginç mozaiklerindendir. Defne'de bulunmuştur ve MS 4. yy'a aittir.

İphigenia Mozaïği: 1. Salonda bulunan bu mozaik bence Hatay Müzesi'ndeki mozaiklerin içinde, hem konusu hem de perspektif açısından en ilginçlerinden biridir. MS 3. yy'a aittir. Bu panodaki sahne çoğumuzun yakından bildiği Truva Savaşı esnasında geçen mitolojik bir olayı anlatmaktadır.

Burada en önde kral Agememnon, arka planda bir evin önünde İphigenia ve annesi görülmektedir. Mitolojiye göre tanrılara kızını

kurban adamaya söz veren Agememnon kızını kurban etmeye götürmek istemektedir. Burada İphigenia'nın annesi sağ kolu ile kızını kavrayarak ondan ayrılmak istemediğini vurgulamakta, başı öne doğru eğilmiş, yüzünde ve gözlerinde kızından ebediyen ayrılmanın korkusu ve hüznü tam olarak görülebilmekte. Yine aynı hüznün ve endişe kızının yüzünden de okunabilmekte. Mozaïğin bu şekliyle sanatçı, sahnedeki psikolojiyi tam olarak yansıtmıştır. Mozaikteki diğeri bir husus ise sanatçının burada gerekli derinliği vermiş olmasıdır. Ayrıca bu mozaikteki işlenmiş olan konu bir tiyatral sahne olarak karşımıza çıkmaktadır.

Büfe Mozaïği: 2. Salonun tam karşısındaki duvarda yaklaşık 6 metreye 5 metre ölçülerinde yer almaktadır. Defne'de bulunmuş olan bu mozaik 3. yy'a aittir. Sahnenin tam ortasında Ganymedes görülmektedir. Merkez sahnenin etrafında, tabaklar içerisinde çeşitli yemekler, deniz ürünleri ve aralarında "Roshette" denilen ekmek türleri görülmektedir. Eserin üst tarafında ise çeşitli kuşlar resmedilmiştir. Bu kuşlar arasında sülün, keklik ve büyük olasılıkla kuyruğu açılmış bir tavus kuşu görülmektedir. Tavus kuşu, Roma sofralarının vazgeçilmez, en lüks yiyeceklerinden biriydi.

Salonun girişinde sol tarafta rozetler ve Solomon (Süleyman) düğümünün birlikte işlendiği 5. yy'dan bir mozaik pano yer almaktadır. Bu salonda, müzenin de en büyük mozaiklerinden biri olan Kentavroslar Mozaïği yer almaktadır. Bu mozaik MS 3. yy'a aittir ve Defne'de bulunmuştur. Sahnenin sol ve sağında 2 adet Kariatidler görülmektedir.

Burada bir bina resmedilmiştir. Binanın kaidesinde ise Kentavroslarla Lapitlerin savaşı anlatılmaktadır. Anadolu topraklarında yaşayan Kentavroslar (at adamları) davet edildikleri bir düğünde gelini kaçırarak üstüne çıkan savaşlar bu panoda anlatılmaktadır.

3. Salonun ise en gözde mozaïği MS 4. yy'a ait Amerimnia (Huzur) Mozaïği'dir. Huzurun kişiselleştirilmişini burada görüyoruz. "Huzur" burada genç, güzel ve topluca bir kız olarak tanımlanmıştır. Sahnenin dört tarafı oldukça geniş bir bordürle çevrilmiş ve bordürler geometrik motiflerle süslenmiştir.

Bu salonun diğer panolarından biri de Herkül'ün Yılanları Boğması Mozaïği'dir. Bu mozaik MS 2. yy'a aittir. 6 aylık bebek Herakles, topluca ve güçlü bir bebek olarak resmedilmiştir. Tamamen çıplaktır. Analığı Hera'nın kendisini öldürmek için gönderdiği yılanları boğarken resmedilmiştir. Bu salonun diğer mozaiklerinden "Mutlu Kambur", "Zenci Balıkçı" ve "Kemgöz Mozaikler" MS 2. yy'a aittir. Kemgöz Mozaïği'nde, kemgöze hücum eden bir kuş, köpek, yılan,

akrep, kırkayak ve üstüne saplanmış silahlar resmedilmiştir. Roma Çağı'nda nazarlık olarak kullanılmıştı.

4. Salon müzedeki en büyük mozaik panolarına sahiptir. Salonun ortasında 7.40 x 8.20 m ebatlarında Yakto Mozaïği bulunmaktadır. 5. yy'a ait olan mozaik Defne'nin Yakto köyünde bulunmuştur. Mozaïğin ortasında büyük ruhu simgeleyen, madalyon içinde bir kadın portresi yer almaktadır. Mozaïğin bordüründe ise bir kilise, konutlar, Olimpiyat Stadyumu, kasap dükkanı, oyun oynayan insanlar, yolcular, hamam ve gazinodan oluşan 26 sahne resmedilmiştir. Yakto Mozaïği'nin merkezi sahnelerinde Meleagros'un kaplanla mücadelesi, Teresias'ın panterle çarpışması, Avcı Akteo'nun ayı ile mücadelesi, Adonis'in domuz avı resmedilmiştir.

Kahramanların yanlarına Grekçe olarak isimleri yazılmıştı. Yakto Mozaïği yapıldığı 5. yy'dan zamanımıza çeşitli mesajlarda birlikte getirmektedir. Bordüründe işlenmiş olan 26 sahneden, o devrin mimarisi, giyimi, meslekleri, oyunları ve topluca sosyal yaşamı hakkında değerli bilgiler edinmekteyiz.

Bu salonun dev mozaik panellerinden biri de Tethys-Oceanus Mozaïği, salonun kuzey duvarını tamamen kaplamıştır. Alt tarafta Deniz Tanrısı Oceanus ve Tethys tasvir edilmiştir. Oceanus, uzun saçlı, sakallı, olgun, hükmeden bir erkek tipinde görülmektedir. Karısı Tethys ise yarı beline kadar çıplak ve büyük olasılıkla bir kayaya yaslanmış olarak tanımlanmakta. Üst tarafta mevsimlerin soyut tanımları ve mevsimlerle ayların isimleri okunabilmektedir.

Kem Göz Mozaïği

Panonun her tarafı çeşitli balık ve deniz hayvanlarıyla işlenmiştir. Bu panoda 39 cins deniz hayvanı mevcuttur.

Dördüncü salonun güney duvarında oldukça ilginç bir mozaik yer almaktadır. Tarsus'ta bulunmuş ve bu müzeye getirilmiştir. Üzerindeki kompozisyonundan dolayı Orpheus ismini almıştır. Buradaki sahnede şair ve müzik ustası Orpheus bir kayanın üstüne oturmuş lir çalmaktadır. Orpheus, en iyi lir çalan mitolojik Trakya Kralı'dır. Buradaki sahnede etrafında çeşitli yırtıcı hayvanlar toplanmıştır. Bu hayvanlar arasında yaban domuzu, panter, ayı, aslan, kartal görülebilmektedir. Tüm bu hayvanlar lirin sihirli nağmeleriyle kendilerinden geçmiş, gülümser bir şekilde vahşiliklerini unutmuş bir tarzda işlenmiştir. Hatta yandaki ağaç dalları bile lirin bulunduğu yöne doğru eğilmiştir.

Şarap ve tiyatro tanrısı Dionysos, Yunanlılar ve Romalılar tarafından en çok işlenen tanrılardan biridir. Bu salonun güneybatısındaki duvarda Dionysos sahnelerinden biri yer almaktadır. Dionysos, yarı beline kadar çıplaktır. Başında bir çelenk taşımaktadır. Yürüyemeyecek kadar sarhoş olduğu anlaşılmaktadır. Sol yanındaki

Satyros onu güçlükle taşımaya çalışmaktadır. Sağ elindeki kadehten dökülen sıvı büyük olasılıkla şaraptır. Bu şarabı sağ yanında oturan panter içmektedir.

Leto ile Zeus'un oğlu Apollon; Thessalia Irmağı Peneus'un kızı Daphne'nin öyküsü dilden dile anlatılır. Romalı sanatçı burada bu öyküyü mozaikle anlatmıştır.

Mitolojiye göre Defne, çok güzel bir kızdır. Birgün ormanda gezerken ışık ve sanat tanrısı Apollon onu görür ve ona aşık olur. Bu duyguyla, onunla birlikte olmayı şiddetle arzular. Ancak güzel Defne bunu istemez. Çünkü tanrılarla beraber olan kadınların kaderlerinin de hiç iyi olmayacağı kanısındadır. Bu nedenle kaçır. Ancak Apollon peşini bırakmaz ve onu takip eder. Tam Apollon Defne'yi yakalayacağı sırada Defne: *"Ey sevgili Toprak Ana, beni Apollon'dan koru. Ne yaparsan yap!"* diye yakarır.

O dakikada Defne orada bir ağaca dönüşür. Apollon bunu üzüntü ile seyreder. Bu öykünün geçtiği yerin, Antakya'nın 8 km güneyindeki Defne (Harbiye) semti olduğu söylenir. O gün bu gündür Defne ağacı, zaferin ve dostluğun simgesi olagelmıştır. Bu mozaik MS 3. yy'a ait olup Harbiye'de bulunmuştur. Burada

panonun sol tarafında dalı Apollon ve Peri Kızı Defne'ye doğru eğilmiş bir ağaç görülmektedir. Ağacın yanında Defne yarı beline kadar açık, giysisi arkaya doğru dalgalanmış, bir ayağı önde koşar vaziyette tanımlanmıştır. Arkasından koşan Apollon'un yalnız başı ve ona doğru yakalamak üzere uzanmış eli görülmektedir. Maalesef ki mozağin büyük bir kısmı tahrip olmuştur.

Mozaiklere ait son salonda ikinci bir sarhoş Dionysos Mozaği mevcuttur. MS 2. yy'a aittir. Ortada Dionysos, sağında genç bir Satyros, solunda ise Mainat bulunmaktadır. Satyros'un ayakları arasında ise panter figürü görülmektedir. Üçü birlikte bir şenlikten döner gibidirler.

Bu salonun en güzel ve anlamlı mozaiklerinden biri de Balıklar ve Ördekler Mozaği'dir. Mozaik, Harbiye (Defne)'de bulunmuştur ve MS 5. yy'a aittir. Mozağin ön planında uçan bir ördekle ayakta duran bir ördek görülmektedir. Arka planda ise nilüfer çiçekleri resmedilmiştir. Bu tanımda Romalı sanatçı, yok olan Amik Gölü'nün bu kaderini sanki tahmin edercesine yüzyıllar öncesinden zamanımıza bu gölden bize bir detay aktarmıştır.

Orpheus Mozaği

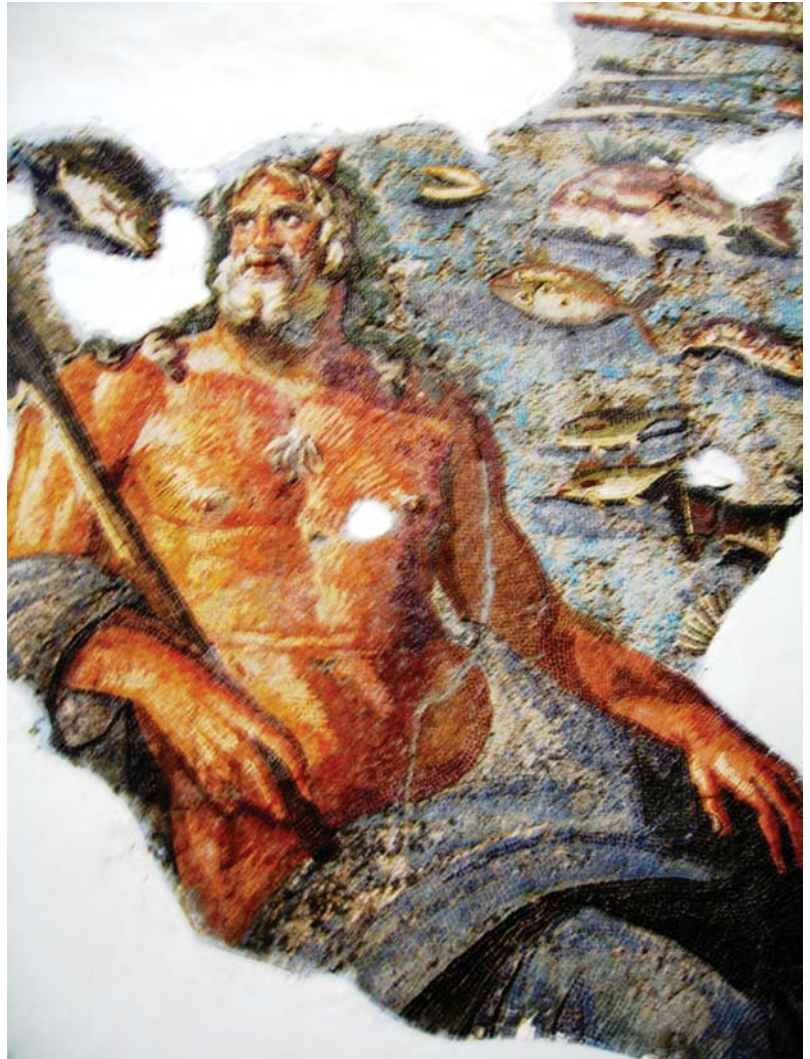
Sarhoş Dionysos Mozaïği

Atlet Portresi

Hatay Müzesi'nin bahçesi ve terasında da çeşitli mozaikler sergilenmektedir. Bunlardan en ilginç olanı ise madalyon içerisine resmedilmiş iki atlet figürüdür. MS 3. yy'a ait olan bu mozaik Seleucia Pieria (Samandağ) 'da bulunmuştur. Atletlerin gözleri ziyaretçiyi gittiği yönde izliyor hissini vermektedir.

Mozaik salonlarına bir baştan girip öbür başa dek tüm bu şahane sanat eserlerini seyreden ziyaretçi birkaç saat de olsa günümüzün global problemlerinden ve kişisel kaygılarından sıyrılıp, Roma'nın şaşalı yaşamına, sevinçlerine, kaygılarına, sosyal yaşamına tanıklık etmiş olur.

Oceanus Mozaığı Detay

Apollon ve Daphne Mozaïği

Anadolu Sütunlu Lahiti

Hatay Müzesi tabii ki yalnızca mozaiklerden oluşmamaktadır. Mozaikler, müzenin ana temasını teşkil eder. Baştan beri anlattığımız birçok ören yeri ve antik kentlerden gelen taş, mermer, seramik, kemik, tunç, altın, gümüş eserlerle sikkeler de müzede sergilenmektedir.

Altın Sikke, Gordian III

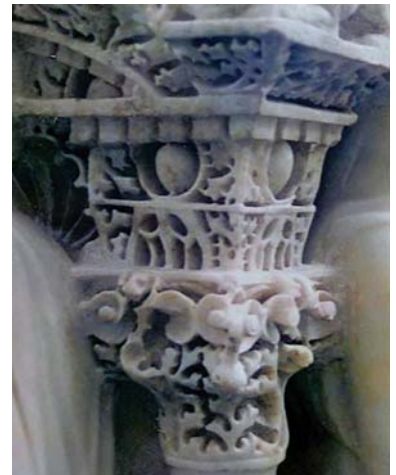
Sikkeler müze koleksiyonunun büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Bu eserler Paleolitik Çağ'dan başlayarak Bizans Çağı sonlarına dek kronolojik bir sırayla sergilenmiştir. Her biri birbirinden

değerli olan bu eserler arasında 1993 yılında Kurtuluş Caddesi kenarında yapılan bir kazıda ortaya çıkarılan "Sidemara-Anadolu Sütunlu Lahit"i arkeolojik açıdan oldukça özel bir buluntudur. Çünkü, 1993 yılına dek bulunan Anadolu Sütunlu Lahitlerinin hepsi soyulmuştu.

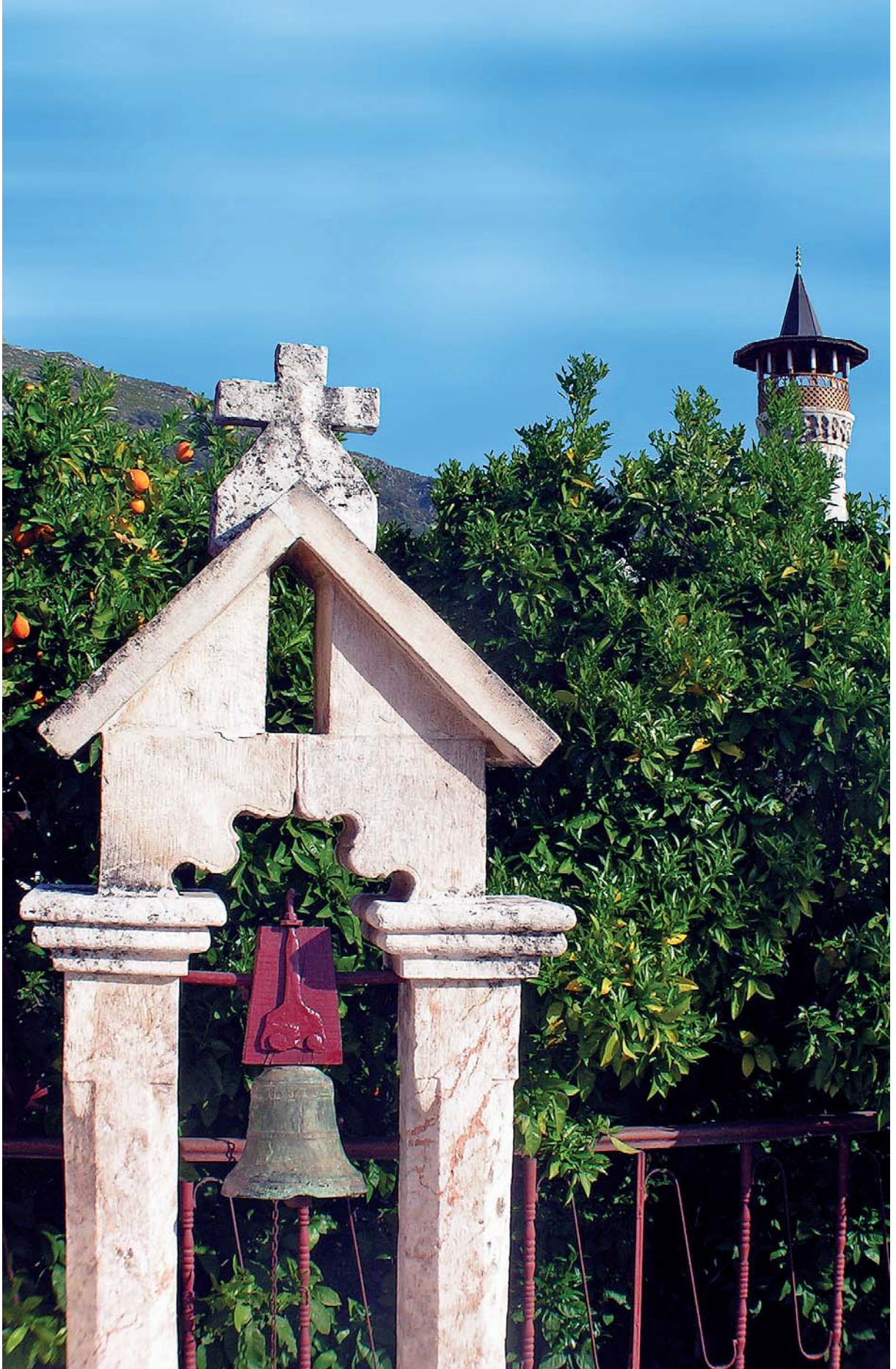
İçerisinde ölü hediyesi ve iskeletleri ile bulunan tek Anadolu Sütunlu Lahiti "Antakya Lahiti"dir. Lahit, bulunduğu yer açısından da oldukça ilginç bir yerdedir. Kurtuluş Caddesi'nin hemen bitiminde şimdiki askeri kıışının karşısındaki bir arsada yapılmakta olan inşaat esnasında tesadüfen ortaya çıkmıştır. Hatay Müzesi tarafından müzeye taşınan lahit, MS 3. yy'a aittir.

Lahit, oldukça kaliteli ince grınlı büyük olasılıkla İscehisar (Afyon) mermerinden imal edilmişti. Dört bir tarafı işlenmiş olan lahitin bir yüzünde av sahnesi, diğer bir yüzünde ise veda sahnesi en ince ayrıntılarına kadar işlenmiştir.

Lahitin içerisinden bir erkeğe ve iki bayana ait iskelet kalıntıları çıkmıştır. Lahitin içinde, altın elbise düğmeleri, kelebek formunda altın kolyeye ait parçalar, üç adet altın sikke bulunmuştur. Sikkelere Gordian III, Salonina ve Valerian'ın portreleri işlenmiştir. Bu lahitte bulunan diğer ilginç bir buluntu ise bir bilezik ve kıymetli taşlarla süslü altın bir yüzüktür. Bu eser Hatay Müzesi'nde özel bir salonda sergilenmektedir.

Anadolu Sütunlu Lahiti Detay

"Cami ve Kilise Bir Arada / Dinlerin Kardeşliği" Fotoğraf: M. Ali Solak

Bugün Antakya il merkezi 180.000 nüfusa sahiptir. Hatay bütünüyle 1.430.000 nüfusludur. Antakya'da iki kişiye bir otomobil düşer. Türkiye istatistikleri içerisinde en yüksek okuma-yazma oranına sahip illerimizden biridir. Antakya'yı ziyaret edenler Cumhuriyet Meydanı'na geldiğinde ilk dikkatlerini çeken, şehri kuzeyden güneye doğru ikiye ayıran Asi (Orontes) Nehri'dir. Kent, Asi Nehri'nin diğer yakasında Habib-i Neccar (Silpius) Dağı'nın eteklerine doğru yayılmaktadır. Burası eski kenttir. Habib-i Neccar dağının hemen üstünde erken Roma Çağı'nda inşa edildiği bilinen sur duvarları, kuzeyden güneye doğru uzanmaktadır. Sur duvarları 13 km uzunluğunda olup büyük bir kısmı tahrip olmuştur. Sur duvarlarının bulunduğu dağın üzerinde Orta Çağ'dan kalma askeri bir kışanının kalıntıları mevcuttur. Bu duvarlar kuzeye doğru alçalarak Stavros Dağı ile Habib-i Neccar Dağı arasındaki vadiye doğru iner. Burada Demir Kapı veya Halep Kapısı olarak tanımlanan çok amaçlı ilginç bir yapıyı oluşturur. Burası hem kapı hem sur duvarı hem aquadukt hem de sel suyuna karşı şehri korumak için baraj duvarı görevini

yapmaktadır. Sur duvarlarının olduğu bölgeye araçla gitmek mümkündür. Habib-i Neccar Dağı'ndan tüm şehir bir bütün olarak kuzeyden güneye bir tablo gibi görülebilir.

Antakya, Hristiyanlık açısından da önemli bir merkezdir. Hz. İsa'nın havarilerinden Aziz Petrus Roma'ya yerleşmeden birkaç yıl önce (MS 42-48 yılları arasında) Antakya'da kalır. Buradaki bir mağarada Hristiyanlık'a ilk inananları toplamış ve "Hristiyanlık" kelimesi ilk kez bu mağarada kullanılmıştır. Ayrıca Matta İncili de burada yazılmıştır.

Bu mağara kilise, Antakya'ya 2 km, doğuda Reyhanlı Yolu üzerinde bulunmaktadır. Mağara 13 m. uzunluğunda, 9,5 m. genişliğindedir. Haçlı Seferleri zamanında genişletilerek ön cepheye iki kemer eklenmiştir. Mağaranın içerisinde halen bir kaynak suyu bulunmaktadır. St.Piye Müze Kilisesi ziyaretçiler tarafından ziyaret edilebilmekte ve gerekli izin alındıktan sonra burada Hristiyanlarca da ayin yapılabilmektedir. Yine Hz. İsa'nın Azizlerinden Tarsuslu St. Paul, St. Peter ile birlikte ilk Hristiyan misyonerlerden biridir ve MS 46-

48 yıllarında Samandağ'a gelmiştir. St. Paul'un üç büyük misyonerlik gezisinin başlangıcını da Samandağ oluşturmaktadır. Paganist inanç'tan tek tanrılı Hristiyanlık inancına geçiş oldukça meşakkatli olmuştur. Haç (Stavros) Dağı'nın yamacında bulunan bu kilisenin hemen sol tarafında dağın yamacına işlenmiş bir kabartma baş mevcuttur.

Bu baş yerli kayaya oyulmuştur. MÖ 2. yy'da (?) Antakya'da çıkan bir salgın hastalıktan korunmak amacıyla bu heykelin yapıldığı tahmin edilmektedir. Bu heykel Suriye kökenli Tanrıça Charonion'u temsil etmektedir. Yine dağın yamaçlarına oyulmuş çeşitli mezar kalıntıları ve kilisenin üzerinden giden bir su kanalı mevcuttur.

Antakya Kalesi Kalıntıları

Asi Nehri Üzerinde Roma Köprüsü, 1950

Şehrin merkezinde 1975 yılına kadar mevcut olan ama şu anda resimlerde kalan çok önemli bir Roma köprüsü acımasızca yıkılarak yerine şimdiki beton köprü yapılmıştır. Bunun bir resmi sizlere sunulmaktadır. Şehrin içerisinde eski camileri, çeşmeleri, evleri ile görülebilecek birçok yapıt mevcuttur. Bunların içerisinde en önemli eserlerden biri de Kurtuluş Caddesi'nin üzerinde bulunan Habib-i Neccar Camisi'dir. Habib-i Neccar Camisi 636 yılında Müslüman Arapların Antakya'yı işgal ettiğinde inşaa edilmiştir. Caminin, bir kilisenin yerine yapıldığı sanılmaktadır.

Bu cami Türkiye sınırları içerisinde inşa edilen ilk camidir. Memluk Sultanı Baybars, camiyi 1268 yılında restore etmiştir. Habib-i Neccar, tek tanrıya ve Hz. İsa'nın havarilerine ilk inanan ve bu uğurda şehit olan kişidir. Habibi Neccar, kendi adıyla anılan Silpius Dağı'nda şehit edilmiştir. Kent içerisinde, Saray Caddesi'nde, Hristiyan Rum Ortadoks Kilisesi bulunmaktadır. Kilise kesme taştan yapılmış üç neflidir. Sağ tarafında çan kulesi bulunmaktadır. Kilisenin içerisinde sanat değeri oldukça yüksek ikonalar yer almaktadır.

Bu kilise 1872 yılındaki bir depremde yıkılan kiliseden sonra inşa edilmiştir. Kilise ziyarete açıktır. Katolik Kilisesi'nden çıktıktan sonra Kilise Sokağı'nı takip ederek Türk Katolik Kilisesi'ne varmak mümkündür. Antakya'daki Katolik Kilisesi'nin ve Katolik cemaatinin oldukça eski bir tarihçesi vardır. Katolikler 600 yıl aradan sonra tekrar Antakya'ya gelmişlerdir.

1852 yılında Sultan Abdülmecit Han'ın izinleriyle burada bir Katolik Kilise'si inşa etmişlerdir. Şimdiki Katolik Kilisesi 150 yıllık bir ev ve müstemilatı satın alınarak yapılmıştır. Kilise, eski Musevi Mahallesi'nde bulunmaktadır. Uygun saatlerde kiliseyi ziyaret etmek, eğer vakit uygunsa Peder Dominiko'nun tatlı sohbetini ve kiliseyle ilgili açıklamalarını dinlemek olasıdır.

Demirkapı Antakya Sur Duvarları

Uzun Çarşı, Fotoğraf: M. Ali Solak

Bu yapı konumu itibariyle oldukça ilginçtir. Çünkü kilisenin kuzeyine bitişik olarak "Sermaye Camii" bulunmaktadır. Cami 1719 yılında Sarımi Hacı Halil tarafından onarılmıştır. Bu iki ibadethanenin karşısında ise Antakya'nın tek havrası yer almaktadır. Antakya'nın en eski tarihinden beri burada yaşayan Musevi toplumundan birkaç aile halen Antakya'da sakin bir hayat sürmektedirler. Antakya'nın diğer yaşayan kiliselerinden biri ise Protestan Kilisesi'dir.

Samandağ yolu üzerinde, Nahrılı Köyü civarında, tepe üzerinde kesme taşlardan yapılmış büyük bir manastır bulunmaktadır. Bu manastır, Hristiyan aleminin en ünlü manastırlarından biridir. Hristiyanlığın önemli azizlerinden St. Simon Stilit bu manastırda yaklaşık 15-20 metrelik bir sütun üzerinde (MS 541-592) yaşamış, mucizeleri yaşadığı bu çağda herkes tarafından duyulmuş ve yöre halkı kendisinden yardım ve mucizeler istemek üzere yıllarca kendisini ziyaret etmişlerdir. St. Simon Stilit'in üzerinde yaşadığı sütunun kaidesi halen manastırın merkezinde görülebilmektedir. Antakya'ya yaklaşık 15 km olan bu

manastıra vasıtaıyla ulaşmak mümkündür.

Samandağ ilçesi Antakya'nın en ilginç yörelerinden biridir. Doğası, tarihi, denizi, öyküleri ve mitolojisiyle ünlüdür. Eski adı Süveydiye olan ilçenin Samandağ adının öz biçimi "Samanda", "kutsal ana tapınıcısı" anlamına gelmektedir. Diğer bir görüşe göre ise "St. Simon Stilit" ismi değişerek "Samandağ" adına dönüştürülür. Samandağ ilçesinde hemen deniz kenarında Hz. Hızır'la Hz. Musa'nın buluştuğu yer, bir ziyaret yeri olarak her yıl binlerce kişi tarafından ziyaret edilmektedir. Yine Samandağ'da ilginç bir yer de doğası, eski yapıları ve içinde yaşayan kilisesi ile Ermeni Vakıf Köyü'dür. Samandağ'dan yaklaşık 8 km olan köy merkezine otomobil veya otobüsle ulaşmak mümkündür. Halen köyde yaklaşık 200 Ermeni vatandaşı yaşamaktadır. Samandağ-Çevlik sahilleri Türkiye'nin en uzun kumsallarından biridir. Yaklaşık 13 km'lik bir kumsala sahip olan Çevlik sahilleri, caretta-carettaların yaşam alanıdır. Ayrıca bu kumsalın Keldağ ile birleştiği bölgedeki bakır koylar dünyada soyu tükenmekte olan Akdeniz fokunun da yaşam alanıdır. Çevlik sahilleri, sualtı

sporları ile uğraşanlar için de doğal ve kültürel zenginlikler sunmaktadır. Çevlik'teki en önemli eserlerden biri Titus Tüneli'dir. Bu tünel, Musa Dağı'nın denize bakan batı yamacına inşa edilmiştir. MS 1. yy'da baba ve oğul, iki Roma İmparatoru tarafından inşa edilmiştir. 1340 m boyundaki bu tünelin 330 metresi kapalıdır. 4-5 m genişliğinde olan tünelin yüksekliği yer yer 20-25 metreye çıkmaktadır. Antik Çevlik Limanı'nın Musa Dağı'ndan sellerle gelen taş ve topraklarla dolmasını önlemek üzere ve sel sularını limanın kuzey tarafına kanalizasyon için inşa edilmiştir.

Bu eser Antik Çağ'ın bir teknik ve mimari harikasıdır. Bu kanalın yaklaşık 150-200 m. batısında "Beşikli Mağara" ismi verilen, kayaya oyulmuş bir nekropol alanı bulunmaktadır. Birkaç kattan oluşan bu mezar alanının bir kısmı depremlerle tahrip olmuştur. Üç kemerli ve sütunlu bir girişi vardır. En son MKÜ'den Yrd.Doç.Dr. Hatice PAMİR, burada 93 adet mezar saptamıştır. Bu mezar alanının MS 1. yy'dan 7. yy'a kadar kullanıldığı tahmin edilmektedir.

Samandağ'daki önemli yapıtlardan biri de Dor (Zeus) Mabedi kalıntılarıdır. Çok ilginç bir şekilde Dor Mabedi, St. Simon Manastırı ve Keldağ üzerinde bulunan kilise tam bir üçgenin üç açısını oluşturmaktadır. Belki de çok ilginç bir tesadüf bu mabetlerden birine çıkınca diğer iki mabet görülebilmektedir.

Antakya yöresinin önemli ziyaret yerlerinden biri de Bestami Bayazıd Türbesi'dir. Bestami Bayazıd, İran'ın Bistami şehrinde doğmuş, 776-846 yılları arasında yaşamış ünlü İslam bilginidir. Mezarı Kırıkhan'a 4 km mesafede, Helenistik Dönem'den (Darb-ı Sak) Kalesi'nin üstünde bulunur. Her yıl mezarı, Anadolu'dan gelen binlerce kişi tarafından ziyaret edilmektedir. Antakya yöresinde ziyaret edilecek en önemli arkeolojik alanlardan diğer biri ise Açana (Alalakh) Höyüğü'dür. Antakya-Reyhanlı yolu üzerinde, 22. kilometresinden yaklaşık 600-700 m içeridedir. MÖ 3500 yılında ilk yerleşimin başladığı höyükte 17 yerleşim tabakası saptanmıştır. Bu tabakalardan, 4. ve 7. tabakalarda (MÖ 19. ve 15. yy) Hitit Sarayı kalıntıları mevcuttur. Bu höyükteki kazılar halen Prof. Dr. Aslıhan YENER ve Toni J. WILKINSON tarafından "The Oriental Institute Of The University Of Chicago" adına yürütülmektedir. Yine Amik Ovası'ndaki diğer bir kazı yapılan höyük ise Tayinat Höyüğü'dür. Buradaki kazılar da Prof. Dr. Timoty HARRISON tarafından yönetilmektedir. Bu höyüklerin bulunduğu Amik Ovası'na giderken Asi Nehri üzerindeki "Demir Köprü" üzerinden geçilir. Bu köprü'nün adı "Demir" olmasına rağmen kendisi taştandır ve ilk yapımı Roma Çağı'ndadır. Daha sonraki onarımlarla orijinalinden uzaklaşmış, şimdiki bir Orta Çağ köprüsünü anımsatmaktadır. Hatay yöresinde ayakta bulunan diğer eserler ise; Koz Kalesi, Payas Kalesi, Bakraz Kalesi, Trajan Su Kemerleri, İsos Harabeleri ve Kinet Höyük'tür.

Antakya civarı doğal güzellikleri açısından da oldukça zengindir. Etrafını çeviren Toros Dağları'nda

doğal güzellikleri ve soğuk sularıyla ün salmış yaylaları bulunmaktadır. Amanos Dağları endemik bitkileriyle ünlüdür. Yine Lübnan Sediri de bu bölgede yetişmektedir. Bu yaylalardan en meşhuru Batı Ayaz'dır. Batı Ayaz'a, Antakya Samandağ yolu üzerinden ulaşılır. Antakya'ya 22 km'dir. Musa Dağı'nın doğu yamaçlarında kurulmuştur. 1000 yıllık çınar ağaçları ve halen ayakta olan kilisesiyle ünlüdür. Soğuk suyu, lokantaları, piknik alanları ve tertemiz akan doğa harikası nehriyle her yöreden insanı cezbetmektedir. Antakya'ya 40 km mesafedeki Yenişehir Gölü, Amik Gölü'nün son parçası olan Kırıkhan'daki Gölbaşı Gölü, Antakya'nın en önemli doğal zenginlikleri arasındadır.

Antakya'ya 7 km mesafedeki Harbiye (Defne), ulu çınar ağaçları, su kaynakları, şelaleleri ve lokantaları ile yörenin en önemli dinlence merkezidir. Bu özelliği Roma Çağı'ndan beri süre gelmektedir. Roma Çağı'nda da mabetleri, hamamları, lokantaları ve Roma zenginlerinin villaları ile ünlüydü. Bu çağda da eğlenmek, dinlenmek isteyen çoğu kişi Harbiye'yi tercih ederdi. Halen Harbiye birçok lokantası, oteli ve pansiyonlarıyla yerli ve yabancı turistlere hizmet vermektedir. Zamanımızda el sanatlarının da aktif olarak yapıldığı, Türkiye'deki en önemli doğal ipek üretim ve satış merkezlerinden biridir. Yine Harbiye'de taş yontuculuğu ve mermer eser üretimi aile çapında yapılmaktadır.

Antakya'da lokantalarıyla meşhur diğer bir bölge ise Kuzeykent'tir. Bu yöre de çeşitli yemek ve ızgaralarıyla hizmet veren lokantalarla doludur. Antakya'nın merkezinde yemek yenebilecek ve eğlenilebilecek irili ufaklı birçok lokanta bulunmaktadır. Bunlardan Sultan Sofrası öğle yemeklerinde Antakya'nın yöresel yemeklerinin yenilebileceği lokantalardan biridir. Yine Mobilyacılar Çarşısı'ndaki Antakya Lokantası da yöresel yemekleri açısından oldukça zengindir. Akşamları Harbiye'nin müzikli lokantaları, şehir merkezindeki Antakya Evi, Kurtuluş Caddesi'ndeki

Sveyka Restoranlar canlı müzik eşliğinde Antakya'nın her çeşit yöresel meze ve yemeklerini tadıp eğlenebileceğiniz mekanlardan birkaçıdır. Kent içerisinde küçük pansiyonlardan beş yıldızlı otellere dek her çeşit konaklama tesisi mevcuttur. Özellikle tatil günleri rezervasyon yaptırmadan Antakya'ya gitmemeye özen gösteriniz. Bu oteller içerisinde "Beş Yıldızlı Ottoman Palace" zengin mineralli termal suyuyla ayrıcalıklı bir özellik taşır.

Kent, sabahın erken saatlerinden başlayarak gecenin en geç saatlerine kadar bir hareketlilik ve enerji yüklüdür. Kentin en önemli alışveriş merkezini Uzun Çarşı ve civarı oluşturur. Uzun Çarşı'nın bir ucu Ulu Cami'ye, bir ucu ise Kurtuluş Caddesi'ne uzanır. Kunduracılar, seramikçiler, sarraflar, konfeksiyoncular, züccaciyeciler, elektronikçiler, kahvehaneler, yeme içme mekanları ve geleneksel yiyecek içecek satan dükkanlarıyla Anadolu'da da çok nadir bulunan bir alışveriş merkezidir. Bu çarşının oluşumu taa Osmanlı Dönemi'ne kadar uzanmaktadır. Her meslek grubu bir veya birkaç sokağa dağılmıştır. Sokaklar arasında Osmanlı Dönemi'ne ait çeşmeler ve camiler adeta planlı bir şekilde çarşıya dağılmıştır. Antakya'yı ziyaret edenler mutlaka bu çarşıda bir gezinti yapmalıdır.

Dar sokaklardaki dükkanların önleri, öbek öbek yiyecek seveleri ile doludur. Çeşit çeşit peynirler, zeytinler, turşular, her çeşit nefis baharatlar, biber ve domates salçaları, nar ekşisi, karadut pekmezi... Bir diğer tarafta her cins zahire ve kuru yemiş çeşitleri... Adım başı bir odun fırını... Taptazecik "küncülü-susamlı" tımak pidesi ve esmer undan yapılmış Halebi ekmeğinin kokusu en tok insanı bile "yemek" için tahrik eder. Fırından bir sıcak pide alınır ayaküstü tıktırırken yan taraftaki arabacıdan buz gibi bir ayran veya bir bardak gerçek şalgam suyu, eğer varsa meyan kökü şurubu içilir... Uzun Çarşı'da satılan türlü yiyeceklerin içerisinde "Attun Zeytin", Küflü Çökelek" ve "Kabak Tatlısı" Antakya'ya özel yiyeceklerin başında gelir.

Künefe ve Humus, Fotoğraflar: C. Yahyaoglu

Yine defne yağından yapılan doğal defne sabunu da Antakya'da üretilen özel ürünlerden biri olarak bu çarşıda çeşitli dükkanlarda satılmaktadır. Çarşıda satılan baharat ve Türk Kahvesinin tadını her yerde bulmak olası değildir. Uzun çarşıdaki gezininiz sonunda yorulduysanız veya kan şekeriniz düştü ise buyrun Antakya'nın meşhur tatlılarından biri olan künefeyi, kaymaklı mı istersiniz, dondurmaları mı? Veya ayaküstü bir adet "Müşebbek-Halka Tatlısı"...

Antakya'yı ziyaret edenler Kurtuluş Caddesi'nin ara sokaklarında bir tur atarak kendilerini tarihin derinliklerinde unutabilirler. Bu birkaç saatlik turda eski yapıların güzellikleri, mimari uyumları, doğa ve insanla dost duruşlarını seyrederken günün yorgunluğunu atabilirsiniz. Bazen de can çeken bu güzelim yapılarla üzülsünüz ve içinizden "Bu konaklardan kimler geldi geçti, neler yaşandı?" demekten kendinizi alamazsınız. Antakya sokaklarında pencere aralarından bazen meraklı gözler sizi süzer bazen de yanınızdan geçen birileri ya "Merhaba" ya "Hello veya "Ehlen, Ehlen" diye size seslenir. Bu evlerden birinden kahveye çağırılmanız da hiç sürpriz değildir. Evleri, çeşmeleri, kahvehaneleri, camileri, kiliseleri, havrası ile bu sokaklar kültürün ve çoğulcu yaşamın üzerinizdeki hoş etkisi ile içinizde uyanan bir huzur

içinde ayaklarınız sizi otelinize doğru götürür. Ama gün bitmemiştir. Türkçe, Arapça, İngilizce; pop müzik, türküler, klasik müzik ve her çeşit oyun havası eşliğinde, Antakya'ya özgü mezelerle donatılmış restoranlarda eğlence sizleri bekliyor. Antakya çeşitli din ve kültürleri bir arada uyum içerisinde barındıran bir kentimiz olduğu gibi, bu çoğulculuk kültürü mutfağına da yansımıştır. Hem doğu hem batı mutfağının bir karmasıdır. Bu nedenle Antakya hem gurmeler hem de gastronomlar için adeta bir yemek cennetidir. Bir doğu Akdeniz şehri olan Antakya, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun "acı yemek kültürü"nü de mutfağına yansıtmaktadır. Antakya mutfağının en önde gelen yiyecekleri ise; oruk, katıklı ekmek, biberli ekmek, abugarniş, lahm-i varak, humus, künefe, kabak tatlısı, aşur, tepsiyekabap, ekşi aşı bulgur aşı, sermişek, kimyonlu köfte, kaytazböreği, mercimekli aş, sac oruğu, mumbar, cevizli biber, semirsek, zahter salatası, arap kebabı, biterkli yaprak sarması, frik aşısıdır. Burada sizlere Antakya'nın en meşhur tatlısı olan künefenin tarifini vermek istiyorum. Ancak künefe yapımında peynirin özellikli olması gerekmektedir. Sünebilen ve tuzsuz peynirle yapılması gerekir. 4 Kişilik Künefe Tarifi : "Cavit Usta (Kral Künefe-Antakya)"

Malzemeler:

Yarım kilo tel kadayıf, 300 gr tuzsuz ve sünebilen peynir, 150 gr tuzsuz ve kaliteli tereyağı, künefeye uygun yuvarlak bir tepsi

Tarifi:

Kadayıf el ile küçük parçalara ayrılır ve tereyağı parçacıklar halinde kadayıfın içine dağıtılır. Elle iyice karıştırılarak kadayıfın tereyağını yemesi sağlanır. Daha sonra altına yeterli miktarda tereyağı sürülen tepsiye tereyağı karışımı kadayıfın bir kısmı sürülür. Sonra bunun üzerine peynir parçalar halinde tüm yüzeyi kaplayacak şekilde dağıtılır. Kadayıfın diğer kısmı ise peynirin üzerine yayılır ve elle üst taraftan sıkıştırılır. Daha sonra ince ateşin üzerine konur. Yaklaşık 15-20 dakika alt kısmı pişirilir. Alt kısım piştikten sonra aynı büyüklükte bir tepsiye ters çevirerek künefenin altı üstüne, üstü altına getirilir ve 15-20 dakikada bu kısmı kızartılır. Bu işlemler yapılırken ocağın bir gözünde hazırlanan %65 şeker, %35 su karışımı şerbet ılık olarak sıcak kadayıfın üzerine dökülür ve sıcak olarak servis yapılır. Antakya kültürü, tarihi, doğası, arkeolojisi, yiyeceği, içeceği, gezilecek yerleriyle elbette ki bu kadar değil. Her kişinin orada kendince bir şeyler bulacağını umuyorum ve Antakyalıların hep güler yüzlü, hoşgörülü, dostça kalmalarını diliyorum.

Resimlerin düzenlenmesindeki yardımlarından dolayı Defne Erdem'e teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA:

- Ataman Demir, *İstanbul, Amik Ovası'nda Bir Başkent, Sanatsal Mozaik* (s. 14-20), Eko. Bas. Yay.
- Batı Nizamettin, *Hatay Müzesi Rehberi*, Ankara Dönmez Ofset
- Bostancı Ahmet, *Geçmişten Gelen Güzellik (Mozaikler)*
- Buz Ayhan, 2008/İstanbul, *Yeni Başlayanlar İçin Osmanlı Tarihi, İyi İnsanlar Yayın Evi*
- Bostancı Enver, 1971/Ankara, *Antakya Şenköy Yeni Orta ve Üst Pleistosen İnsanına Ait Kültürler Üzerinde Bir Araştırma*, Antropoloji, Sayı 5 (1969-1970)
- Bostancı Enver, 1971/Ankara, *Kanal Mağarasında Levalloiso-Mousterien Sevyede Keşfedilen Bir Süt Canine İle Aurignacien Seviyede Bulunan Bir Mandabulae Molar Hakkında İnceleme*, Aynı Dergi
- Bostancı Enver, 1974/Ankara, *Anadolu'da İnsan Kronolojisi ve Genus Homo İçin Yeni Bir Sınıflama*, Cumhuriyetin 50. Yıl Dönümü Anma Kitabı (s. 530-563), DTCF Yay. 239
- Cimok Fatih, 1994/İstanbul, *Asi Üzerindeki Antakya, A Turizm Yayınları* (Ark. Danışmanı Mehmet Erdem)
- Cimok Fatih, 1995/İstanbul, *Antioch Mosaics, A Turizm Yayınları* (Ark. Danışmanı Mehmet Erdem)
- Çakır Safiye, 1994/İstanbul, *Sıra dışı Bir Şehir ve Antakya Arkeoloji Müzesi, İnşaat Malzemeleri ve Uygulamaları Dergisi*, sayfa 40-41, Ya-Sa Yay.
- Dieter Salzmänn, 1982/Berlin, *Untersuchungen Zu Den Antiken Kieselmosaiken*, Gebr. Mann. Verlag
- Dönmez Selçuk, Ankara, *Hatay Museum Und Die Umgebung*, Dönmez Ofset
- Gates Marie-Henriette, *American Journal of Archaeology* 98 (1994) 249-78
- Güleç E., Site ve Kuhn Mary Finer, Dinçer H., 2000/Ankara, 1999 yılı Üç Ağzılı Mağarası Kazısı, 22. Kazı Sonuçları Toplantısı, 1. Cilt, Sayfa 1-9
- Gürkan Turhan, Granda Cemal, 1973/İstanbul, *Atatürk'ün Uşağı İdim*, Hürriyet Yay. 62
- Kara Ömer Oğlu Kemal, Antakya, *Hatay Turizm Rehberi*
- Pamir Hatice, 2009/Antakya-Alalakh'tan Antiokheia'ya Hatay'da Kentleşme Süreci, MKÜ. Sos. Bil. Enst. Der. Cilt 6, Sayı:12, Sayfa:258-288
- Umar Bilge, 1993/İstanbul, *Türkiye'deki Tarihsel Adlar, İnkılap Kitabevi*
- Sarı Zafer, 1991/Antakya, *Bütün Yönleriyle Şenköy*, Kültür Ofset
- Sarı Zafer, 1993/Antakya, *Hatay'ın Manevi Mimarları*, Kültür Ofset
- Tekin Mehmet, 1994/Antakya, *Hatay Basınında Atatürk*
- Wooley Sir Leonard, 1954/Wiesbaden, *Ein vergessenes Königreich*
- Yalçinkaya Işın, Henry de Lumbey, 2008, *Sergi Kataloğu, Türkiye'nin Sakinleri*
- Yener Aslıhan, J. D. Schloen, Fink S. Amir, 2003/2004, *Chicago Amuq Vailey Regional Proje, Oriental Inst. Exp. to Tell Atçana/Alalakh*
- Yıldırım Fahri, Ankara, *A Journey In Turkey With St. Paul*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları
- Kültür ve Turizm Bakanlığı Broşürleri
- Hatay Valiliği Broşürleri

Samandağ, Hz. Hızır Türbesi

Antalya'nın Turizm Tarihi

Antalya'da turizm hareketleri nasıl başladı?

Antalya'da turizmin hangi yıllarda ve nasıl başladığını biliyor musunuz? Bu yazı dizisinde sizleri turizmin ilk adımlarının atıldığı yıllara ve sonrasına götürmek istiyorum.

Antalya'da turizmin ilk adımları, 1950'li yıllarda atıldı. Antalya Devlet Tiyatrosu'nun Aspendos'ta sahnelediği oyun, 1967'de gelen ilk turist kafilesi, Dr. Burhanettin Onat'ın TBMM kürsüsünde Antalya'nın güzelliklerine dalışı...

Kısacası Antalya'da turizm nasıl başladı?

Antalya'da 'turizm' denilince, bu konuyu hasbelkader en iyi bilenlerdenim. Antalya'nın Almanca dilinde ilk Profesyonel Turist Rehberiyim. Antalya'da turizmin gelişmesinin her aşamasında, hem bir profesyonel turist rehberi, hem de Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın Antalya Bölge Müdürlüğü'nde görevli biri olarak bulundum. Bu gelişimi birlikte yaşadım. Antalya turizminin içinde dolu dolu tam kırk yıl geçirdim.

Köprülü Kanyon'da Rafting, Fotoğraf: A. Zeki Apalı

Antalya'nın Turizm Tarihi

Hüseyin Çimrin, Kent Tarihçisi

İlk Adımlar

Antalya, 1960'lı yıllara kadar kendi halinde yaşayan, Akdeniz kıyısında neredeyse varlığından kimsenin haberi olmayan bir kentti. Antalya'nın ismini duyurmak için hemen her Antalyalı, kendince çok çaba harcadı.

1950 nüfus sayımına göre Antalya'nın nüfusu o yıllarda yalnızca 27 bin 515'ti. Kentin güzelliği dillere destandı. İskele'den Karpuzkaldıran Plajı'na kadar tam 29 tane şelale vardı. Bunlar falezlerden Akdeniz'e akarken büyük bir renk cümbüşü

ve güzel bir manzara oluşturlardı. Antalya'nın güzelliği insanı o kadar etkilerdi ki bu güzellik Antalya'da yaşayan birçok insanı şair yapmıştır. Doğa insana o yıllarda "Ah güzel Antalya, ah güzel Antalya" diye şiirler yazdırırdı. Hemen hemen bütün Antalyalı gençler o yıllarda katıksız birer doğa şairi idiler.

Ama bu güzellikleri Antalyalılar dışında gören pek az insan vardı. Antalya'yı, Antalya'nın haritadaki yerini bilen bile çok azdı. O yıllarda Antalya'ya tek tük yerli turistler gelirdi. Bir de görevli memurlar gelir giderdi. Otostopla gelen arkeoloji ve tarih meraklısı birkaç yabancı turisti saymazsak, o yıllarda Antalya'nın ağırladığı insanlar sadece yerli ziyaretçilerdi. Antalyalı bunu kendine dert ediyor; "Ne yapıp edip, Antalya'yı dış dünyaya tanıtmalı" diye çözüm arıyordu.

Antalya'nın tanıtılması konusunda ilk adımı da Antalya'nın güzelliklerine hayran ve Antalya'yı dünya çapında tanıtmaya amacında olan Dr. Burhanettin Onat ile Antalya Lisesi İngilizce Öğretmeni Osman Batur attı.

Turizm Derneği Kuruldu

Dr. Burhanettin Onat ve Antalya Lisesi İngilizce öğretmeni Osman Batur, eski belediye binasının alt katında eskiden Müdafai Hukuk teşkilatının çalıştığı odada 1949 yılında Antalya'yı Tanıtma ve Turizm Derneği'ni kurdu.

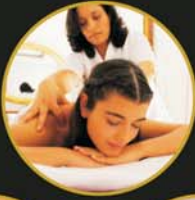
Antalya'yı Tanıtma ve Turizm Derneği Kaşesi, Antalya'yı Tanıtma ve Turizm Derneği'ni 1949 yılında kuran Antalya Lisesi İngilizce Öğretmeni Osman Batur.

Derneğin üyeleri genellikle Antalya Lisesi'nde görevli yabancı dil öğretmenlerinden oluşuyordu. Bu girişim Antalya turizminde bir dönüm noktası oldu denilebilir. Daha sonraki yıllarda derneğin başkanlığını Muammer Özsoy, Atalay Tüzün, Kemal Akalın gibi yabancı dil öğretmenleri yanında Ahmet Bulut, Hakkı Tuğ, Yılmaz Saydam gibi başka meslekten olan Antalyalılar da yaptı.

OTTOMAN PALACE

★★★★★
Antakya

Dünyanın en yüksek mineralli kaplıca suyu...

Tel: 0326 255 16 16 (PBX) Faks: 0326 255 17 17
info@antakyaottomanpalace.com

Güngör Uydu Kent, Antakya - Hatay
www.antakyaottomanpalace.com

Bu dernek üyeleri yabancı dil bilirler; tercüman veya rehber ihtiyacı olup da başvuran yabancılarla parasız hizmet verirdi. Benim profesyonel turist rehberliği mesleğini seçmemin ve hayatımı turizmde kazanmamın nedeni de daha ortaokul yıllarında yabancı dile olan ilgim ve bu derneğe üye olmamdan kaynaklanır.

1964 yılında Altın Portakal Film Festivali'ne dönüşecek olan "Antalya Tiyatro ve Müzik Festivali'nin de yaratıcısı olan bu dernek, 1980'li yılların başına kadar Antalya turizminin gelişmesinde önemli katkılar sağlamıştır.

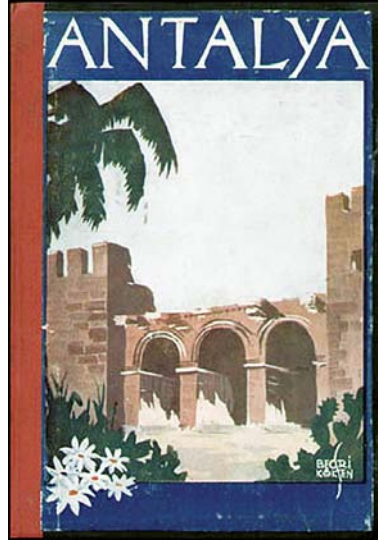
Dr. Burhanettin Onat'ın 1950 genel seçimlerinde milletvekili olmasıyla Antalya'nın adı, Büyük Millet Meclisi'nde de sıkça duyulmaya başladı. Antalya Milletvekili Dr. Burhanettin Onat, on yıllık Antalya Milletvekilliği sırasında Antalya'nın adeta bir turizm neferi oldu. Onat, Büyük Millet Meclisi'nde fırsat buldukça kürsüye çıkıp, bitmek tükenmek bilmeyen bir azimle Antalya, Antalya...' diye diye on yıl boyunca 'Antalya' kelimesini insanların belleklerine kazıdı.

Hatta Meclis kürsüsünde bir ay içinde iki bin defa Antalya demiş; Antalya sevgisini anlatmıştı. Konusu ne olursa olsun, Meclis Kürsüsü'nden yaptığı her konuşmada lafı döndürüp dolaştırıp Antalya'ya getirdi. Onat, uzun uzun Antalya kentinin güzelliğini anlatmaya başlayınca, Meclis Başkanı'nın sık sık sözünü keserek "Lütfen esas konuya dönünüz!" ihtarlarına rağmen o yalnız Antalya'dan konuştu; bıkmadan usanmadan Antalya'yı tanıtmaya çalıştı.

Burhanettin Onat'ın Kitabı

Dr. Burhanettin Onat Belediye Başkanlığı ve Milletvekilliği yaptığı yıllarda, bölgedeki arkeolojik eserlerin birçoğunu temizletti, bir kısmını restore ettirdi. Hatta bir gün katıldığı bir resepsiyonda

Aspendos Tiyatrosu'nun bir bölümünün yıkıldığı haberi kendisine ulaştırıldığında, smokiniyle Meclis'e koşmuş ve Bütçe Komisyonu'ndan tamirat için ek tahsisat çıkarılmasını sağlamıştı.

Antalya'yı Tanıtma ve Turizm Derneği tarafından yayınlanan "Antalya Kitabı" (1958)

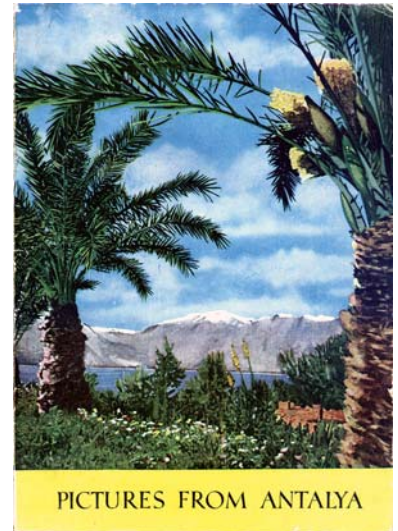
O hiçbir kişisel kazanç amaçlamadan Antalya'yı içeride ve dışarıda tanıtmak arzusuyla bu konuda kollarını sıvamış ve Antalya'yı Tanıtma ve Turizm Derneği adına hem kitap yazmış; 'Antalya' adlı kitabına kendisinin çektiği fotoğrafları da koyarak, tanıtım ve turizm açısından ilk Antalya Turistik kılavuzunu ve turistik broşürlerini yayınlamıştır.

Ben Antalya'da turizmin başlangıcını her zaman Burhanettin Onat'a bağlarım. Bu arada Antalya'nın Konyaaltı Plajı, Aspendos Tiyatrosu, Side ve Yivli Minare'nin ilk posterleri ise, o zamanlar Antalya Valisi olan İhsan Sabri Çağlayangil, Mahmut Konuk'un ve İleri Gazetesi Sahibi Suphi Türel'in gayretleri ile 1922 yılında Atina'ya yerleşen eski Antalyalı Rumlardan Yorgo Pehlivanidis'in (Pehlivanoğlu) matbaasında bastırıldı.

Yorgo Pehlivanoğlu, Elmalı'nın şimdi adı Ayvasıl olan 'Aya Vasili' köyündendi. Atina'da Balkanların en büyük matbaasının sahibi olmuş; mübadele sonucunda Antalya'dan ayrılan Rumların Atina'da kurdukları 'Attaloslular Derneği' ve bu derneğin yazdığı iki ciltlik 'Antalya' kitabını da Yorgo Pehlivanoğlu Matbaası'nda basmıştır.

Antalya Milletvekili Dr. Burhanettin Onat

Antalya'yı Tanıtma ve Turizm Derneği tarafından yayınlanan ilk, "Resimlerle Antalya" kitabı. (1956)

Dr. B. Onat'ın tanıtım çabası

Dr. Burhanettin Onat'ın Antalya'nın tanıtılması yönünde büyük çabaları oldu. Onat, tanıtım için Antalya'yı Tanıtma ve Turizm Derneği'nin organizatörlüğünde 1953 yılından başlamak üzere Aspendos'ta tiyatro gösterileri düzenlenmesine Antalya Milletvekili olarak büyük destek verdi. 1956'da sağladığı devlet desteği ile de Antalya Belkıs Tiyatro ve Müzik Festivali'ni başlattı. İlk Antalya tanıtım kitabının yanında İngilizce olarak 'Pictures Of Antalya' adlı kitap yine onun sağladığı katkılarla 1956'da yayınlandı.

Antalya'nın İlk Turistik Tanıtım Broşürü

İlk 'Antalya Turistik Broşürü' ise 1958'de, o günlerde Türkiye'de renkli baskı imkânı olmadığı için Onat'ın gayretleri ile Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nce İtalya'da bastırıldı.

GELECEK SAYI: Antalya turizminde dönüm noktası

Hüseyin ÇİMRİN

1946 yılında Antalya'da doğan Hüseyin Çimrin, 25 yılı aşkın bir süre Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın Antalya Bölge Müdürlüğü'nde Tercüman-Rehber olarak görev yaptı. Kazandığı bursla, 1965-66 yılları arasında Seyahat Acenteleri, Turistik Tanıtım ve Turist Rehberliği konularında araştırma yapmak üzere Almanya'ya gönderildi. Türkiye'nin Almanya'dan diplomalı ilk Turizm Uzmanı'dır.

Antalya ve çevresinin tarihi, folkloru üzerine araştırmalar yapan ve yayınlayan Hüseyin Çimrin, aynı zamanda Antalya Bölgesi'nin ilk Almanca turist rehberidir.

Hüseyin Çimrin'in Turist Rehberliği Mesleği ile ilgili olarak da 1974 yılında Turizm Bakanlığı'ndan ve 2002 yılında da Skall Club'den "Yılın Profesyonel Turist Rehberi" ödülleri vardır.

Antalya Rehberler Derneği'nin (REHBERANT) kuruluşunda görev alan ve derneğin "Rehber" adlı dergisinin 13 yıl, tasarım ve Genel Yayın Yönetmenliği'ni yapan Hüseyin Çimrin, 1991 yılında "Mosaik Türkiye" adlı Almanca bir derginin Genel Yayın Yönetmenliğini yürüttü. Uzun yıllar gazete ve dergilerde Turizm ve Antalya konulu köşe yazıları yazdı.

Antalya'da kurulmakta olan Kent Müzesi'nin fikir babasıdır.

Meslek yaşamı boyunca onlarca ödül almış, çeşitli dillere çevirisi yapılan 20'den fazla kitabı yayımlanmıştır.

Manavgat Şelalesi, Fotoğraf: A. Zeki Apalı

BALIKÇI MEKTUPLARI “Tanıtım” Şadan GÖKOVALI

**Tam dionisyak meşrepte yazıyorum, onun için zaptırapta arama.
Kafayı adamakıllı çekmekteyim.**

Merhaba, Merhaba,

Narhex Dergisi hakkında şimdi yazmak nasip oldu. Unutmuşundur belki, sana mektubun birkaç cümlesini hatırlatayım: “Para kazanmayacağız bu dergiyle, türkü söyleyeceğiz sadece, yahut dolaşacağız. Ben diyorum ki, dergide fanteziye, sezişlere de yer verelim. Akademi kızsın isterse, Goethe’nin bir sözü çok hoşuma gitti geçen gün: “Bir şey ki bana ders vermekle

kalır, işgücümü hayatımı ne artırır, ne çoşturur, tiksindirir ondan.” Bence de bu sözden hareket ederek, tarih için tarih yapanları, aman objektif hakikatı bulalım diyenleri hadımağalarına benzetiyor. Onlarla tarihin bir araya gelmesinden hiçbir şey çıkmaz manasına.”

Şimdilik dergi diye bir “château en Espagne” yapacağız, yani bir hayal kuracağız. Böyle bir hayali dergiye ve o senin mektubunu alalıdan beri,

hayalen yazıp duruyorum. Bugün şöyle başıboş olarak, kağıt üzerinde doya doya gezeyim dedim. Seni benimle beraber geziyor farz ediyorum. Zaten kağıt üzerinde gezmeyip de hava üzerinden hayalen gezdiğim zamanlarda da seninle dolaşır dertleşim,

TÜRKİYE’NİN DİONİSYAK TARİHİ

Akademik diyorsun, bunun karşılığı bence dionisyaktır. Bana kalırsa Türkiye’nin dionisyak tarihini yazmalı. – Mesela Bektaşilerde içkinin yerini tayin etmeli. Zeybeklerde (io bakkhi) dionisyak akımı (cereyan demiyorum, aklıma mecrâ geliyor) takip etmeli. Hani ya radyoda parazitli bir müzik dinlerken insan santrifüj kuvvetle parazitleri atar ve onlara sağır kalarak musikinin çizgisine yapışıp onunla beraber gider. Tarihte dionisyak olmayan ne varsa hepisini defedip, cankurtaran kaloması gibi dionisizme yapışakalmalı. Türk tarihi diye okutulan zırvalar hep harpler, zaferler, şanlar, methiyelerden ibaret, hani ya zafer alayı günleri kırmızı beyaz kağıtlardan işportâ malı taklar yaparız a, tarih diye laftan ve hava cıvadan zafer takları!

Mimar Sinan ve İsabey Camii

Bizde asıl abideler cami şeklinde tezahür eder, halbuki bu abidelerde, yani Osmanlı kültürünün bu büyük örneklerinde, sultanların multanların hiç payı yoktur (ben kendimi bazen onlara şiddetle yabancı, bazen de şiddetle onlara ait hissediyorum). Bu örnekler müşterek Osmanlı say ve kültürünün eserleridir. Mesela Mimar Sinan’ı Bulgarlar Bulgar’dı diyorlar, varınsın Bulgar olsun, biz meleziz, Mimar Sinan’ın yaptığı Bulgar kültürü değil, Osmanlı kültürü idi. Bugüne bugün bir Bulgar kültürü yoktur. Hem kültürün milliyetle ne ilişkisi var? O, yani Mimar Sinan, Osmanlı mimarisinde dionisyak hamle ve atılıştır besbelli. Bunu iyice anlamak için Konya, Karaman, Sivas, Erzurum, Bursa ve son olarak İstanbul mimarisini ele almalı. Bana kalırsa asıl prototip Efes’teki İsabey Camii. Bütün mimari kitapları (yani Batıninkiler) onu, mimarinin en devrimci eseri diye ele alıyorlar. Dünyanın birinci asimetrik eseri o idi. Malum, tam bir simetri tam bir akademizm demektir. Muayyen şekillerin yani muayyen nispetlerin tekrarı. Tezhipçilerin tezeyinatı gibi. Yaratılıştâ tekerrür yoktur. Ben akademizmi apollonizm, yani dionisyaklığın zıddı diye anlıyorum. Bu iki tabir benim icadım değil ha! İsabey

Camii’nde kapı binanın ortasında değildir. Binanın bir tarafındaki dört pencerenin hiçbirisi ötekine benzemez. İki kapının her biri başkadır, iki kubbe de birbirine benzemez. Yirmi küsur kısmın herhangi ikisi birbirinin aynı değildir. Al sana akademizme ve apollonyen sanata tekme çalan dionisyak bir anarşizm! Zaten esasen sanat anarşizmdir. O mimaride tekerrür yoktur. Bir Paris var diye ikinci bir Paris yapan cinayet işler, bu söz garp medeniyetini taklit edişimize de ait. Yeni bir şey yapmalı. Bu İsabey Camii Le Corbusier’in Marsilya’da yaptığı binanın sütbesüt dedesidir. Ormanda yolunu kaybedenler ormanda habire daire çizerek. Her daire başka bir dairenin aynısıdır, tekrar tekrar, işte o zaman nerede daire çevirmeye başlanmışsa oraya dönülür (yani primitiflere dönüş). Ve oradan bir düz çizgi üzerinde yürünerek dışarıya çıkılır. İşte, bu çıkmazdan kurtuluştur. Yani dolap beygiri dönmekten usanarak ipi koparır, tekerlek de aynı mihverin üzerinde döner. Fakat başka başka yerlerde döner. Ve dönüp dururken düz çizgi üzerindeki yerlere varır. Bu İsabey Camii dionisyak olduğu için mis gibi şarap kokar. Bektaşivari bir abidedir o. Takı-zafer değil! Bektaşileri bir yana bırakalım, gelelim Mevlana’ya.

“Nebris” ve “Postnişin”

Mevlana Celalettin Rumi binlerce mısralık Mesnevi’de birbiri ardına gelen iki mısradâ hiç kafiye tekrarlamadığı halde,

Cuşisi aşkest ki ender mey feday
Der ve ondan sonraki mısradâ, ki o da mey hakkındadır, yine aynı kelimeyi kafiyede kullanır. Zaten Mevlana’nın içki ve semaya dair gazellerinde aynı dionisyak fırlayış görülür. Bu dionisyak atılışın nereden geldiğini sonra ele alalım. Dans ve türkîye gelelim. Dervişlerin ve yahut şeyhlerin postu yok mu, hani ya “*postnişin*” derler, Bakkha’ların “*nebris*”inden başka bir şey değildir. Yani, “*diasparagmos*” da bir hayvanı parçaladıktan ve kanını kraterize ettikten sonra (krater eski Yunanlıların şarapla suyu

karıştırdıkları büyük kap idi), yani kuvvetini, mana’sını (mana kuvveti demektir), kısacası hem kuvveti, hem canı, kudsiyeti ve büyüğü içtikten sonra kalan postu demektir. Bu post nebris’tir. Mana ise başka yerlerde de bulunabilirdi: mesela bir boğa, bir aslan, bir kabile reisi, bir büyücü ve yahut da çift yüzlü bir savaş baltası olan “*labrys*” (labris) de mana taşıyıcısı olabilir. Kurbanın kanı ve eti yendikten, böylece onun türlü kuvvetleri benimsenip içerildikten sonra, kurbanın postu da sırtına geçirildi mi, bütün kuvvet ve kudretini kendi kuvvet ve kudreti haline getirmiş olunur. Bu takdirde diasparagmos esnasında yenilen hayvan bir boğa ise, onu yiyen adam boğa gibi olur. Ve boğanın postunu sırtına geçirir. Mesela Herkül aslanın postunu sırtına geçirmekle aslan olmuştu. Hatta Katoliklerde “*eucharistië*”, İsa’nın “*bu ekmek benim etim, bu şarap da benim kanım*” demesi üzerine papazın komünyon esnasında bir parça ekmek yedirmesi ve bir damla şarap içirmesidir. Papazın komünyon yapan Hristiyanı yedirdiği ekmek nohut şekline sokulmuş bir hap biçimindedir. Tibet’te hap diye ceviz kadar inek tezeği yuttururlarmış. Hristiyanların yedikleri bu ekmek İsa’nın manasını taşır farz edilir, şarap da kanıdır. Yani kraterismos hep budur. Manası yenilen kutsi hayvanın postu da kutsal olur ve bu yüzden sırta geçirilirdi. Ben Rufai dervîşi iken, bir semada yerimi almak üzere şeyhin arkasından geçmiş ve o sırada posta basmıştım. Vay şeyhin postunu çiğnedi diye dergahta kıyamet koptu. Euripides’in iddiasına göre –iddia etmiyor ya- nebris, yani keçi derisi yahur pars derisi her Bakkha tarafından giyilmez. Vazo resimlerinde yukarı aşağı on Bakkha’dan ancak biri nebris giyer. Ötekiler alelade *khiton* ve yahut *peplos* giyerler.

Zaten bir keçiye anca on kişi yiyebilir. Pars ise yalnız Anadolu'da vardı. Nebris'i giyen Bakkhalar dansı idare eden kişilerdi, yani şeyhler idi. Diasparagmos esnasında, sırtında nebris bulunan idareci bir şeyler okur. Öteki Bakkhalar da onun söylediğini tekrar ederlerdi. Ona da İon dilinde "ololyge" (herkes söyler) denirdi.

Hristiyanlıktaki "Alleluia" oradandır. Fakat thyrsos'u yani Bakkhaların taşıdıkları sarıaşık sarılı, tepesinde bir çam kozalağı bulunan değneği mutlaka hep Bakkha taşırdı ister erkek, ister dişi olsun. Orta Anadolu'da Dionysos'un bir adı da "Melanoaigis" yani kara keçi idi. Zaten Zeus'un Aigis'i de keçi derisindendir. Bu aslında Zeus'u bebekken Girit mağarasında emziren keçinin derisinden yapılmış bir kalkandır, ama çok üstün bir gücü vardır: orduları püskürtür ve kime karşı çevrilirse, onu taşın dönüştürür.

Dionysos kültüründeki Aigis'ten ise tragos (teke) ve ondan türeme bir kelime olan tragedyaya varılır.

ayrıcalık. Aro Dergi'nin ilk sayısında bu ayrıcalığı bütün okurlarımıza tattırmak istedik.

Kara keçi Anadolu'da da bulunur. Demek ki nebris denilen keçi postu Dionysos tapımında nasıl kutsal bir post idiyse, sonradan da Anadolu tarikatlarında kutsal sayılmış ve postnişin'de oradan gelmiştir. Hatırlıyorum, laf arasında, dergah nakibi bana: "Mesela sen şeyhin kürkünü giyebilir misin? Elbette hayır, çünkü giyersen sırtını yakar." demişti. Neye yaksın, fesubhanallah, diye hayret etmiştim.

Bu vesilei hasane ile aklıma bir Rus hikayesi geldi: İvan bir ayı postu edinmek üzere ava çıkar. Bir ayıya rast gelir. Ayının karnı açtır. Ayı ile dertleşirler ve inine girerler. [İngilizcedeki "inn" (han, otel manasına gelir) ile bizim "in" kelimeleri aynı köktendir.] Biraz sonra İvan ayının postu ile postlanmış olarak ayının karnında ve ayı da karnını doyurmuş olarak inden çıkarlar.

Bu, diasparagmosun aksidir. Neyse, Nebris meselesini bir yana bırakalım. Gelelim dans ve türküyeye...

Balıkçı'nın mektubu uzayıp gidiyor sevgili dostlar. Bu sayıda sizlerle ancak bu kadarını paylaşabildik. Aslında değerli hocamız, Rehber Şadan Gökovalı'nın ağzından, bal damlarcasına anlattığı bu mektupları dinlemek çok büyük ayrıcalık.

Aro Dergi'nin ilk sayısında bu ayrıcalığı bütün okurlarımıza tattırmak istedik.

Prof.Dr. Şadan GÖKOVALI;
Söylemeye gerek var mı?
Şadan Gökovalı, Gökova'da doğdu. Üniversite okumak için geldiği İzmir'de gazeteciliğe başladı. Bunu, TRT'de 14 yıl süren yapımcılık ve yöneticilik dönemi izledi. Gazetecilik, turizm, araştırma dallarında sayısız ödül kazandı; "Efes", "Fethiye" ve "Bergama" 'yı en iyi anlatan yazar seçildi. Türk Dil Kurumu Ödülü'ne "Anadolu Uygarlıkları'na Katkı" ve "Son 10 Yılda İzmir Kültürüne En Fazla Hizmet Veren Kişi" ünvanlarına layık görüldü. Türk düşüncesinin devlerinden Halikarnas Balıkcısı ile Azra Erhat tarafından "manevi evlat" edinildi.

"Manevi Babası" Halikarnas Balıkcısı'nın tüm yapıtlarını yayına hazırlıyor. Kendisinin de, çeşitli dillerde yayınlanmış 20'yi aşkın kitabı var. Profesyonel Ülkesel Turist Rehberi Şadan Gökovalı, Yaşar Üniversitesi'nde Onursal Profesör olarak öğrencileri ile buluşmaktadır.

şehrin buluşma noktası.

Cumhuriyet Meydanı
ANTALYA
T: 0242 247 0315

Tchibo

ARO
üyelerine

BÜYÜK
AVANTAJLAR

Kapadokya Balloons™, Kapadokya Bölgesi'nde sıcak hava balonları ile uçuşlar organize eden ilk firmadır.

Kapadokya Balloons™, özel ticari yolcu taşımacılığı için ruhsat alan ilk firmadır. Bunun getirdiği yüksek bilgi birikimi ve pilotlarının üstün deneyimleri; onların o günün hava koşullarına göre yapılabilecek en iyi uçuşlar için olası en iyi yer seçimini yapmalarını sağlıyor.

Filosu bugün, dünyada varolan en lüks, en yeni, en rahat ve en güvenli balonlardan oluşmaktadır. Sigorta kapsamı ve güvenlik standartları, Türk, Avrupa ve Amerikan standartlarının talep ettiğinin de üzerindedir.

2009 yılı bahar döneminde firma, kurucuları, şef pilotları ve tüm deneyimli ekibiyle birlikte 19 yıllık bölgenin lider balon operatörü olarak daha da büyümek, atılım yapmak amacıyla güçlü kuruluş Ata Turizm bünyesine katıldı.

Bu ekip ve yeni yapılanmasıyla birlikte Kapadokya Balon gelecekte de, geçmişte yapmış olduğu gibi "Türkiye'deki ilk ve en iyi balon operatörü" namını korumaya devam edecektir.

Günümüzde kardeş firması **Atmosfer Ballons** ile birlikte, uçuşlarda tercih edilmesinin nedenlerinden birkaçı şöyle sıralanabilir:

- Avrupa, İskandinavya ve ABD'de 30 yılı aşkın profesyonel balonculuk deneyimi,
- Turistik balon uçuşunda Türkiye'de yasal olarak çalışmaya başlayan ilk firma oluşu,
- 20 yıllık Kapadokya bölgesinde uçuş deneyimi,
- Uluslararası Standartlarda, transferleri de kapsayan yolcu sigortası,
- Yolda, arazide ve havada en üst standartta teçhizatlar kullanması,
- Konuşulan diller: İngilizce, Türkçe, Fransızca, İspanyolca ve Almanca,
- "Müşteri memnuniyeti" garantisi verilmesi.

Kapadokya Balonculuk Tur. Tic. Ltd. Şti.
Adnan Menderes Cad. No:14/A Göreme 50180 NEVŞEHİR
Tel.: 0 384 271 24 42 Faks: 0 384 271 25
E. Posta: fly@kapadokyaballoons.com
Web: http://www.kapadokyaballoons.com

Uçuşlar;

Tam eğitimli yer destek, pazarlama ve rezervasyon ekibi, profesyonel idarecileri ve oldukça deneyimli ve tutkuyla uçan pilotlarının yarattığı fark, ayrıntıları fark edebilen yolcular tarafından görülmektedir.

Kapadokya Balloons™ havada ve yerde, güvenli ve özel bir balonculuk firması olarak nam salan şöhretiyle gurur duyuyor. Hala bu alanda, en deneyimli tek kuruluş durumunda.

Kapadokya Balon İki Program Sunmaktadır: Lüks Program ve Sponsorlu Program.

LÜKS PROGRAM

(Ortalama 1,5 saat, Yolcu Kapasitesi 8-10)

250 Euro İKredi Kartı

230 Euro İNakit/Seyehat Çeki

SPONSORLU PROGRAM

(Ortalama 1 saat, Max. Yolcu Kapasitesi 20)

175 Euro İKredi Kartı

165 Euro İNakit/Seyehat Çeki

Programa dahil olan diğer hizmetler; otelden ve otele geri transferler, uçuş öncesi ve sonrasında ikram edilen hafif yiyecek ve içecekler, kişiye özel hazırlanmış "Uçuş Sertifikası".

Yeni Uçuşlarda Buluşmak Üzere...

İnişler geleneksel olarak, yerel şampanya ve meyve suyuyla yapılan bir "Şampanya Kokteyli" ile kutlanmaktadır.

Pamfilya'nın Gözdesi: Perge

Hipodrom Dıştan Görünüm, Fotoğraf: Atilla Ş. Nilgün

Perge

Atilla Şükrü Nilgün, Rehber

Pamfilya Bölgesi'nin en önemli antik kentidir. İlk yerleşim bulguları bizi Kalkolitik zaman dilimine kadar geri götürür. MÖ 4000 yılında Masa Dağı tabir edilen, şehrin Akropolis denen, yüksek ve tahkimli alanında Torosların gölgesinde kurulmuştur.

Antik Kestros yani bugünkü Aksu ırmağı, Hitit kaynaklarında "kastral" veya "kastralya" Perge de "Parha" adı ile anılmakta idi. Hititlerin baş kenti Hattuşa'nın saray arşivlerinde bulunan tabletlerde de adı geçtiğine göre, Hititlerin Akdeniz'e açılan kapısı konumunda olmalıydı.

Bölgenin avantajı, barış zamanında Andriake ve Myra arasında olduğu gibi deniz yolu ile ırmağa girip şehire kadar gelinebilmesidir.

Savunma durumunda ise,

Bizanslıların Altın Boynuz'da yaptıkları gibi Aksu Nehir'inin denizden şehre gelişinin kapatılabilmesidir.

Wallusa (Truva), Parha (Perge) iletişimi MÖ 1250 yılında olduğu sanılan Truva Savaşı'nda Likyalıların Sarpedon komutasında Akhalara karşı savaşması, muhtemelen Pamfilya Bölgesi'nden de asker alındığı sonucunu doğuruyor. Bu savaş olmuş bir savaştır. Tübingen Üniversitesi Profesörü Manfred Korfmann vefatından önce bu doğu- batı savaşı ile ilgili bulguları yayınlamıştı.

Homeros'un İlyada ve Odyssea'inde kaleme alındığı gibi Akhalar zaptın sonunda Truvalıları köle ettiler. Truvalı Eneasın, Troya Palladiumu (hazinesi) ile Etrüsklere olan kaçışı

ve kendine Etrüsklerden eş alması, Romalıların soylarını Truvalılara dayandırmasına nedendir. Capitol Müzesi'nde gördüğümüz dişi kurttan süt emen Remus ve Romulus efsanesi, Roma'nın kuruluş mitleri, Truva ve Perge bağlantıları tarihi bir süreçtir.

Walussa (Truva) yıkılmıştır, Akdeniz'deki kapıya yani Pamfilya'ya kaçıp göç etmek Truvalılar için tek çaredir.

Bunun doğal sonucu olarak Truva ya da Claros'ta kahin olarak karşımıza çıkan kişiler bilgelik ve kahinlik becerilerini de beraberlerinde getirmişlerdir. Perge olarak adlandırılan bu şehirde efsanevi kurucular olarak adlandırılmaktadırlar Kalkhas, Mopsos, Krites gibi.

Halklar, birbirine karışmış örfler, tanrılar, adaklar, ritüeller Pamfilya'da çeşitlilik göstermeye başlamıştır. Ana Tanrıça idolü bölgesel farklılıklar gösterse de genelinde güneşin doğduğu ülkeye has bir şekilde kalmış, Perge de küçük bir Anadolu kenti olarak tarihin kronolojik çarkında bir dişli olarak yerini almıştır. Egemen büyük güçlere vergi vererek, boyundurukları altında daha heybetli bir ulus gelinceye kadar ayakta durmaya çalışmıştır.

Frig, Lidya, Pers, Makedon, Selevkid, Pontuslu 6. Mitridates, Bergama, Roma uygarlıklarına da bir Pamfilya kenti olarak logistik sağlayan Perge, rahmetli Arkeolog Arif Müfid Mansel hocanın kazısına (1953), sonrasında da (1975) yine rahmetle andığımız Antalya Müzesi'ndeki bir çok eseri bir puzzle gibi birbirine monte eden Jale İnan hoca'ya kazı şehri olarak kendini teslim etmiştir. Büyük İskender'in Granikos Savaşı akabinde Küçük Asya'yı Pers istilasından kurtarması ve İssos'a doğru yol alması onu Pamfilya'dan geçmek zorunda bırakmıştı.

Phaselis'te konaklayan İskender'e Torosların geçit ve geçiş yerlerini göstermek Pergelilere sonrasında sempatiklik kazandırabilirdi. Ne de olsa doğumun Tanrıçası Artemis, İskender'in annesine de doğumunda yardım etmiş, İskender de Artemise dünyanın yedi harikasıdan birini inşa etmişti. Artemis Pergaia'nın koruduğu şehire sorunsuz girdi. Aristoteles öğretisinin mayasında klasik Yunan tanrılarının, hele ki Artemisin önemli bir yeri vardı.

Büyük İskender de misyonu doğrultusunda dil bilimcilerine, kırık dökük Yunanca konuşan Pergelilere Milet alfabesi ile Yunanca konuşulması görevini verdi. Bir sonraki kuşak artık şehirli dili ile konuşuyordu. Büyük İskender, Perge'den asker, tayın, gemi vs. almayı da ihmal etmedi.

Helen dilinin akademik boyutta kullanımı, Perge'nin astronom, retorikçi, geometrist bilim adamlarının kenti olmasında etkili olmuştur.

Perge, İskender'in ölümünden sonra MÖ 312-188 yılları arasında Selevkidlerin yönetiminde kalmıştır. Perge'nin bu zaman diliminde yaşamış en önemli kişiliği kuşkusuz İskenderiyeli Euclides'in (Euklides, Öklid) öğrencisi Appollonios'tur (MÖ 260-190).

Artemis Pergaia Kabartması, Fotoğraf: A. Zeki Apalı

Roma Kapısı, Fotoğraf: Ertuğrul Birol

O'na göre geometride bir düzlem ile bir dik dairesel koninin ara kesidi olan eğri düzlemin koniye göre eğimine bağlı olarak arakesit daire, elips, hiperbol ya da parabol olabilir. Hipparchia, gezegenler teorisinde kendisine Apollonios'un konikler çalışmasını temel almıştır.

Ayrıca Epizykel teori de Apollonius'a aittir. Yunanca'da daire, yörünge anlamına gelir. Klaudios Ptolemaios tarafından (MÖ 161-83) daha sonra mükemmelleştirilmiştir.

Ptolemaios, Pythagorasçıların (Pisagor) Müzik Teorisini ve Müzikal Kanununu rakamlarla açıklamıştır. Archimedes'in (Arşimed) Pi sayısı açılımını (3.14) Perge'de yaşamış olan Apollonius daha iyi yapmıştır.

Selevkidlerden sonra Bergama Krallığı'na geçen Perge sık sık korsan ve Pontus'tan kopup gelen 6. Mitridates'in saldırılarına hedef olmuştur.

Bergama kralı 2. Eumenes'in MÖ 190 yılında Galatları (Keltleri) yenmesi ile bölge rahat bir nefes almıştır.

Apameia barışından sonra (MÖ 188-133) Bergama krallığı bölgede

hakim güç olmuştur. Ancak, korsan talanları halk için korku sebebi olmaya devam etmiştir, ta ki Roma devrinde MÖ 67 yılında Roma'nın amiral Pompeius'u (büyük) Akdeniz'e göndermesi ile korsan yatakları bölgeden temizlendi ve şehirler bu yağmacı beladan kurtuldular.

Yağma bazen resmi de olabilir. Bunun en güzel örneğini Cicero'nun MÖ 70'lerdeki metinlerinde görmekteyiz.

Kilikya valisi Gaius Verres'in "Her yer Roma toprağı ve ben Roma şehirlerinden istediğim kadar sanat eserini alırsam Roma'ya götürürüm" mantığı ile yola çıkması, Pamfilya şehirlerinin en güzel eserlerinin gemilerle Asia Minor'dan ayrılmasına sebep olmuştur.

Bu sanat eserlerinin yer değiştirmesine rağmen Antalya Müzesi, Perge eserleri ile göz kamaştırmaktadır.

Sayın Abbasoğlu'nun 1988'de başlayan (İstanbul & 1993 Giessen Üniversiteleri ortak çalışması) ve günümüze kadar olan emekleri de takdire şayandır.

Apollonios ardında 13 eser bırakan, matematik ağırlıklı ders veren, hocası Euclides'in iyi bir talebesiydi. Geometri ve Astronomi konusunda dahi sayılabılırdi. Yunanca ve Arapça yazdığı Konika isimli 8 kitaptan oluşan eserin sahibidir

S. Severus Meydanı'ndan Agora, Fotoğraf: Atilla Ş. Nilgün

Roma devrinde son düşman Mitridates'in bertaraf edilmesi ile doğuda Zeugma Askeri Garnizonu, batıda Hadrian Surları ve haritanın ortalarındaki Perge kenti tehlikelerden uzaktı. Artık, bir Roma kenti olan Perge savunma yerine kültürel, sanatsal işlevleri, halkın hayat standardını yükseltecek eserlerini inşa edecekti.

Vali Marcus Plancius Varus'un kızı Plancia Magna (8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde Antalya'da portresi taşınan), Roma devri Perge'sinin bu ihtişama sahip bir Pamfilya kenti olmasının en büyük ve güzel sebebidir. Yeni bir din de doğmakta idi, Küçük Asya'da tutunmaya çalışan İsa Peygamberin şakirtleri Antakya'da ilk cemaatlerini kurar ve "Hristiyan" adını alırlar. Akabinde yayma ve yayılma çalışmaları başlar.

Çevlik dediğimiz Seleukia Piera Limanı'ndan Kıbrıs'a giden yeni Hristiyanlık dininin misyonerleri, Kıbrıs'tan Perge'ye gelmişlerdir.

Tarsuslu Paulus'un ilk misyonerlik seyahati güzergahında Perge önemli bir rol oynar. İncil'de havarilerin işleri, 13. bölüm, 13. paragrafta "Perge" adı geçmektedir. Paulus, beraberindekilerle Pamfilya'daki Perge'ye geldi MS 46 yılında. 15. bölümde de Havarilerin kendi içlerinde fikir ayrılığına düştükleri görülmektedir.

Paulus, Barnabas'a "Artık gitme vaktidir, diğer şehirlerdeki kardeşlerimizi ziyaret etmeliyiz." (burada Hristiyanlığı yaymaya çalıştıkları grupların yükümlülüklerinin yerine getirilip getirilmediğinin kontrolü söz konusudur) der. Barnabas, beraberce Perge'ye geldikleri Johannes Markus ile devam etmek istediğini, Paulus ise J. Markus'un kendilerini Pamfilya'da zor durumda bıraktığı için O'nu yanına alamayacağını belirtir (bu dialoglar Perge kentinde geçmektedir). Sözlerin çatışması sonucu Barnabas, Johannes Markus'la Pamfilya'dan doğduğu adaya Kıbrıs'a yelken açar. Paulus da

Yalvaç'a Silas ile devam eder. Perge de aynen Efes'teki gibi Meryem - Artemis, İsa ise Apollon ile özdeşleştirilmiştir.

Pagan dünyasında halka Hristiyanlık dini bu şekilde daha kolay benimsetilmiştir. Perge, Hristiyanlık dünyasının oluşumunda bir mihenk taşıdır. Paulus'un ilk seyahati, havarilerin ilk sınavı, ilk gönül kırıklığı nerede yaşanmıştır diye sorulacak olursa cevap Perge'dir.

Agorada Kabartma Reklam, Fotoğraf: A. Zeki Apalı

İstanbul | Antalya

ARO ÜYELERİNE %20 İNDİRİM

Şinitzel

Kuru Dolma

Çiğ Köfte

İçli Köfte

Gavurdağ Salata

Künefe

Emsalsiz lezzet,
güler yüzlü hizmet
geleneği...

ONUR İSKENDER KEBAP GIDA TURİZM LTD. ŞTİ.

ANTALYA ŞUBE: Konyaaltı Cad. Bölükbaşı Apt. Akbank Yanı

(Atatürk Parkı Karşısı) Bahçelievler / ANTALYA Tel: (0242) 244 10 93 / 94 / 95

MERKEZ: Sahrayıcedit - Erenköy / İSTANBUL Tel: (0216) 386 52 62 / 359 95 43

Perge'ye Antalya-Alanya karayolu Aksu Kavşağı'ndan sola saparak ulaşılır. Okulun önünden geçen yol sizi uzaktan tiyatro ile selamlar. Tiyatro, aslında Antalya Arkeoloji Müzesi'nin heykel ve friz deposudur. Jale hanımın üstün gayretleri sonucunda kazılmış, muhteşem eserler orkestra ve skene'den gün ışığına çıkarılmışlardır.

Tiyatronun ve şarabın tanrısı Dionysosun doğum sahnesi yine tiyatrodan bulunmuştur.

2 yy'ın ilk yarısında inşa edilmiştir. 15.000 kişi kapasitesi vardı (Roma Dönemi insanlarını günümüze nazaran daha küçük düşününüz).

Diazomanın alt tarafında 19, üst tarafında ise 23 oturma sırası vardır. Sahne binasının rölyeflerinde Dionysosun doğumu, çocukluğu, periler, nehir tanrısı Kestros, pan, 4 metre uzunluğundaki Tyche rölyefi 1985 yılı kazılarında bulundu. Tiyatro

ziyarete yıllardır kapalıdır.

Perge'deki rehberlik turu stadyumda başlar. Eski bekçi kulübesinin yanından stadyum tabelasına kadar gidilir. Stadyum 34x234 m büyüklüğündedir. Cadde tarafındaki tonozlar dükkanlara ait, arka taraftaki tonozlar da at arabalarının konulduğu bölümlerdi.

Tonozların üzerine taştan oturma sıraları konmuştu. Stadyum büyük bir at nalı şeklinde idi. MS 3. yy'da stadyumun sonunda dairesel bir alan teşkil eden arena yapıldı.

Rehberler, stadyumda yarışmaların çeşitliliği, sporcular ve olimpiyat oyunları ile ilgili bilgi verirler. Arena'ya kadar devam edilir. Gladyatör savaşları, vahşi hayvan dövüşleri gibi gösterilerle ilgili bilgiler verilir (Bu konularla ilgili bilgilendirmeler ileriki sayılarda detaylı olarak verilecektir).

Arenanın önünden sola doğru tonoz içinden devam edilir. Nar ağaçları arasından geçilerek park yerine gelinir. Gişelerde tüm ören yerlerinde olduğu gibi lira para birimi geçerlidir.

Şehir surunun bir çok kule ile güçlendirildiği görünmektedir. Bilet gişesinden geçen kişi kendini Roma Kapısı önünde bulur. Kapı, Plancia Magna tarafından İmparator Hadrian'a ithaf edilmiştir. İmparator Nerva zamanında restore edilmiştir.

Roma imparatorlarının heykelleri girişi süslüyordu. Kapının şehir tarafına bakan cephesinde, sütunların taşıdığı akroterle bezeli bir alınlık vardı. Kapının sağında ve solunda yerde duran parçalar Roma Kapısı'na aittir. Kapılarda giriş çıkışlar, hastalık, kaçaklar vs. gibi durumlar kontrol edilirdi.

Hipodrom İçeriden, Fotoğraf: Ertuğrul Birol

Sol tarafta halen bir havuz ve giriş kapısı görünen bir kompleksin de bulunduğu tüm alan Septimius Severus alanı olarak adlandırılır. Anıtsal çeşme, temenosa girişi sağlayan anıtsal kapı ve heykellerin üzerine konduğu kaideden oluşur. Anıtsal çeşme, halen tapınağının yeri bulunamayan Artemis Pergaia'ya ithaf edilmiştir (MS 193-211).

Çeşme yazıtında kral Septimius Severus'un, karısı Julia Domna ile oğulları Carakalla ve Geta'ya da ithaf edildiği yazılıdır. Carakalla'nın 212 yılında Geta'yı öldürtmesinden sonra çıkardığı kanunla tüm Roma da Geta ile ilgili ne varsa yok ettirilir. Geta, Perge'deki yazıtlarının silinmesi ile burada da nasibini almıştır.

Rehberler bu alanda anıtsal çeşmelerin önemi, suyun paylaşımı, zengin vatandaşların yerine getirmeleri gerekli yükümlülükleri, suyun taşınması ve dağıtımındaki öncelikler konularını anlatırlar.

Anıtsal çeşmeden hamamlara geçilir. Rehberler hamamlarda Roma vatandaşlarının imtiyazlarını, hamamların bölümlerini, işleyişini, hamamın Roma gündemindeki önemini, hypocaust sistemi gibi konuları anlatırlar. İmparator Vespasian zamanında (MS 69-79) yapılmıştır. Septimius Severus zamanında büyütlüğü güzelleştirilmiştir. Soyunma, soğuk, ılık ve sıcak bölümlerden oluşur. Yer yer orijinal tabandan örnekler görülür. Ilık bölümde dikkat edilirse ayaklarda mantar oluşmasını diye içine ilaçlı su konan 60 cm eninde ve tepidariumun eni boyunca devam eden bir kanalcığın izleri görülür.

Hamamlardan çıkılır Hellenistik kapağına gelinir.

Hellenistik devirde savunma amaçlı inşa edilen devasa kuleler bugün Perge'nin sembolü gibidir.

Restorasyon çalışmaları devam etmektedir. Roma devrinde tehdit unsuru olmadığından şehir denize doğru taşmış, Plancia Magna da

kulelerin işlevini MS 120 ve 122 yılları arasında değiştirmiştir. Sütunlu yola bakan iç tarafını tanrı ve kral heykelleri ile bezemiştir.

Plancia Magna, aynı zamanda tanrıça Artemis Pergaia'nın hizmetindeki bir rahibe idi. Bu özelliği ona, gücün yanında saygı ve takdir görmesini sağlıyordu. Sütunlu cadde 20 m eninde idi ve ortasında 2 m eninde bir su kanalı vardı. Bu su yolu tüm cadde boyunca akropolisin anıtsal çeşmesine kadar uzanırdı.

Sütunlar, arkasındaki duvar ile bağlı idi. Arkad dediğimiz bu mekan gölge yapmak ve yağmurdan kaçmak için çok idealdi. Arkadlara dükkanların giriş kapıları açılmaktaydı. Perge'nin alışveriş caddesi bu ana arterdi.

Akropol Çeşmesi, Fotoğraf: A. Zeki Apalı

Roma Hamamı, Fotoğraf: Ertuğrul Birol

Cadde üzerinde araba tekerlek izleri hala görülmektedir. Şehrin içinden geçen su yolu bir serinlik ve ferahlık uyandırıyor. Su, çok tazyikli geliyorsa taş tıplar yerlerinden çıkarılır, az gelirse yerlerine monte edilirdi. İon sütun başlıkları ağırlıklı olarak göze çarpar. Caddenin ortalarına doğru 4 adet rölyefli sütun göze çarpar.

A- Tacı başında 4 at tarafından çekilen quadrigasında Apollon,

B- Diademli (çelenk biçimli taç) Artemis Pergaia,

C- Elinde meşale ve yay tutan Kahin Kalkhas,

D- Elinde boynuz, şans ve kader Tanrıçası Tyche.

Maalesef Tyche yerinde yoktur. Şimşeklerin çıktığı yağmurlu bir günde hırsızlar Tychenin sütununu devirdiler, çekiç ve keskiyle şans ve kader tanrıçası yerinden söküldü, götürüldü. Ancak Tycheyi satamadan yakalandılar. Tyche rölyefi bugün Antalya müzesindedir.

Cadde yukarıya doğru bizi anıtsal çeşmeden önceki son kavşağa götürür. İmparator Titus zamanında (MS 79-81) inşa edilmiştir. Romalı

zenginler Demetrius ve Apollonius tarafından yapım ücreti ödenmiştir.

Arkeologlar burada Anastylose Metodu kullanmışlardır. Bu metot şu an Gerhard Paul ve Thomas Kefer isimli Avusturyalı arkeologlar tarafından Afrodissias'ta sebasteonun yeniden inşası için kullanılmaktadır. Rekonstrüksiyon methodundan daha iyidir. Çünkü orijinal yapı taşları aynı şekilde yerinde kullanılır. Mermer yapı taşı olarak kullanılıyorsa, eski ve yeni arasında 5 cm'lik bir yükseklik payı bırakılır. Böylece 300 yıl sonra da ayırım kolayca yapılabilir.

Perge'deki bu zafer takında 3/2 oranında kullanılan yapı taşı, anıtsal yapının kendi taşıdır ve aynı yerine tekrar monte edilmiştir.

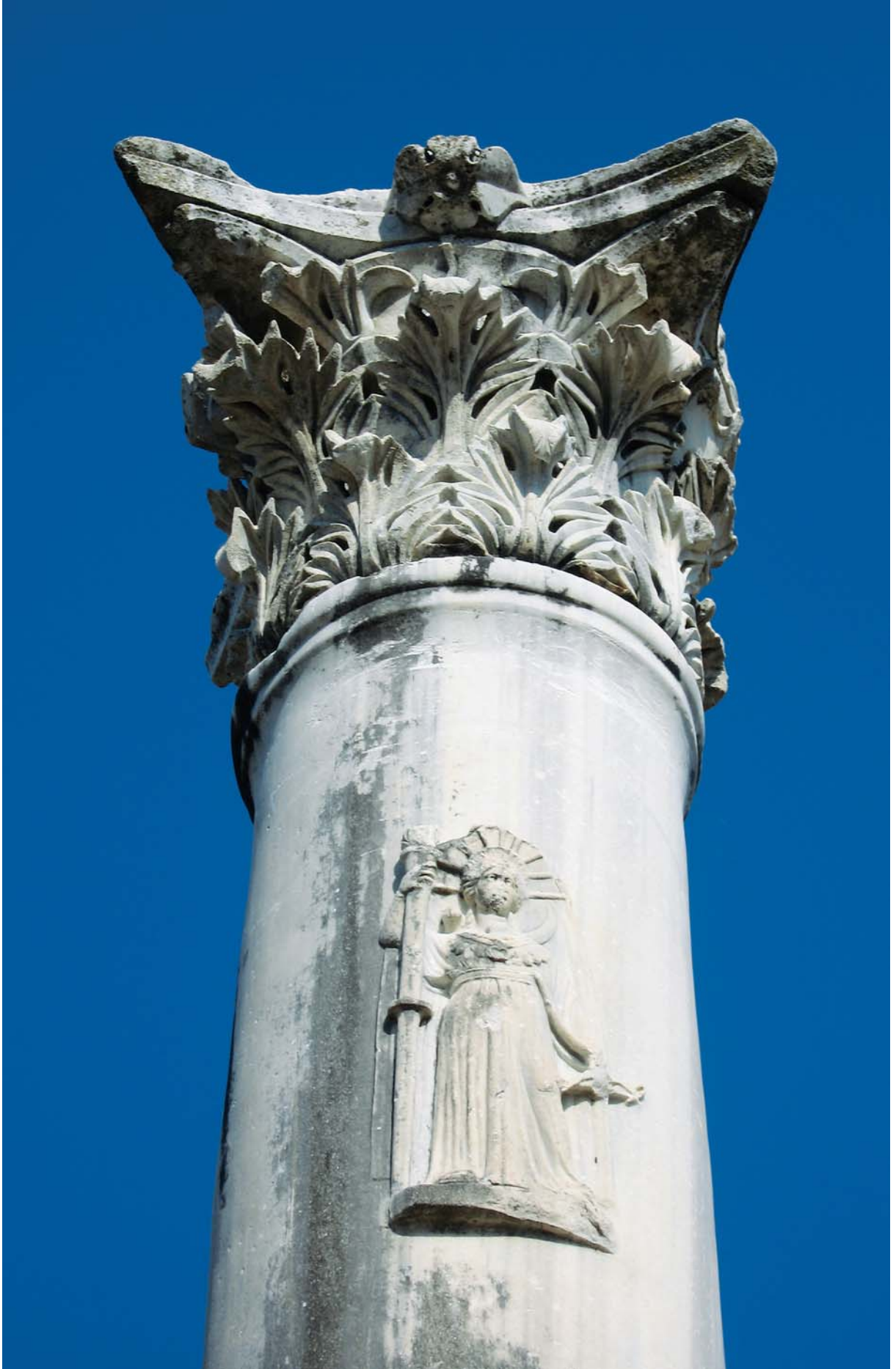
Sütunlu Cadde Akropolis Çeşmesinde son bulur. İtalya'daki Trevi Çeşmesi (Aşk Çeşmesi) havasında ki bu çeşme, şehrin içinden geçen kanala da suyunu vermektedir.

21 m eninde menad, arslan motifli rölyeflerle bezeli bir Friz, görkemli bir şekilde çeşmeyi güzelleştiriyordu.

Nehir Tanrısı Kestrosun, su perilerinin heykelleri Perge'nin bulvarında gezen Romalıya heykeltıraşlık sanatının inceliklerini sunuyordu.

Mezarlık (Nekropol) batı ya da doğu kapısı evlerinin bulunduğu kısımlar daha çok spesifik ve zaman olarak sorunu olmayan gruplarla gezilir. Standart Perge programlarında gezi güzergahında değildir. Ayrıca az gezilen bölgelerde karşınıza zararlı olmayan yılanların çıkması ihtimali de yüksektir.

Konglomerat taşların üzerinde de reptiller (sürüngenler) familyasından "agamen" denen bir çeşit kertenkele türü sık sık güneşlenirken görülür. Bizde daha çok çalışeytanı (moloch) ve siyah agame (uromastix) türleri ile karşılaşılır.

Artemis Pergaia Kabartmalı Sütun, Fotoğraf: Atilla Ş. Nilgün

Sütunlu cadde boyunca yürüyerek geri Agoraya doğru giderken kanalizasyon sistemi görülür. Agoranın bir üst tarafında sütunların üzerinde Roma Grafitileri görünür.

Agora (MS 2 yy), Pazar yeri, kare planlıdır ve 75 m x 75 m ebatındadır. Perge şehrinin özel alanları mozaiklerle kaplı idi. Pazar yerindeki tanıtım panoları, gezen kişiye mozaiklerin motifleri hakkında bilgi verir.

Yer Mozaikleri, tabanda çözüldüklerinden gevşeyerek yerlerinden çıkarlar. Perge'yi gezen kişiler hatıra amaçlı birer ikişer mozaikleri alınca, bayağı bir m² taban mozaïği eksilmiştir.

Arkeologlar ucuz ve pratik olması açısından mozaiklerin üzerine koruyucu bez serdiler ve akabinde üzerine kum döküldü. Bu şekilde mozaikler korunmaya çalışıldı. Agoranın ortasında bir tholos yuvarlak yapı bulunuyordu. Hellenistik kulelerdeki gibi konik bir dama sahipti. 16 korinth başlığı bulunan sütunla bezenmişti. İçerisinde bir çok su künkü bulundu. Serinlik amaçlı su devir daimi yapan bir sistemi mevcuttu. Şans ve kader tanrıçası "Tyche" için yapılmışsa da

tacirlerin ve hırsızların tanrısı "Hermes" in de heykeli bu tholosta olabilir.

Agorada daha çok et, tavuk, balık satılmaktaydı. Satıcıların müşteriye kazıklamaması için "Agoranamos" denen tartı ve mal denetmi yapan memurlar vardı.

Agoranın hemen girişinde kare bir mermerin üzerinde et kancası ve bir bıçak rölyefi görülür. Bu kasapların Roma devri reklamıdır.

Maalesef, pervasız hırsızlar yine çalma teşebbüsünde bulunmuşlar, yakalanacaklarını anlayınca traktörden atılan tek parça kasap rölyef bloku çatlamıştır. Bugün tekrar eski yerine konmuştur. Agorada sohbetler edilir, ticaretten, politikadan, ekonomiden konuşulurdu.

Dükkan önlerinde tavla masaları mevcuttu. İsteyenler bugünkü gibi tavla partileri yapabiliirdi.

Rehberler agorada günlük Roma yaşamı, ticaret, vergi sistemleri, tanrıların işlevleri, antik dönemde kaldıraç ve taş kesme teknikleri ile ilgili bilgiler verirler.

Agoradan tekrar park yerine yönelinir. Cihet olarak Kestros İmağı ve iskeleler sol tarafta kalır. Basilika apsisinin önünden geçilir, eski kafeteryanın arkasında kalan Plancia Magna'nın mezarının az ilerisinden tekrar bilet gişesine gelinir. MS 7 yy'da Arap akınları Perge'yi zor durumda bırakmıştır.

Antalya ilinin bu güzide örenyeri için ayrılan restorasyon ödenekleri yetersizdir.

Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu, Perge'nin arkeolojik park olarak özelleştirilmesi ve gişe gelirlerinin bir kısmının yine Perge'ye harcanması gerektiğini ifade etmektedir.

ARO rehberleri olarak biz de bu fikrin gelecekte uygulanmasını "Tarihe sahip çıkmak geleceğe sahip çıkmaktır" düşüncesiyle diliyoruz.

Zakkumlar Altından Agora, Fotoğraf: Atilla Ş. Nilgün

HER İHTİMALE KARŞI YANINIZDAYIZ.

Işık sigorta 2009 yılında, Hizmet Kalitesine En Çok Güvenilen Marka Seçilmiştir.

Sigorta sektöründe mükemmeliyetçi olmak çok önemlidir.

Ray Sigorta müşterilerine en iyi hizmeti sunmak adına gerçekleştirmiş olduğu CRM Portal projesi ile uluslararası Web Awards yarışmasında, Sigorta ve Finansal Servisler alanında iki adet "Mükemmellik Standardı" ödülü almıştır.

LİSANS SİGORTA ARACILIK HİZMETLERİ,
BU İKİ GÜZİDE SİGORTA ŞİRKETİ İLE ÇALIŞMAKTAN KIVANÇ DUYMAKTADIR.
BİR YANDA MÜŞTERİLERİNE KARŞI HİZMET KALİTESİNDEN ÖDÜN VERMEYEN BİR İŞ ORTAĞI,
DİĞER YANDA İŞE MÜŞTERİLERİNE EN HIZLI ULAŞABİLME VE
ONLARIN SIKINTILARINI EN KISA ZAMANDA BERTARAF EDEBİLME GÜCÜNE SAHİP
BİR SİGORTA ŞİRKETİ DEVİ.

GÜVENİLİR SİGORTACILIK "LİSANS" İLE YAPILIR.

LİSANS SİGORTA ARACILIK HİZ. Ltd. Şti.
Yıldız Mahallesi Kazım Karabekir Cad. Merdenler İşhanı No: 64/9 Kat:1
(Defterdarlık Karşısı 10.Nofer yanı) ANTALYA
T :0242 237 3757 F:0242 237 3017

RAYSİGORTA
VIENNA INSURANCE GROUP

İŞIKSİGORTA
Her ihtimale karşı

LİSANS SİGORTA
Sürprizlere yer yok

KAFTAN PETROL

Kiriş Mah. Karabucak Mevkii Kemer, ANTALYA Tel: 0242 814 60 90-91 Faks: 0242 814 60 92

Festival Halk Pazarı

Günümüzde festival denilince belki çok sıradan organizasyonlar gelir aklımıza. Yıllar önce ise, Antalya daha turizmle yeni yeni tanışmaya başladığında, şehrin tanıtımı ve şehre coşkun bir hava katmak için festivaller düzenlenmesi fikri, bütün Antalyalıları çok heyecanlandırmıştı.

İşte o yıllarda festivallere gelenlere hizmet veren, ayrı bir renk katan yerel esnafın da Antalya Karaalioğlu Parkı'nın Aslanlı Yol tarafında kurulan stantlarıyla başlar Festival Halk Pazarı'nın öyküsü...

Yıllarca her Festival'de bu heyecanın, coşkunun bir parçası olmuşlardır, taa ki büyük yangına kadar. 1991 yılının 23-29 Ekim günleri arasında kutlanan 28. Antalya Altın Portakal Şenliği sırasında Karaalioğlu Parkı'nda kurulan sergide yaşanan üzücü bir yangında festivallerin renkli yüzü olan esnaf büyük zarar görmüş ve sonrasında "Doğu Garajı" denilen yerin bir süreliğine kendilerine tahsis edilmesiyle orada hizmet vermeye başlamış ve böylece Antalya'da "Festival Çarşısı" adı ile bir alışveriş merkezi doğmuştur.

Dört yıl önce ise bugünkü yerine geçmiş, her geçen gün kendini geliştirerek daha iyi hizmet vermeye başlamıştır.

Festival Halk Pazarı, Aspendos Bulvarı'nın tramvay Meydan son durağı ile kesiştiği yerde başlayan, içinde 542 adet irili ufaklı işyerinin bulunduğu tamamen kapalı bir alışveriş alanıdır. İçinde her türlü baharat, tekstil ürünleri, ayakkabı, çanta ve kemer, saat, hediyeelik eşyalar ve aksesuarın uygun fiyatlarla satın alınabileceği bir mekân.

Çarşı'nın hem yerli hem de yabancı konuklarını daha iyi ağırlayabilmesi için bir dernek kurulmuş ve bu derneğin çabalarıyla Çarşı'nın 24 saat güvenlik kameraları ile izlenmesi sağlanmıştır. Yine Çarşı içinde özel güvenlik, özel temizlik ve zabıta ekipleri sürekli görev yaparak temiz, düzgün ve güvenli bir ortam sağlamaktadırlar.

Herkesin kendine uygun bir şeyler bulabileceği, alışveriş yapmak istemeyenlerin bile hoşça vakit geçirebilecekleri nitelikli kafeteryalar ve restoranlar faal durumdadır.

Biz rehberlerin sık sık karşılaştığı sorunlardır yabancı konuklarının kendilerine uygun hediyeelik eşya bulamadıkları ya da kandırıldıkları...

Festival Halk Pazarı Derneği'nin kendi içinde yaptığı esnafın eğitimi programları dışında, aralarında aldıkları, kendilerince "Çarşı Anayasası" olarak adlandırdıkları bir dizi kararlar neticesinde, ziyaretçilerinden gelecek şikayetleri en aza indirmeyi hedeflemişlerdir. Bu kararlardan birkaçını şöylece sıralayabiliriz:

- Her esnaf üzerinde adı rahatça okunabilecek şekilde "yaka kartı" takacaktır,
- Her işyerinin görülebilir şekilde numarası olacaktır,
- Hiçbir esnaf, vitrinine veya dükkânına bakan kişileri rahatsız edecek sözlü ya da fiili davranışta bulunamaz,
- Hiçbir esnaf başka yerlerden alış veriş yapmış müşterilere, aldıkları ürünler hakkında kandırıldıklarını düşündürecek şeyler söyleyemez,

· Her bir Çarşı esnafı, mekanlarını ziyaret eden kişileri gerçek anlamda bir konuk olarak görecektir, bir Anadolu geleneği ahilik örgütü mensupları gibi çalışacak, doğru ve dürüst alışveriş kurallarını uygulayacaktır,

· Oluşabilecek anlaşmazlık veya şikayetlerde sürekli kayıt yapan kameralar aracılığıyla durum yönetimce incelenecek, esnafın haksız olması durumunda uyarıda bulunulacak veya ceza-i yaptırımlar uygulanacaktır.

Bu birkaç madde bile işlerini ne kadar ciddiye aldıklarını göstermiyor mu sizce de?

Rehber arkadaşlarımızın gruplarını buraya getirirlerken yukarıdaki konuları ön bilgi olarak vermeleri, hatta esnafın samimiyetle arkasında durduğu, 100 gr Elma Çayı vb toz meyve çaylarının 1-€, nargilelerin 10-€, çantaların 15-€, yine 100 gr

hediyelik sade lokumların 1-€'dan başlayan fiyatlarla satılmakta olduğu, ayakkabı boyatmanın 2-€ olarak sabit tutulduğu bilgilerini vermeleri, biz rehberleri olduğu kadar gelen konuklarımızı da rahatlatacaktır.

*Cento'nun Restore Ettirdiği Balkonlu Mezar Örneği
Fotoğraf: Bilhan Subaşı*

Anemurium

Bilhan Subaşı

Kente ulaşmadan hemen önce kentin tarihçesi ve isminin kökeni hakkında otobüste bilgi vermemiz bize kenti gezerken oldukça zaman kazandıracaktır. İlk olarak Latince olan ANEMURİUM kelimesini açıklarsak, Anem: Burun, Ourium: Rüzgâr anlamına gelir ve yaz sıcağında bile rüzgârın hiç kesilmediği bu kente “Rüzgârlı Burun” denilir. Türkiye'nin güneyinin en uç noktası olan ANEMURİUM Kargagedik dağının güney ve doğu yamacının denizle birleştiği yere kurulmuş bir kettir. ANEMURİUM MÖ 8. yüzyılda Asurluların egemenliğine girer. 6. yüzyılda Anadolu'ya giren Persler de bu bölgede denetim sağlar.

Anamur, Milattan önce 333 yılında Büyük İskender'in doğuya yaptığı sefer sırasında hâkimiyet altına alınarak Makedon Krallığı'na bağlanır. Bu dönemde ANEMURİUM adıyla anılan kentin çevresinde yer alan kale surları, çeşitli hâkimiyetlerce onarımlar yapılarak günümüze ulaşır. Kentin çevresi kale görünümünü alan iç içe iki dizi surla çevrilmiştir. O dönemde Mersin Soloi'den Aspendos'a uzanan kıyı yolu ANEMURİUM'dan geçmektedir. Büyük İskender'in MÖ 323'te ölümünden sonra kurulan devletlerden Selevkos'ların eline geçen yerleşim merkezi Milattan önce I. yüzyılda Roma egemenliğine girer. Roma İmparatoru Caligula doğu Akdeniz kıyısındaki kimi kıyı kentleriyle birlikte Anemurium'u da Kommagene krallığına verir.

ANEMURİUM Hitit döneminden önce Kizuvatna krallığının etkisi altındadır. Kizuvatna krallığı zaman zaman Hititlere bağlı kalmıştır.

Valerius Dönemi Gümüş Sikkesi

Bazı araştırmacılara ve ileri sürülen görüşlere göre Hitit kralı 4. Tuthalia MÖ 12. yüzyılda kenti kendisine sığınan Mattuvata isimli kişiye armağan eder. Tuthalia'dan önceyse kentin Asurluların hâkimiyetinde olduğu düşünülür. Kentin sahibi olan Mattuvata, Hititlerin zayıflamasından yararlanarak Afyon'a kadar uzanan bir prenslik kurar ve ANEMURIUM bu prensliğin başkenti olur. Bir müddet sonra kent Finikelilerin eline geçer, İsaia, Selevkoslar, Romalılar ve Bizanslıların egemenliği ile devam eder. Kentin en eski sahiplerinin ise Finikeliler olduğu sanılmaktadır. Zira kazı çalışmaları sonucunda henüz kesin yargılara varılabilecek bulgulara rastlanmamıştır.

İsa'nın doğumundan önce 1. yüzyılda Roma'nın hâkimiyetinde bulunan şehir, Kıbrıs adasına yakın oluşundan bir ara istasyon konumunda olan ve ticaretin gelişmesinde önemli rol üstlenen Anemurium, aynı dönemde kara yoluyla, Toros dağlarındaki en önemli Roma kentlerinden biri olan Germanikapolis ile bağlantılarını sürdürür. Bölgedeki doğal kaynakların ihraç edildiği önemli bir ticaret ve liman kenti olur. Daha

sonra ise Doğu Roma (Bizans) egemenliğine giren Anamur, Bizanslılar tarafından yıllar içinde yeniden imar edilir.

Roma İmparatoru Caligula tarafından tüm Kilikya kıyıları Komegene kralı Antiochos'a (MS 38-72, bazı kaynaklarda MS 37-41) verilir. Kral Antiochos kenti idaresinde tutar. (Bu prensliğin sınırları Ayaş'tan Konya'ya kadar uzanır). MS 1. yüzyılda kentin çevresine korunma amaçlı kalenin ilk surlarının bu dönemde yapıldığı ortaya çıkar.

Kral Titus'tan Valerius'a kadar süren döneme ait sikkeler antik kentte yapılan kazılar sonucunda ortaya konulmuştur (Görsel için sf. 60'a bkz). Roma İmparatorluğu'nun iki imparatorluk halinde ikiye bölünmesiyle Anamur ve yöresi Bizans İmparatorluğu'na geçer (MS 395). MS 260'ta Sasaniler tarafından ele geçirilir, 4. ve 5. yüzyıllarda Toros'lardan ve Akdeniz'den gelen korsanların saldırıları sonucu kent sık sık tahribata uğrar.

650 yılında Arap akınlarına uğrayan kent bu tarihten sonra terk edilir. İslam ordusu ise ilk defa kente halife

Hız. Ömer zamanında gelir ve kentin fethini gerçekleştirir. Bizans döneminde Anadolu'ya yönelen Arap akınları Abbasi halifelerinden Mansur zamanında başlar (MS 8. yy). Bu tarihten sonra Anadolu'nun güneyindeki birçok yöre gibi Anamur da Arap devletleri ve Bizans İmparatorluğu arasında bir kaç kez el değiştirir.

Türkler ise kente 11. ve 12. asırlarda gelir. 12. yüzyılda kent Türk egemenliğine geçer. O günden bu güne Türk egemenliği devam etmektedir.

Liman Kilisesi,
Fotoğraf: Bilhan Subaşı

Anemurium,
Fotoğraf: Bilhan Subaşı

Anemurium kentinin batı dünyasına tanıtımı 19. yüzyılda İngiliz Francis Beaufort'un Akdeniz'de yaptığı keşiflerden sonra olur. İlk kazılar 1960 yılında Toronto Üniversitesinden Elisabeth Alfoldi Rosenbaum tarafından başlatılır. Daha sonra Kanada'lı Prof. James Russel tarafından kazılar ve diğer bilimsel çalışmalar sürdürülür. 2000 yılında ise kazı çalışmalarına ara verilir. Anemurium kentini yukarı ve aşağı Anamurium şeklinde iki kategoride incelemek daha doğrudur. En muhteşem yapılar olan surlar, üç adet hamam, tamamlanmamış antik tiyatro, yaklaşık 900 kişinin oturabileceği büyüklükte inşa edilmiş konser veya gösteri salonu (odeon, görsel için sf. 69'a bkz.), aşağı Anemurium'da yer alır.

Aşağı Anemurium'da hem yapılan kazılarda, hem de mevcut binaların tabanlarında mozaikler bulunmuştur. Muhteşem bir yol şeklinde yapılan liman yolundaki kaldırımlarda da bu mozaiklere rastlanmaktadır. Bu mozaiklerin bir kısmı müzede sergilenmekte, bir kısmı ise bulunduğu yerde etrafındaki mozaikler kopup kaybolduğu için etrafı dağılmaması için horasan harcıyla çevrilerek koruma altında

tutulmaktadır. Geniş mozaik alanların ise üzerleri ince kum, bioteks kumaş ve çakıl örtü ile kapatılarak muhafaza edilmektedir. Kentin içme suyunu sağlayan su kemerleri (aquadakt) surların alt kısımlarından şehri yukarıdan geçerek antik kente ulaşır. Şehir içinde temiz su yolları ve kanalizasyon türü su yollarına bulunmaktadır. Hamamlara suyun direkt bu su yolları ile geldiği anlaşılmaktadır. Hristiyanlığın ilk yıllarında kurulmuş birkaç kilise yıkıntısına da rastlanmıştır. Gelin şimdi tarihini ve içerisinde genel olarak nelerin bulunduğunu anlattığımız bu kente nasıl ulaşacağımızı ve nasıl bir rota izleyerek grubumuza doyurucu bir tur yaptırabileceğimize bakalım. Öncelikle sizlere yardımcı olabilmesi için kentin fotoğrafı üzerinde gezi rotasını veriyoruz (Görsel için sf. 67'ye bkz).

Antalya istikametinden gelirken Anamur'a gelmeden 5 km önce Toki evlerini geçer geçmez sağda görülen levha bizi Anemurium antik kentine yönlendirir. İsmi bile yanlış olarak "Anamurium" yazılı bu levhadan dönünce 700 metre ilerleyince yol yeniden ikiye ayrılır. Yol ayrımından sağa doğru

yöneldiğimizde 700 metre sonra bilet gişesine ulaşılır. Gişeyi geçer geçmez yolun sağ tarafında tek ve çift katlı, beşik tonozlu eve benzer yapılar görülür. Ancak bunlar ev değil Anadolu'daki Roma mezarlıklarının en iyi korunmuş olanlarıdır.

Bu mezarlar bölgede anlatılabilecek en önemli yapılardır. Bu mezar yapılarının bütününe nekropol denir. Nekro ölü pol ise polis yani şehrin kısaltmasıdır ki nekropolis ölümler şehri anlamına gelmektedir. Nekropolün genelinde, beşik tonozlu yapılar hâkimdir ve mezarların çoğunun tonozları olduğu gibi durmaktadır (Görsel için sf. 68'e bkz).

Küçük Hamam Yapısındaki Eros Mozaïği,
Fotoğraf: Bilhan Subaşı

Bu mezarların kimisi tek başına dururken bazılarının etrafı bir surla çevrilerek günümüz aile mezarlığı şeklinde tasarlanmıştır. Bunların aralarında bulunan yollar herhangi bir plana göre değil geliş güzel yapılmıştır. Bu mezar yapılarının en yakın benzeri Roma'da Ostia yakınında Isola Sacra üzerindeki Pontus nekropolüdür. Gerçi İtalya da birkaç nekropol alanı daha bulunsun da hiç biri Isola Sacra'daki gibi ayakta kalamamıştır.

Bu sebeple, ancak bu mezarlığı Anemurium nekropolü ve onunla ilgili Kilikya mezarlık alanlarıyla karşılaştırabiliriz. İtalya'daki bu mezarların mimari ve dekoratif unsurlarının detaylı incelenmesi ise Anadolu ile Roma imparatorluğunun merkez kısımları arasında yakın ilişkiler bulunduğunu ortaya koyar. Bu mezarlarla Anemurium'dakiler arasındaki belirgin ayrılık kullanılan yapı malzemesidir. Anemurium'da bir kısmı işlenmiş veya olduğu gibi kullanılmış moloz yerel kireç taşı bloklar kullanılmıştır.

Bu da diğer komşu şehirlerde yapılan yüzey araştırmaları sonucunda Anemuriumdakilerin daha erkene tarihlenebileceğini göstermiştir. Bu mezar yapıları arasındaki en eski tarihli olanlar ise genellikle basamaklı platform üzerinde duran, bağımsız, beşik tonozlu mezar odaları oldukları anlaşıyor; bunlar çok küçük kapılı yapılardır. Bu mezarlar kuzey-güney ekseninde ve tepeye paralel

yapılmış olup kapıları kuzey yandadır. Damlar kiremit kırıkları eklemek suretiyle elde edilmiş pembe renkli, dayanıklı ve su geçirmez bir siva ile kaplanmıştır. Cepheler ve muhtemelen arka duvarlar belki taşları tümü ile örtmeyen ince bir siva tabakası ya da harçla kaplanmıştır. Bu tarz mezarları daha çok park alanının yukarısında görülebilecek ve A bölgesi olarak kazısını yapan kişilerce adlandırılan bölgede görebilmemiz mümkündür. Fakat kentin doğusunda kalan B bölümünde bu özelliklere sahip mezarları görebilmemiz pek mümkün değildir.

Bu bölgedeki mezar yapılarının yan duvarları yükseltilmiş ve tonozla kapanmış ve böylece yapı düz yada kavisli, yahut da bir çeşit semer damlı bir yapı olmuştur. Bu yeni damlar bazen çakıl taşı ile kuvvetlendirilmiş bir çeşit beton ile kaplanmıştır. Duvarların tonozları üzerinde hala pembe sıvası görülebilir. Mezarların bazılarında bir ön oda eklenmiştir.

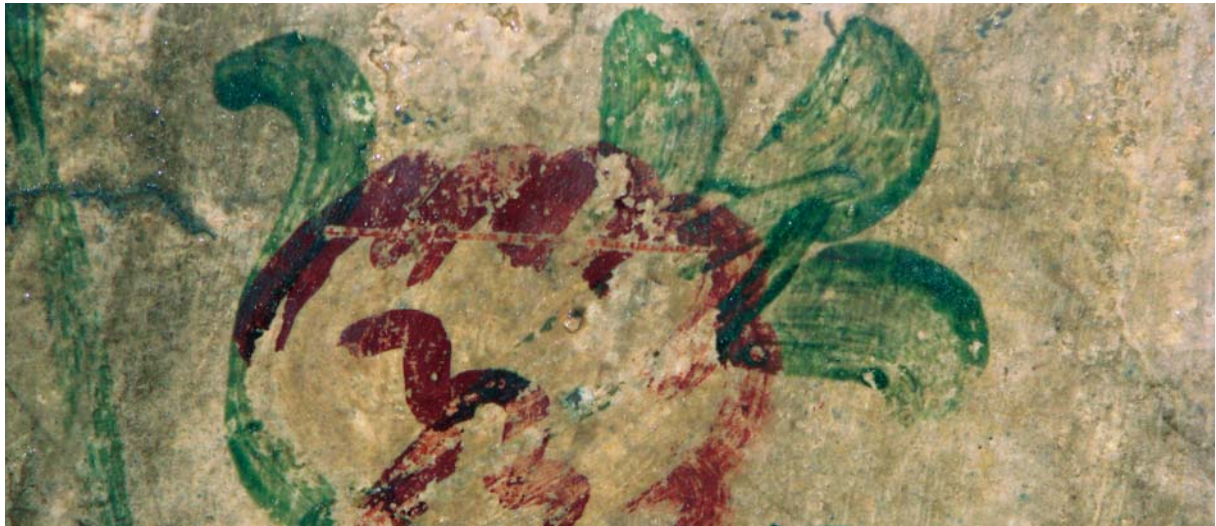
Bu ön oda bir ziyaret odası olarak düşünülmüştür. Mezara ziyarete gelen kişilerin ibadetlerini rahatça yapabilmesi için tasarlanmıştır. Bu tarz mezarların hem ön odası hem arkadaki mezar odası tek bir tonozla örtülmüş bu iki kısım arasına bir bölme duvarı eklenmiştir.

B bölümünde bulunan mezarlar ise doğu-batı doğrultuludur. Kapıları

genellikle cephede, bazen yan duvarlardan birindedir. Ön odalarda ince tabakalı fresk izlerine yer yer rastlanır. Bunlar mezarların A bölgesinde görülenlerden daha geç bir devre ait olduğunu göstermektedir.

Anemurium'da rastlanan bir başka mezar tipi, çoğunlukla eski tip bir yada iki mezar odası etrafında, bazen de yeni bir ünite olarak inşa edilmiş yapılar topluluğudur. Bunların büyük boyutlu olanlarının etrafında banklar, eksedra'ya benzer ek yapılar ve deniz manzaralı balkonları olan mezar tipleri vardır (Görsel için sf. 60'a bkz).

Bu balkonlar genellikle dıştan bir merdivenle ulaşılacak şekilde inşa edilmiştir. Bu mezar kompleksi içerisinde mezarlar ve ortada kalan bahçe bir duvarla çevrilmiştir. Bu yapıların üzerinde çeşitli şekillerde nişler bulunmaktadır. Ayrıca fresk ve stuko bezemelerine, yer mozaiklerine ve hatta bir tanesinde duvar mozaigine de rastlanmıştır. Eski mezar odaları çevresine inşa edilmiş olan büyük kompleks mezarlarda üst katların odaları hep doğu-batı ekseninde bir tonozla örtülmüştür, yani alt kattaki odalarla dikey açı meydana getirirler; halbuki diğer tiplerdeki iki katlı mezarlarda, üst katlar alt kat odaları ile aynı yönde olabilirler.

Mezar Yapıları İçindeki Fresk Örneği,
Fotoğraf: Bilhan Subaşı

Bu tip mezarlar mezarlığın her iki bölümünde de bulunur; Anemurium nekropolüne özel karakterini veren de bunların varlığıdır. Her ne kadar bu komplekslerin parçaları daha basit mezar odaları ile bir çok ortak özellikler taşırlarsa da, birleşme şekli bakımından üniktirler. Anadolu yazıtlarında çok yapıdan meydana gelmiş ve bahçeli mezarlardan söz edilmekte ve başka yerlerde de mezarların dışarısında avlu veya bahçelere örnek bulunmaktadır. Anemurium'daki büyük mezar kompleksleri ailenin yaşayan üyelerinin, ölülerle beraber bulunmak için burada belirli kutlama günleri ve özel festivallerde ölülerin de katıldığını düşündükleri, yemek toplantıları yapmaları, mezarın ölülerin oturdukları yer olarak düşünüldüğünü açıkça gösterir.

Bu inanış ve buna uyarak yapılan dini merasimler, özellikle cenaze ziyafeti, hem putperest hem de Hristiyan yazılı kaynaklarından iyi bilinir. Fakat iyi incelenmiş ve koruna gelmiş Roma devri mezarları arasında yalnız Isola Sacra ve Ostia'da bu fikrin Anemurium'dakine benzer şekilde mezar mimarîsi üzerine etkisini görürüz. Bu italyan mezarlıklarındaki mezarlar, Anemurium'dakilerden daha küçük çaptadır ve Anemurium'da bulunan mezar kültü için gerekli donatımın hepsi de buralarda bulunmaz. Isola Sacra'da nispeten daha geniş avlular vardır, bunların bazen kuyuları, bazen Anemurium'daki mezar avlularından birindeki ile

karşılaştırılabilecek formda fırınları vardır. Anemurium'daki ziyafet salonları ile karşılaştırılabilecek odalar Ostia'da Via Laurentina üzerindeki nekropolde görülebilir. Julius Klaudius'lar devrine ait bazı kolumbariumların esas sellarının üç tarafında banklar vardır ve bunlar büyük avlular içerisinde bulunurlar. Ayrıca ya bir üst odaya, yada, daha kuvvetli bir ihtimalle, açık bir terası olan bir üst kata götüren merdivenler de vardır. Bu tip teraslar için kullanılan vigiliun, solarium gibi terimlere Ostia'daki mezar yazıtlarında rastlanır ve buradaki bazı mezarlarda mozaikle kaplanmış düz damını yahut da mezarın balkonunu hatırlarız. Böylece Anemurium'daki büyük mezarların detay farkları ve daha fazla form zenginliklerine rağmen, buradaki ruhun ve dinî merasimin Ostia ve Portus mezarlıklarındakine benzediği görülür.

Mezarlar hakkında bu bilgileri verdikten sonra görevli kulübesine varmadan, dikkat levhasını() geçtikten hemen sonra grubumuzu araçtan indirip yamaca doğru adımladığımızda bir patika görürüz. Bu patika bizi Nekropol Kilisesine götürür. Nekropolis'in kuzey kıyısında bazilika planında inşa edilmiş olan yapı üç neften oluşur. Antik bir yapının üzerine MS 400 yıllarında yapılır. Kilise yapısından geriye kalan en korunmuş kısmı apsis bölümüdür. Yapıda inşa malzemesi olarak genellikle az bir işçilik gösteren kireç taşı

kullanılmıştır. Bu yapının güney-kuzey doğrultusundaki uzunluğu 17,60 m'dir. Orta kısmının genişliği ise 5,65 m'dir. Yan neflerin her birinin genişliği ise 2,55 m'dir. Orta nefin ikişerden yedi sütunla bir birine paralel sütunlarla taşındığı bugün arazide hala görebileceğiniz sütun kaidelerinden de anlaşılmaktadır.

Kuzeydeki girişin sol kısmındaki bölüm vaftiz bölümü olarak kullanılmıştır. Erken dönem bazilikalarında genellikle karşımıza çıkan basit geometrik desenli mozaikleri burada da görebilmek mümkündür. Vaftiz bölümünün girişinde bazı kısımları zarar görse de üzeri yazıtlı bazı mozaiklere rastlanmıştır. En ince işlenmiş mozaikler ise apsisin hemen ön kısmında yer alır ve günümüzde üzerleri koruma amacıyla kapalı durmaktadır. Buradan çıkarılan bir mozaik bugün Anamur müzesinde sergilenmektedir. Bu mozaik üzerinde solda leopar ve sağda oğlak bir yılanın sardığı palmye ağacının her iki tarafında resmedilmiştir. İbrani Peygamberi Septuaginth'ten aktarılan metin (11,6) "Ve küçük bir çocuk onlara yol gösterecek ve leopar oğlak ile uzanacak" yazmaktadır. Nekropolis kilisesi 5. yy'ın başlarından 7. yy başlarına kadar kullanılır ve 7. yy'da şehir terk edilmeden önce kilisenin kullanımı da azalmaya başlar. Ancak ortaçağda bile güney ara yolun doğusunun sonu ve kilisenin apsisi hala kullanılmaktaydı.

Nekropol Kilisesi,
Fotoğraf: Bilhan Subaşı

Buradan aşağıya doğru baktığımızda iki kilise kalıntısı daha görülebilir. Bu kiliselerinde nekropolis kilisesiyle çağdaş olduğu bilinmekle birlikte detaylı bir bilgimiz yoktur.

Buradan geldiğimiz yolu takiben park alanına doğru ilerlediğimizde park alanının hemen arkasında deniz tarafında bir hamam yapısıyla karşılaşırız.

Bu yapı Küçük Hamam olarak tanımlanan ve MS 5. yy'a tarihlenen Anemuriumdaki dört hamam yapısının en geç inşa edilen ve diğerlerine göre daha küçük yapıldığından bu adı almış bir yapıdır. Daha küçük olan bu hamam şehrin kuzey doğusunda yer alır. Küçük olmasına rağmen yapının soğuk (frigidarium), ılık (tepidarium) ve sıcak (Caldarium) bölümleri vardır. Zemini moziklerle süslü olan bu yapı hamam olarak çok kısa bir süre kullanıldı ve MS 6. yy'ın sonunda kullanımı bitti. MS 7. yy'da tekrar kullanılmaya başlandı. Bina yaklaşık olarak 660 yıllarında tamamıyla terk edildi. Yapının ayakta kalabilmiş kaldarium bölümünün apsis tarafında kısmen görülebilen bir yazıt vardır. Nestor ve Anastasia isimleri kısmen okunmaktadır. Bu yazı mor bir zemin üzerine beyaz olarak yazılmıştır. Apsisin yarı kubbesi üzerinde iki tavus kuşuyla alt kısımda bir yelpaze ve iki eros'un

görüldüğü akhantus demetiyle dekore edilmiş kısım görülür.

Eroslardan biri ayakta ve kollarını başının üzerinde dans eder gibi birleştirmiştir. Başı gözükmeyen diğer eros ise oturur şekilde betimlenmiştir. Burada göremediğimiz ve buradakilerden daha büyük olan eros ise kazı sırasında yerde ve ayrı bir parça olarak bulunmuştur. Kazıyı yapan ekip bu parçanın doğu duvarından geldiğini ileri sürer. Peki neden böylesi eros ve tavus kuşu motifleriyle süslenmiştir? Bunun sebebi insanın banyo yapma sırasında duyduğu rahatlama hissini doruk noktasına çıkarmak belkide kişilerin kendilerini sanki bir cennette hissetmelerini sağlamaktır.

Eros, tavuskuşu ve akanthus süslemelerini Anemurium'un mezar yapılarında da görebilmemiz mümkündür (Görsel için sf. 63'e bkz). Bu süslemelere benzeyen akanthus demetlerini Aphrodisias'ın tetrapylonu üzerinde de görebilmemiz mümkündür. Ancak buradaki akhantus süslemesi Anemurium'dakinden önceye tarihlenmektedir. Anemurium'daki bu cam mozaik kullanımı buradaki maddi refahı da işaret eder. Zira bu dönem için cam mozaik yapımı oldukça külfetli bir iştir.

Buradaki yapıyı da gezdikten sonra

tam karşı çaprazında modern yolun kenarında resimde gördüğümüz mezar yapısının önündeki patikayı takip ettiğimizde grubumuza içerisinde freskler bulunan bir mezar yapısı ile Cento'nun kültürel ilişkiler programı çerçevesinde yapılan yardımlarla restore edilen balkonlu mezar yapısını gösterebilirsiniz (Görsel için sf. 60'a bkz). Mezar yapılarından daha önce bahsettiğimiz için burada tekrar değinmeyeceğim.

Cento'nun restore ettiği evin önündeki patikadan batıya doğru ilerlediğinizde karşımıza önce kentin gelişmesi sonucu yeniden sınırları belirleyen ikinci sur duvarı çıkar. Anemurium'da 1,5 km uzunluğunda, 8 m yüksekliğinde mavi kireç taşından inşa edilmiş ve yer yer korunmuş olan sur duvarlarının kalıntıları görülür. Bir yazıtta MS 383'te Isaura Valisi Matronianus'un emriyle surların askeri bir alay tarafından yapıldığı kaydına rastlanır. Bu surun batısında ve bitişik, denizi yukarıdan gören MS 2. yy'dan kalan tiyatronun cavea'sı (oturma sıraları) 60 m çapında olup oturma sıralarından herhangi bir bulgu kalmamıştır. Geçtiğimiz yıllarda cavea'ya ait bölümlerin bulunmasıyla ilişkili tiyatronun tam ortasında yapılan sondaj çalışmasında herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır.

Küçük Hamam,
Fotoğraf: Bilhan Subaşı

Nekropolisten Stadelin görünüşü, Fotoğraf: Bilhan Subaşı

Bu taş ve çevresindeki diğer mimari parçalar çeşitli dönemlere ait dekoratif süsleme unsurlarının kırılmış olan parçalarıdır. Hamam farklı dönemlerde çeşitli onarımlar gördüğü için kesin bir plan vermez. Ancak geniş olan orta mekan tepidarium olmalıdır. Solda frigidarium sağında kalan ve günümüzde net olarak görülen taban döşemeleriyle caldarium oldukça iyi korunmuştur. Hamamın güneybatı ucunda ise kurna diyebileceğimiz üç mimari unsur ve bunların üstlerinde çeşmelerin yerleri görülebilmektedir.

Grubumuzu hamamın batı tarafından çıkardığımızda ve kuzeye döndüğümüzde hamam yapısının arkasında kalan yan yana üç kemerli kısım görülür. Su kemerlerinden hamama ulaşan su burada depolanır ve hamam yapısına buradan verilir.

Bu yapının hemen üst tarafında ise aquadakt (su kemeri)'i göre bilirsiniz. Anemurium içme suyunu yakınlarındaki kaynaklardan iki farklı su kemeriyle karşılıyordu. Su tesisatı genellikle kayaların oyulmasıyla oluşan kanallardır.

Özel evin hemen batısında Odeon bulunmaktadır. Bu yapı 30 m uzunluğunda 20 m genişliğinde 15 oturma sırası bulunan ve yaklaşık 900 kişiyi içersine alabilen bir yapıdır. Bu yapının muhtemelen üzeri bir çatı ile kapatılmıştı. MS 2. yy'a tarihlenen yapıya seyirci girişi kuzeydeki yarım daire biçiminde, altı basamaktan oluşan ve simetrik olarak duran iki kapıdan yapılmaktaydı. Burada bazı küçük oyunlar, müzik dinletileri, kış

döneminde yapılacak özel eğlenceler düzenlenmekteydi. 10 m uzunluğunda, 2,5 m derinliğinde ve 1m yüksekliğinde bir sahne kısmı bulunmaktadır. Oldukça dar bir koridora benzer kulis kısmı vardır. Anemurium'da bouleterion (meclis binası) a rastlanmamasından dolayı burası aynı zamanda halk meclisinin de toplandığı ve kent için önemli kararların alındığı bir salon olarakta kullanılmış olmalıdır. Odeon (Görsel için sf. 69'a bkz) tamamen Roma mimari geleneğine bağlı olarak oturma sıraları kemerler üzerine inşa edilmiştir. Ayrıca kuzey kısımda hiç pencere bulunmaması burasının kış dönemlerinde kullanılmış olabileceği görüşünü kuvvetlendirmektedir. Bu yapının kuzeydeki girişlerinden doğu tarafında kalan kapısından girip aşağıya inerek yine doğudaki dehlizli girişe yönelip odeonun altından geçildiği esnada inşa tekniği hakkında bilgi verebilir ve koridorlardaki zengin mozaik süslemelerini gösterebilirsiniz. Batı tarafında sahne yapısına varmadan önce sağ tarafta tahrip olan bir bölümden çıkarak patikayı takiben Halk Hamamına ulaşabilirsiniz.

Anemurium'daki en iyi korunmuş binadır. MS 3. yy'dan kalma geniş bir hamam kompleksidir (Görsel için sf. 70'e bkz). 30 basamaklı bir merdivenle çıkılan bu banyonun girişi kuzeydendir. Birçok bozulmamış çatı kemerleri hala varlığını sürdürmektedir. Çeşitli dönemlerden mozaikler ve buna bağlı dekoratif parçalar hamamın içinde bulunmuştur. Odaları yer altı ısıtma

sistemiyle ısıtılmış olan yapının insan boyu yüksekliğinde ki kısmından borular yardımıyla duvarların ısıtılması da sağlanmıştır. Bu borular pişmiş topraktandır. Hamam yapısının içine girildiğinde orta kısmın ortasına yakın bir bölümünde bir taş bulunmaktadır.

Bu bazı kişiler tarafından Türk hamamlarında görülen göbek taşına benzetilmektedir. Ancak bu konuyla yakından uzaktan alakası yoktur. Bu taş ve çevresindeki diğer mimari parçalar çeşitli dönemlere ait dekoratif süsleme unsurlarının kırılmış olan parçalarıdır. Hamam farklı dönemlerde çeşitli onarımlar gördüğü için kesin bir plan vermez. Ancak geniş olan orta mekan tepidarium olmalıdır. Solda frigidarium sağında kalan ve günümüzde net olarak görülen taban döşemeleriyle caldarium oldukça iyi korunmuştur. Hamamın güneybatı ucunda ise kurna diyebileceğimiz üç mimari unsur ve bunların üstlerinde çeşmelerin yerleri görülebilmektedir.

Grubumuzu hamamın batı tarafından çıkardığımızda ve kuzeye döndüğümüzde hamam yapısının arkasında kalan yan yana üç kemerli kısım görülür. Su kemerlerinden hamama ulaşan su burada depolanır ve hamam yapısına buradan verilir. Bu yapının hemen üst tarafında ise aquadakt'ı (su kemeri) görebilirsiniz. Anemurium içme suyunu yakınlarındaki kaynaklardan iki farklı su kemeriyle karşılıyordu. Su tesisatı genellikle kayaların oyulmasıyla oluşan kanallardır.

Nekropolisi ve aşağı şehri geçen MS 3. yy'dan kalan alt kısımdaki su kemeri stadel duvarları boyunca izlenebilir. Kalın kemerlerin çevrelediği iyi korunan bu kanal herhangi bir restorasyon görmeksizin tüm orijinalliği ile görülebilir. Yukarıdan geçen su kemeri aşağıdaki kemere paralel olarak uzanır. Yamaç üzerinde devam eden bu suyollarından borular yardımıyla kentteki yapılar veya bunların depolarına taşınmıştır.

Peki, MS 3. yy öncesi nasıldı?

Bu sorunun yanıtı Stadel'in en st noktalarında, aşağı kentte Cento'nun restore ettiği mezarının altındaki bugün kazı deposu olarak kullanılan alanda ve deniz kıyısına doğru yapılmış bir çok sarnıç gösterilerek açıklanabilir. Batıya stadele uzanan patika takip edilirse Türkiye'nin Akdeniz'deki en güney

ucu olan Anamur burnu ve fenerin olduğu bölüme ulaşılır. Ancak bu süresi kısıtlı gruplar için tavsiye edilmez. Çünkü fenere gidip dönmek 35 dakikanızı alır. Bu yapılar hakkında bilgi verdikten sonra patika yolu takiben aşağıdaki modern yola ulaşılır.

Batıya doğru devam edildiği zaman sahile ulaşılır. Burada Türkiye'nin en temiz denizi yukarısında stadel ve hemen sahilde liman yapılarına ait mimari parçalar görülür. Stadel'in üç tarafı dik urumlarla çevrilidir. Genellikle yöresel kireç taşının kullanıldığı görülür. Duvar işçiliği bakımından da kaba bir işçilik sergiler. Uzun bir duvarı vardır ki bu duvarı açılı duvarlar ile kuleler güçlendirir. Stadele ait yapıların birçoğu ortaçağa aittir. Bazı buluntular da antik dönemi işaret eder. Stadel duvarı ve su kemerinin keşiştiği noktada hellenistik döneme

ait dikdörtgen bir kule ve küçük bir antik yapı kalıntısı tespit edilmiştir.

Bu yapıları kuzey duvarının orta kısımlarında görebilmemiz mümkündür. Stadel kademe kademe yükselen bir yolla sahiptir. Bu alanda görülen yapılar ortaçağlarda da kullanılmıştır. 1225'te Selçuklu fetihlerinden sonra 13. yy'da bu alan tamamen terk edilmiş ve yerini Mamure Kalesi'ne bırakmıştır.

Odeon, Fotoğraf: Bilhan Subaşı

Hamam, Fotoğraf: Bilhan Subaşı

Sahilde görülen kalıntılar burada yoğun bir deniz ticareti olduğunun kanıtıdır. Deniz içerisinde kıydan 2 m uzakta silüeti görülen yapılar rıhtıma ait kalıntılardır. Bu kalıntıların arasında daha geç bir döneme ait olan bir kilise yapısı vardır ki bu kilisenin adı Kutsal Apostol Kilisesidir. Tam sahilde şehrin deniz tarafındaki surlarının önünde MS 5. yy'a ait üçayaklı bazilikanın uzunluğu 27,50 m genişliği ise 15,15 m'dir. Orta kısmın kuzeybatı köşesindeki mozaik'in dayanıklı kısmı bir çerçeve örneğidir.

Tek başına ya da çift olarak kuşlarla süslenen daire ve oval birbirine geçmiş meneviş zincirlerinden ibarettir. İyi korunmuş olan girişteki mozaik zemin lotus bantları ve menevişlerin iç içe geçmesiyle

dizayn edilmiştir. Orta kısma geçişi sağlayan geniş kapının önündeki girişin merkezinde Erkek kardeşlik "Philiasson" hakkındaki bir efsaneyle "Tabella Ansata" yazılıdır. Metnin tamamı şu şekilde çevrilebilir; "Kutsal Apostol'un şefaati üzerinden buradaki aynı düşüncedeki insanlar güçlendirildi; onlar giriş mozaikini yenilediler; onların duaları üzerinden bize merhamet bahşedildi; 15 yıllık sürecin 5. yılında eylül ayında".

Bu yazılı kanıta göre girişteki mozaik 5. yy'ın sonunda ya da 6. yy başlarında yenilendi. Tanımlanan bazilikaların yanı sıra paleastranın kuzeyinde uzanan küçük bir tane (halk arasında hazine kilisesi diye bilinir) ve onunda kuzeyinde bulunan bir diğer kilise olmak üzere iki kilise

daha vardır. Burada ki mozaiklerin üzeri kapalı olduğundan görsel anlamda gruba gösterilebilecek bir şey yoktur. Sadece burada deniz dalgalarının tahrip ettiği mozaik kısmı gösterilebilir.

Buradan deniz suru boyunca ilerleyip surun kesintiye uğradığı noktadan kuzeye doğru döndüğümüzde orijinal giriş kısmı korunmuş olan paleastranın içerisine ulaşırız. Paleastra antik gymnasiumların güreş ve beden eğitimi yapılan bir bölümüdür. Burası önemli bir bölümdü; spora özgü yapılar iyice ileri bir mimari biçim kazandığında en niteliksel bölüm palaestraydı. Gymnasium ile palaestranın arasında bazı farklılıklar vardır.

Örneğin palaestra'nın erkek çocuklar, gymnasiumun ise genç erkekler için olduğu ya da gymnasiumların kamusal, palaestraların özel yapılar olduğu söylenmiştir. Fakat gerçekliği çok sınırlıdır. Büyük şehirlerde bir palaestranın yanı sıra iki yada daha çok gymnasium vardır. Buradaki merdivenlerden çıkınca palaestranın orta kısmına ulaşılır.

Paleastra şehrin deniz tarafındaki sur ve batısında bir hamam yapısıyla bitişiktir. 1000'lik alana yayılı bu bölüm Trikonkhos'tu. Trikonkhos, üç tane yarım daire planlı yarım kubbe örtülü mekânın bir merkezi ana mekânı eklenmesiyle oluşmuş yapı tipidir. Roma ve erken Hristiyan mimarisinde görülür. Buna benzer bir başka yer ise Side'de piskoposluk bazilikasının kuzeyinde üç apsis kapsayan bir trikonkhos bulunmaktadır.

Paleastranın zemini mozaik taşlarla döşelidir. Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu zamanında ticari bir yere dönüşür. Paleastranın hemen

batısında bitişik olan hamam yapısının inşası MS 4. yy'dan önceye tarihlenir. 4. yy ortalarında işlevi sona eren bu bina neredeyse bir yüzyıl sonra başka amaçlar için kullanılır.

Paleastranın hemen Güneyinde ise bitişik olarak inşa edilmiş olan hamam yapısı MS 250 yılında inşa edilmiştir. Bu hamamın palaestradan giriş tarafında Anemurium'da eski bir gelenek olan sade bir öğüt olan **"KALO"** iyi banyolar yazılıdır. Bu yukarıda görülen resmin sol tarafındaki büyük nişin hemen önünde bulunmaktadır. Bizans döneminde şehrin şansı azalır.

Hamam kültüründe değişikliğe neden olan su ve ısıtma problemleri ile karşılaşan kentte bu yapıda nasibini alır. Odaları artık yıkanmaya değil de kireç ocağı, çömlekçilik ve cam işlemeciliği gibi çeşitli alanlarda kullanılmaya başlanır. Anemurium'un hamam ihtiyacını ise kentin girişindeki küçük hamam yapısı karşılar.

Bu hamam yapısı içerisindeki bölümler kısaca anlatıldıktan sonra otoparkın olduğu alana doğru ilerlenir. Bu gezi güzergâhını gezdirip anlatmanız yaklaşık olarak bir saat on beş dakikanızı alacaktır.

Ayrıca bu yazının hazırlanmasında bana büyük destek veren değerli meslektaşım Anamur Müzesi Arkeologlarından Murat Kalas'la yaptığımız görüşmeler sonucunda bu rotanın kolay izlenebilmesi için olabilen en kısa sürede yönlendirme levhalarının konularak patikaların daha kullanışlı olabilmesi için çaba sarf edecekleri sözünü aldım. Makalemin belirli aşamalarında destek olan E.Aslıhan Yılmaz ve Murat Kalas'a desteklerinden dolayı teşekkürü borç bilirim. Bugüne kadar Anemurium antik kentle ilişkili böyle bir çalışmanın olmaması ve yeterince tanıtılmamış olması beni oldukça üzmekteydi. Umarım ARO Dergi'de ilk defa yayınlanacak bu çalışmamız tüm rehberlerimize ve konuya ilgi duyanlara rehber olur.

Yararlanılan Kaynaklar;

- Öğr.Gör.Bilhan SUBAŞI (Arkeolog) Mersin Üniversitesi Anamur MYO Turist Rehberliği Bölümü
- Elisabeth ALFÖLDI - ROSENBAUM, Anamur Nekropolü, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Seri VI,No:12,Ankara,1971
- Sheila CAMPBELL, The Mosaics of Anemurium, Pontifical Institute of Mediaeval Studies, Canada,1998.
- Secda SALTUK, Arkeoloji Sözlüğü, İnkılap Kitabevi, İstanbul,1990
- Celal TAŞKIRAN, Anemurium, Silifke
- Vehbi UYSAL, Kutlay ALAN, Anemurium the Mamure Fortress,Elgen Turizm Yayınları LTD. ŞTİ. ,Alanya

Paleastra Önünde İyi Banyolar Yazan Mozaik, Fotoğraf: Bilhan Subaşı

Perge'den Yalvaç'a 400.000 adım

Recep Yavuz

28 Haziran 2008 günü Roma Katolik Kilisesinin lideri Papa 16. Benediktus, Aziz Paul'un doğumunun ikinci bin yılı vesilesiyle dünya çapında bir yıl sürecek anma etkinliklerini Roma'da yönettiği ayinle resmi olarak başlattı ve 2008 ile 2009'u "St. Paul Yılı" ilan etti. Gerek basılı gerekse görsel basında bu haber az da olsa yer aldı ancak büyük bir ihtimale çoğumuz için çok da önemsenmeyecek nitelikteydi. Halbuki haberin içinde bizi gerek tarihsel, gerek kültürel gerekse ekonomik açıdan ilgilendiren birçok ayrıntı gizli.

Çünkü her şeyden öte Aziz Paul diye anılan Hristiyan dünyasının bu çok önemli şahsiyetinin bu topraklarda yaşayan herkesle ortak bir yönü var. Kendisi Anadolu'lu olup, Tarsus'ta dünyaya gelmiştir.

Her ne kadar anma etkinliklerinin merkezi, ağırlıklı olarak Roma olsa da, kendisinin Roma'da çok az bulunduğu ve yaşadığı, ayrıca ömrünün büyük bir bölümünü doğduğu topraklarda geçirdiği gerçeğinden yola çıkarak ayağımıza kadar gelen fırsatın mutlaka iyi değerlendirilmesi gerekiyordu.

Milyonlarca İsevi dinine mensup insan bir yıl boyunca Hristiyanlığın kutsal saydığı mekanları, özellikle Aziz Paul'un iz bıraktığı şehirleri ziyaret edecek. Türkiye'nin dini mirası göz önünde bulundurulduğunda teorik olarak yine milyonlarca insanın yurdumuzun dört bir köşesine gelip kutsal kabul ettikleri mekanları gezmeleri muhtemeldir. Ancak sorun şu ki bu insanların çoğu İncil de bahsi geçen ve Hristiyan dünyasının kutsal saydığı birçok şehir ve mekanın Türkiye'de bulunduğu haberi yok. Bundan dolayı Turizm sektörü için ciddi bir potansiyel oluşturan ve kültür turları ile kolaylıkla birleştirilebilen dini motifli programlar hak ettiği ilgiye bir türlü ulaşamıyor. Bunun yanı sıra rekabet şartlarından dolayı zengin içerikli haftalık dini turlar maalesef gün ve gün kan kaybediyor.

Türkiye'nin her köşesinde Hristiyanlık dünyası için çok önemli merkezler bulunuyor. Özellikle Ege, Kapadokya ve Akdeniz Bölgeleri bu konuda ön plana çıkıyor. Efes harabelerinin yakınındaki Meryem Ana Evi, yine Efes yakınlarında bulunan St. Jean Kilisesi, bir zamanlar Hristiyanlık tarihinin en eski cemaatlerinin merkezi konumundaki bugünkü isimleri ile Selçuk, İzmir, Salihli, Alaşehir, Akhisar, Bergama ve Denizli'de bulunan 7 kilise, tüm dünyanın Noel baba diye adlandırdığı antik Myra (bugünkü Demre) kentinin piskoposu Aziz Nikola'nın mezarının da bulunduğu St. Nikola Kilisesi ile St. Paul'un Roma'ya götürülürken gemi değiştirdiği antik Myra kentinin liman şehri Andriake, Aziz Paul'un Kıbrıs üzerinden gelerek vaazları ile inancını yaymaya uğraş verdiği antik Perge kenti, İsevi toplumun İsa Peygamberin havarilerinden St. Pierre tarafından ilk defa Hristiyan olarak adlandırıldığı

Antakya, Roma İmparatorluğu'nca

Hristiyanlığın ilk defa devlet dini olarak kabul edildiği İstanbul, ilk ökünemik konsülün yapıldığı eski adıyla Nicea bugünkü İznik bu merkezlerin bazıları.

Papa'nın Roma'daki vaazından bir hafta önce St. Paul'un doğum yeri olan Tarsus'ta "St. Paul Yılı" etkinlikleri başlatıldı. Yıl boyunca çeşitli etkinlik ve festivallerle Tarsus'a gelen yabancı ziyaretçilere yönelik programlar sunuldu.

Yıllardır turizmin başkenti olarak adlandırılan Antalya gerek alt yapı, rahat ulaşım imkânları, konaklama tesisleri gerekse zengin kültürel mirası ile "St. Paul Yılı" kapsamında hak ettiği ilgiyi görmek ve bu konuda gerekli adımları atmak mecburiyetindeydi. Bugün, geriye dönüp baktığımızda bu konuda ne kadar çaba gösterildiğini net bir şekilde görebilmekteyiz. Bireysel çabaların ve tanıtım ataklarının ötesinde tüm turizm dinamiklerinin el ele vererek gün geçtikçe kitle turizminin daha fazla gölgesinde kalan Hristiyan merkezlerini de kapsayan kültür turlarını, yurt dışında, tüm bu zenginliklerden şu veya bu şekilde mahrum kalan insanlara ulaştırmanın yollarını araştırıp bir an önce uygulamaya geçmelidir. Çünkü, "St. Paul Yılı" geçmiş olsa bile, Anadolu'daki bu yerler hep bizimle kalmaya devam edecektir.

Perge'deki uğraşlarından sonra Torosları aşarak Eğirdir üzerinden Isparta'nın ilçesi Yalvaç'a ulaşmış burada bilinen en eski Hristiyan cemaatini kuran St. Paul bu yolculukta yaklaşık 300 km mesafeyi kat etti. Bu mesafe kabaca insanoğlunun 400.000 adımına denk geliyor.

Çoğunluğunu Müslümanların oluşturduğu günümüz Türkiye'sinde dini boyuttan bağımsız hangi inanca mensup olursa olsun 2000 yıl önce tüm tehlikeleri ve zorlukları göze alarak yaya olarak Torosları aşan hemşerimizin kat ettiği mesafeyi bugün 2 saatten az sürede aşabiliyoruz.

Hafta sonlarını sahil kenarı dışında değerlendirmek isteyen Antalyalılar için çok uzak olmayan eşsiz tabiat ve kültür varlıkları mevcut.

Eğirdir gölünün kenarında içilecek tavşankanı bir çay, Kemer ve Finike'nin olağanüstü güzellikteki koylarını aşarak Demre'de bulunan antik şehir Myra'yı gezdikten sonra batık şehir Kekova'ya doğru yapılacak büyüleyici bir tekne turu, Yunan, Roma, Selçuklu ve Osmanlı kültür mirasının benzersiz sentezi ile Perge'de gerçekleştirilecek tarihi yolculuk sizlere unutulmaz ve doyumsuz saatler yaşatacaktır.

Büyük paralar harcayarak dünyanın dört bir yanından Antalya ve çevresini gezmek ve keşfetmek için gelen Turistler göz önünde bulundurulduğunda burnumuzun dibinde bulunan tüm bu güzelliklerin farkına varmak ve doyasıya yaşamak hepimiz için bir mecburiyet olsa gerek.

Ulaşım ve konaklama imkânlarının bu kadar geliştiği günümüzde, yanı başımızdaki bu zenginliklere duyarsız kalmamak isteyenler, sadece iki gün ayırırlarsa bütün Dünya'nın akın ettiği bu eşsiz değerleri gezip, yaşayıp, kültür birikimlerine büyük katkı yapabilirler. Hazır Müze Kart'ta çıkmışken ülkemizin hakkını vermek gerekir.

Aziz Paul Kimdir?

Yani Ahite göre St. Pierre ile birlikte İsevi dinin en önemli ilahiyatçısı ve misyoneri olan St. Paul Türkiye sınırlarında bulunan Yahudi ve aynı zamanda Roma İmparatorluğu vatandaşı bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. İsa Peygamberin 12

havarisinden olmamasına rağmen ve İsevi dini kabul edene kadar Hristiyan topluluğun düşmanlarından olan St. Paul Akdeniz havzasında gerçekleştirdiği gezileriyle zamanın ağırlıklı Yahudi toplumlarına Hristiyanlık dinini aşılayarak bu dinin daha sonraki dönemde dünya çapında yayılmasına vesile olmuştur.

Bu sebepten dolayı Hristiyan dünyasının en kutsal azizlerinden biri olarak kabul edilmiştir. Gerçekleştirdiği ilk iki gezinin duraklarının ağırlıklı Anadolu topraklarında olmasından dolayı günümüzde binlerce İnsan her yıl, Efes, Milet, Bergama, Perge, Antakya gibi bir zamanlar Hristiyanlığın dini merkezleri konumunda olan şehirleri ziyaret etmektedir.

Kefilsiz, senetsiz 36 aya varan taksit fırsatı!

26. yıl

Türkiye'nin Her Yerine Ücretsiz Teslim

ARO
üyelerine

Çok Özel
Sürprizler!..

TİRYAKİ Ltd. Şti.

Zerdalilik Mah. Cebesoy Cad. Gürsel Apt. No: 55/B ANTALYA

Tel: 0242 322 33 01 Faks: 0242 321 78 07

www.antalyavestel.com E-Posta: vesteltiryaki@hotmail.com

VESTEL

Rehber Anılarına Başlamadan Önce

Yavuz Ali Sakarya

Okumak ve yazmak, insanı diğer canlılardan ayıran temel özelliktir. Okumak ve yazmak gibi daha üst düzey etkinlikler, düşünme ile doğrudan ilintili ve mutlaka aklı kullanmayı gerektiren birer etkinlik olmaları nedeniyle sadece ve sadece insanoğluna özgüdür. Hatta herkes okuyup yazmadığına göre, belli bir düzeye hitap eden bir üst düzey etkinliktir.

Başkaları ne düşünüyor, belli bir konuda yorumları ne, olaylara bakış açıları nasıl, görüş ve düşünceleri, tespitleri ve çözüm önerileri ne? Bunları öğrenmek için okur insanlar yazılanları.

Yazmaksa, insanca bir gereksinimdir. Bir dürtüdür. Bir paylaşma dürtüsü. İnsanoğlu bilgisini, görgüsünü, deneyimlerini, yaşadıklarını başkaları ile paylaşmak için yazar. Kendini, görüş ve düşüncelerini açıklamak için yazar.

Yazı içeriğine göre bir makale olur, bir değerlendirme yazısı, bir deneme, bir söyleşi ya da bir anı olur. İçerik neyse, kullanılacak yöntem ya da anlatım biçimi ona göre seçilir yazı yazarken.

Elinizde tuttuğunuz bu dergide bu bölüm bir anılar demeti içerecek. Yılların birikimi, yılların yaşanmışlığı, imbiğin süzülen ve akılda kalanlar, güzel anılar yer alacak derginin içinde.

Uzun yıllardır gerçekleştirmeye çalıştığımız bir proje idi rehber anılarını bir araya getirip, onları rehber arkadaşlarımız ve kamuoyu ile paylaşmak. Bunu bu dergi sayesinde somutlaştırma aşamasına getirebildiğimiz için gerçekten mutluyuz.

Yaşadıkları olayları yazarak, bu çalışmayı olanaklı kılan tüm rehber arkadaşlarımıza ve bundan sonra da yaşadıklarını yazarak katkı koyacak tüm

arkadaşlarımıza gönülden bir teşekkür borcumuz var. Ellerine, dillerine ve gönüllerine sağlık. Ne mi yaptık, nasıl mı yaptık bu anılar dizgesini oluştururken.

Yaşadıklarımızı yazdık. Başımızdan geçen ilginç olayları yazdık. Gözlemlerimizi, turlar sırasında karşılaştığımız gariplikleri, acı ve tatlı olayları yazdık. Biz de iz bırakanları, unutmadıklarımızı, unutamadıklarımızı yazdık. Unutulup gitmesini istemediklerimizi dile getirdik birer birer. Başımızdan geçenler, sadece bize kalsın, bizimle beraber gitsin istemedik. Kalıcı olsun istedik.

Anılarımızı sizlerle paylaşalım istedik. İyi mi yaptık? İyi yaptığımıza inanıyoruz. Olumlu ya da olumsuz tepkilerinizi, anılarınızı yazarak dergiye kişisel katkılarınızı bekliyoruz. İlk anı örneklerini kim verdi diye araştırdık.

Tanıdık bir isim çıktı karşımıza. Ksenefon. Hani şu “Anabasis” adlı kitabı yazan tarihçi, yazar ve kumandan. Hani şu içinde “Onbinlerin dönüşü = onbinlerin ricatı”nın geçen olaylarla ayrıntılı olarak anlatıldığı kitabın yazarı.

Türklerde ise, ilk anı örneği olarak, 7. yüzyıla tarihlenen “Göktürk Yazıtları”nı verebiliriz. İlk rehber, rehberlerin piri olarak kabul ettiğimiz Halikarnas Balıkcısı Cevat Şakir Kabaağaçlı da “Mavi Sürgün” adlı kitabında başından geçen birçok anısını, bire bir tanık olduğu pek çok olayı bizlere aktarmış.

Anılara başlamadan önce, turist rehberliğinin önemini anlatmak için, ilk rehber olan, tartışmasız rehberlerin piri olarak kabul gören Balıkcı’nın bizzat yaşadığı bir küçük anekdotu burada sizlerle paylaşmakta yarar var.

Fransa Cumhurbaşkanı Pompidou, hem siyasi görüşmeler yapmak, hem de Anadolu’nun önemli tarihi zenginliklerini görmek üzere Türkiye’ye gelecektir. Her iki ülkenin Dışişleri Bakanlıkları ve protokolle ilgilenen yetkilileri gezinin tarihini belirleme konusunda tereddüte düşerler.

Son aşamada gezinin tarihi ile ilgili olarak gezinin muhatabı olan başkan Pompidou’ya danışılır. Pompidou aynen şöyle der: Balıkcı’nın bana Anadolu’yu anlatmak için vakti ne zaman uygunsa, o tarih bana da uyar.”

İşte rehberlik, bu derece önemli ve saygın bir meslektir. Rehber anılarına başlarken tüm rehber arkadaşlarımıza en derin saygılarımızı sunuyoruz.

30 Haziran, 2010
ANTALYA

REHBERANT’tan MESAJ VAR...

Kardeş rehber kuruluşu olan ARO’nun yayın hayatına Temmuz ayından itibaren soktuğu ve şu anda elinizde tuttuğunuz ya da okuduğunuz ARO Dergi’ye uzun ve coşkuyla akıp giden bir yayın hayatı dileriz.

Derginin uzun yıllar yaşaması ve rehber sorunlarına ivedilikle çözüm bulması, bizi anlatması, birleştirici olması birincil dileğimizdir. ARO Dergi’nin gerçekten uzun ömürlü ve sağlıklı bir yayın hayatına sahip olması en büyük temennimizdir. Birlik ve dayanışma içinde daha büyük başarıları imza atacağımızı düşünüyoruz. Başarı dileklerimizle. REHBERANT

Direksiyonda Uyumak

Süleyman Dingil, Orman Yüksek Mühendisi, Almanca Rehber

26 Mayıs 2010 tarihli gazeteler, Antalya Aksu mevkindeki turist otobüsünün başına gelen kazayı yazıyorlar:

Cumhuriyet gazetesi,” Yalnızca 4 saat dinlendikten sonra direksiyona oturan sürücünün kullandığı tur otobüsü, 15 metre yükseklikten uçtu: 16 ölü, 25 yaralı.” “GPS kayıtlarına göre, sürücü Hikmet Yılmaz’ın önceki akşam saat 21:45’te kontak kapattığı ve dün sabah 02:39’da yeniden aracını çalıştırdığı belirlendi. Yılmaz’ın bu saatten itibaren turistleri otellerinden toplamaya başladığı, kayıtlara göre 04:53’te de araç ile GPS bağlantısının kesildiği kaydedildi.” diye yazıyor.

Posta gazetesi, “... Geçen yıl Antalya ve civarında gününbirlik tur otobüsleri 374 kaza yaptı ve 6 kişi öldü, 237 kişi yaralandı. Bu yılın ilk 3 ayındaki kaza sayısı ise 53.” Bu kez, “Kazada, şoför Hikmet Yılmaz, rehber Mustafa Günel ve 13 Rus turist öldü, 26 turist te yaralandı. Takometre kayıtlarına göre, şoför bir gün önce saat 21:45’e kadar çalışmış, gece 02:39’da tekrar direksiyona geçerek tura katılan turistleri otellerden toplamaya başlamıştı. Kazaya da büyük ihtimalle şoförün uykusuzluğu sebep oldu.” Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay, kazayı öğrenince özel uçakla Antalya’ya gitti. Bakan Günay, “İhmal varsa, ortaya çıkacak. Bu turlar konusunda daha acımasız ve yaptırımçı olmamız gerekiyor.” dedi.

Tur otobüslerindeki anılarımdan önce, 1984 yılındaki Erzurum yolculuğumdan başlayayım: Ormancılık mesleğimin son günlerinde iki ayda bir, onbeş günde bir, ayda bir Erzurum’a gidip geliyorum. Antalya-Erzurum arası 24 saat sürüyor. Antalya’ya gelirken, bir keresinde sabah vakti

güneş biraz yükseldi. Aksaray-Niğde taraflarındayız, neden o taraflardan geçiyoruz, bilmiyorum. Otobüste tek şoför var. Düz bir yoldayız. Şoför uyuyor, uyanıyor. Tarlalar ve yol aynı düzeyde gibi. “Tarlalara giderse, otobüs devrilmez. Kurtuluruz.” diyorum, kendi kendime. Çay molası vereceğiz. Mola yerine geldik. Şoföre, “Ammma uyudun ha!” dedim. “Uyudum, vallahi.” dedi.

Kamyon şoförü olan ağabeyime bir keresinde sordum: “Sen uyuyarak araba kullandın mı hiç?” “Kullanmaz olur muyum, Keçiborlu Dört Yol’dan 4-5 kilometre yolda uyumuşum. Keçiborlu’ya gireceğim yerde geçip gitmişim.” dedi.

Şimdi gelelim turizme: Bundan 10-15 yıl önce Belek’ten Tekirova’ya değin 8-10 otelden müşteri topladık, Demre’ye gidiyoruz. Sabah saat 05:30 ‘da başladık, turistleri otelden almaya. Yağmur yağıyor. Silecekler bozuldu, çalışmıyor. Kapılar, tam kapanmıyor, içeri yağmur giriyor. Genç şoför 23 yaşında, askerden yeni gelmiş, üç ay kadar Marmaris’te çalışmış. Orada sezon kapanınca, acente, otobüsü ve şoförü Antalya’ya çekmiş. Otobüs hiç bakıma girmemiş. Şoföre, “Demre’de, ya da biz turda iken Finike’de bu silecekleri yaptırt.” dedim. Yağmur dindi, ama yine başlayacak. Dönüşte yağmur başladı. Silecekler yapılmamış. Her otelde iniyoruz, silecekleri elimizle çalıştırıp, camı siliyoruz. Sonra yola devam.

“Bu otobüs ne biçim bir otobüs, sen ne biçim bir şoförsün, bu acente ne biçim bir acente?” diyorum.

Şoför, Marmaris’ten Antalya’ya geldikten sonra, geçen günlerde bir Alanya transferi yapmış, onu

anlatıyor: Gece saat 21:00’de havalanından yolcuları almış. Alanya’ya götürüyor. 40-45 kişi. İncekum Alanya’ya 25 kilometre uzaklıkta, o zamanlar yol geniş değil. Çam ağaçlarının dalları yollara değin uzanıyor. Yolcuların hepsi uyumuş. Transferci genç tercüman da uyumuş. “Ben de uyudum.” dedi şoför. “Ama çam ağaçlarının dalları otobüsün camına yine uyuyorum.” dedi. Böylece Alanya’ya varmışlar.

Biz de o gün Demre dönüşü gece saat 22:00’de Antalya’ya geldik. Acentenin önünde durduk. Otobüsün içinde Belek’e gidecek 8 yolcu kaldı. Büroya çıktım. İçerde iki genç var. “Eğer biz buraya sağ salim geldiysek, bu anormal bir şey. Bu otobüs, artık bu yağmurda Belek’e gidemez. Bu yolcular da artık sağ salim bu otobüsle otellerine gidemezler.” dedim. Acentenin aşağıda iki serçe arabası var. O yolcuları bu iki genç dörder kişi alıp, çaresizliği de görüp anlayışla karşıladılar ve Belekteki otellerine göturdüler. O zamanlar bu acente Antalya’da çok büyük bir acente idi, sonradan battı ve kapandı.

Yine o yıllarda küçük bir acente ile Kapadokya turlarına gidiyorum. Çok ender olarak gidiyorum, çünkü acentenin devamlı rehberi değilim. Bir gün Side’de sabah 5-6 sıralarında büroya geliyorum. “Şoför otelden turistleri almaya gitti, şimdi gelir .” dediler. Büronun önünde bir masa, fındık fıstık kabukları, bira bardakları duruyor. “Acentenin sorumlusu şoför.” dediler. Konya-Aksaray arası yol dümdüz. Turistlere yolda Konya ovasının bugünkü ve geçmişteki durumunu anlatıyorum. Toprak reformunu da anlatacağım. Derin bir konu.

Bakıyorum, şoför kolonyayı peçeteye döküyor ve peçeteyi ısıyor. Bırakıyorum anlatmayı, şoförle meşgul oluyorum. Ertesi günlerde öğreniyorum ki, acente sahibi salt şoförü dinliyormuş, rehberleri şoför istemezse işten atıyormuş.

Yine o yıllarda düzenli turlar yapan, adı önlerde olan bir acentenin Antalya-İstanbul-Ankara-Kapadokya-Antalya turundayız. Şoför kadın berberi imiş, bırakmış berberliği tur şoförü olmuş. Bir minibüsteyiz. Antalya'dan İstanbul'a gittik. İstanbul'da yattık.

Ertesi gün İstanbul'u gezdik. Akşam biz grupla trenle Ankara'ya gidiyoruz, şoför arabamızı Ankara'ya getiriyor. Ankara'da tren istasyonunda buluşuyoruz, Ankara'yı gezip, Kapadokya'ya gidiyoruz. Şoför uykusuz. Akşam geç vakit Kapadokya yolunda şoförü uyutmamak için grupla ilgilenmeyi, onlara birşeyler anlatmayı bırakıyorum, devamlı şoförle konuşuyorum. Bıraksam, şoför direksiyonda uyuyacak. Nasıl bir program ise... Anlamakta zorlanıyorum.

Uzun süre çalıştığım düzenli bir acente, yine kültür turları yapan ünlü ve düzenli bir Alman acente ile çalışıyor. Turizmle, rehberlikle ve acentecilikle ilgili yılda bir iki seminer düzenleniyor. Geçmiş yılın başarıları, yanlışlıkları, gelecek yılın programları bu seminerlerde değerlendiriliyor.

Beş-altı yıl kadar oluyor, otobüslerde, şoförlerle ilgili 10-15 sayfalık bir antlaşma metni, bilgi bakımından rehberlerin evrak dosyasında bize de ulaşıyor. Avrupa ölçülerine göre bir turizm otobüsünün nasıl olacağı, şoförün nelere önem vereceği, nasıl davranacağı, hangi koşullara uyacağı, takip bakımından biz rehberlere de duyurulmuş oluyor.

Bilinen temizlik, davranış özelliklerinden ayrı, şoförün en geç saat kaçta yatacağı, kaçta kalkacağı, akşam yemeğinde içki alıyorsa, ne kadar içeceği, en geç kaçta kadar içeceği, sabah iş saati ile içki saati arasında en az 8 saat olacağı gibi en ince ayrıntılarına değin tüm noktalar sayılıp dökülüyor. Günlük çalışma saatleri ölçüleri dışında 6 gün sonra kesinlikle 1 gün 24 saat çalışmayacağı, başka bir şoförün aynı otobüste bir gün çalışacağı gibi koşullar en ince ayrıntısına değin antlaşma metninin içinde sayılıp dökülüyor. Bunlar uygulanıyor. Fakat şoför aynı zamanda otobüsün de sahibi ise, haftada bir gün başka bir şoföre otobüsünü teslim etmek ve onun gündeliğini vermek işine gelmiyor. Devamlı söylenip duruyor. Ama antlaşmaya göre zorunlu ve antlaşmayı uyguluyor. Turistler de bu uygulamalardan dolayı kendilerini daha güvende hissediyorlar.

Ama turun sonunda, eğer tur İstanbul'da başlamış ve Antalya'da bitmişse, şoför Antalya'dan İstanbul'a dönecek gece yolculuğu yapacak ve ertesi gün başka bir tura İstanbul'da başlayacak. Şoför tedirgin, acele ediyor. Rehber 2 hafta tur yapmış, son gün hem yolcularla, hem de şoförle huzur içinde turu rahat sonlandırmak istiyor. Şoför ise, işi bitmiş, kaçır gibi yeni işinin peşinde. Antlaşma bitmiş, bir başka acente ile antlaşmasız bir serüven daha başlıyor.

Bu Antalya'daki kazayı duyunca, son yaptığım bir günlük Alanya turu aklıma geldi. Akşam 6 da, 7 de Antalya'ya gelemedik, 8 de geldik. Otele yolcuları indirdik. Yine güvenli, önde gelen acentelerden biri ve anlaştığı otobüs şirketi de güvenli önde gelen otobüs şirketlerinden biri. En azından öyle biliniyor.

Şoför, "18:00'de, 19:00'da gelseydik iyi olurdu." dedi. "Niye?" dedim. "Elimdeki programa göre 20:00'de buraya gelişimiz normal." dedim. "Sizin yönünüzden öyle." dedi. "Ama ben önce otobüsümü temizleyeceğim, eve gideceğim, yemeğimi yiyeceğim, banyomu yapıp havalanından Kemer'e transfer yapacağım. Gece saat 02:00'de Kemer'den havaalanına başka yolcuları getireceğim. Sabah saat 06:00'da Kemer'den Demre'ye yeni bir tura başlayacağım." dedi. O, salt akşam evine gidip o aradaki hazırlığı kendine dert ediniyordu.

Benim kafamdan ise, onun daha ileriki saatlerde, tüm gece boyunca ve ertesi günü uykusuz olarak direksiyonda uyuması ya da dalgınlıkları sonucu olabilecek karama karama geldi, tüylerim diken diken oldu.

Eğer tüm bunlar, sadece Turizm Bakanlığı tarafından düzeltilecek ise, son kazada gazetenin yazdığı gibi, Bakan Günay, "İhmal varsa, ortaya çıkacak. Bu turlar konusunda daha acımasız ve yaptırımcı olmamız gerekiyor." demesi sorunu çözmeyecek.

İşin içine deneyimli bir rehber gözüyle girilmesi için, Turizm Bakanı'nın rehber kökenli olmasını, ya da baş danışmanlarının rehber kökenli olmasını zorunlu görüyorum. Uzun deneyimi olan rehberlerin görüşlerinin kararlarının olmadığı turizm etkinliklerinin havada kalacağını söylüyorum. Yoksa yaşamadan görmeden Türkiye'nin turizm sorunlarına çözüm getirilemeyecektir. Son kaza bunun en çarpıcı örneklerinden biridir.

Öz Umut

— MATBAA HİZMETLERİ —

Kalite de ayrıntıda gizlidir,
Çözümü ÖZUMUT'tur...

"Yılların deneyimi ile profesyonel hizmet..."

Son 20 yıldır yaptığı çalışmalarla müşterilerinin takdirini kazanan ve herbiri konusunda sektörün en iyileri personeliyle büyümesini hızla arttıran Öz Umut, matbaa sektöründe hizmet vermekte ve bunların dışında da her biri kendi konularında Türkiye'nin en iyileri olan yaklaşık 300'ü bulan kurum ve kuruluşlara matbaa hizmeti vermektedir...

Kazanhan Restoranları

Antalya'da Lara ve Konyaaltı şubeleri bulunan, Kazan adı ile ün yapmış Kazanhan Restoranları eşsiz lezzetlerini 40 yıllık tecrübesiyle misafirlerinin beğenisine sunmaktadır.

Kazan Restoranlarının başarılı aşçılarınca hazırlanan Akdeniz ağırlıklı muhteşem lezzetler, seçkin misafirler tarafından yıllardır büyük beğeni topluyor. Damak zevkine önem veren, orta yaş ve üstü kuşak ile gurmeler tarafından da en çok tercih edilen Kazan Restoran, kışın denize nazır ve otantik atmosferinde yazın ise hem içeride hem dışarıda, hem de terasında misafirlerini Akdeniz mutfağının yanı sıra Anadolumuzun leziz yemekleriyle buluşturuyor.

Kazan Restoranları, Antalya'yı ziyaret eden yabancı misafirlerimizi Türk yemeklerinin lezzetleri ile tanıştırırken, onların da damak zevkine uygun ilginç ve enfes yemekleri en güzel şekilde beğenilerine sunuyor...

Kazan Restoran; leziz menülerine Deniz Börülcesi ve Ege otlarından yapılan birçok zeytinyağlılardan Çerkez Tavuğuna, Hibeşden Haydari ve Favaya, Avakadonun bir çok çeşidi ve Brokoliye kadar sayısız mezelerle başlıyor.

70 çeşidi aşan hem et hem balık olarak farklı tatların tek bir adreste bulunduğu Kazan Restoran'ın en favori et menüleri arasında, herşeyinin çiğden yapılarak odun ateşinde pişirilen, 10 kişiden 300 kişiye kadar sunum yapılan Kuzu Dolma, bir çok lezzeti içinde bulunduran Kazan Kebap Spesiyal, uzun süre tadı damağınızdan gitmeyecek Kazan Soslu Biftek Sarma, Fıstıklı Kebap ve meşhur Yaprak Ciğer bulunmaktadır.

Balık menülerinden, alışılmışın dışında hazırlanan Tuzda Balık, levreğin en güzel hali Girit Usulü Levrek Sarma, Sıcak Deniz Mahsulleri Kokteyli, Girit usulü Ahtopot Izgara, Jumbo Karides ve Kalamar, daha çok turistlerin rağbet ettiği çok farklı pişirme teknikleri ile hazırlanan İstakoz birkaçıdır.

Yemeğin bir zevke dönüştüğü Kazan Restoran da tüm bu lezzetleri tatlı sonlandırmak için Sufle, Künefe, Ceviz Tatlısı, Dondurmalı, Havuç Dilimli, Antep Fıstıklı Baklava ve Çikolatalı Parfe sizler için hazırlanmaktadır.

Peki ya küçük misafirlerimiz? Aileleri Akdeniz'in büyülu atmosferinde yemeklerini yerken, öğretmenimiz ise küçük misafirlerimiz ile oyun parkında ilgilenmektedir.

Yemek yemenin adeta bir zevke dönüştüğü Kazan Restoran'ı tercih edenler arasında, Antalya iş ve magazin hayatının tanınmış simaları dışında şehrimizi ziyarete gelen birçok ünlü isim de bulunmaktadır.

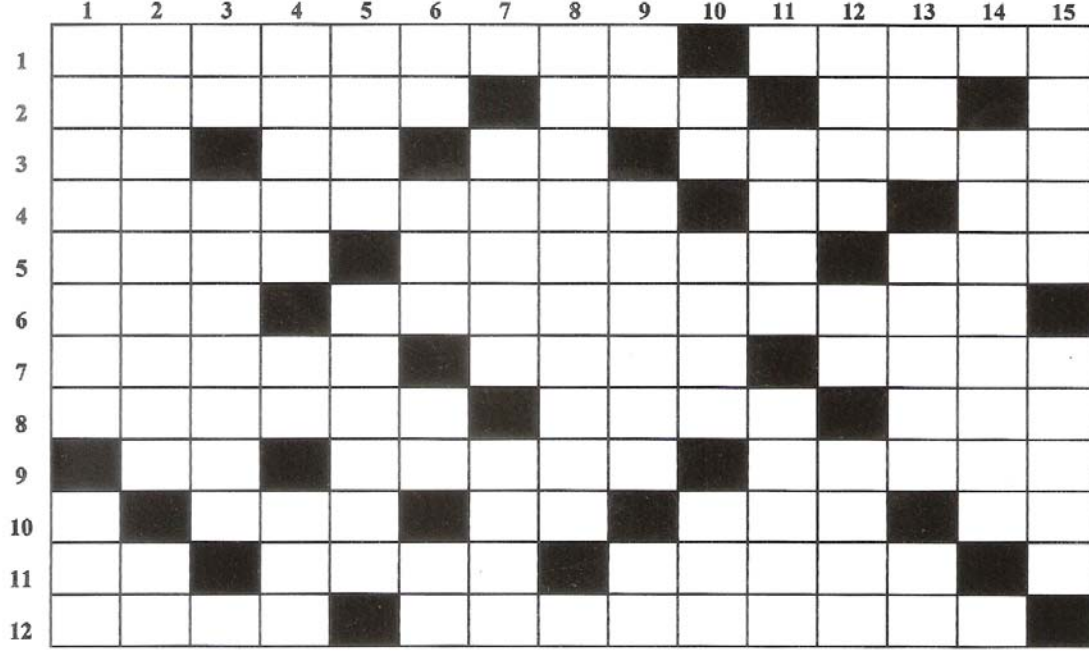
Tüm bu özelliklerin yanında toplantı, seminer, iftar, iş ve özel gün organizasyonları için Kazan Restoranları sizlere hizmet vermektedir. Kazan Lara'da projeksiyon ile seminer sunumlarınızı yapabileceğiniz 100 -130 kişilik (sinema düzeninde) seminer salonu, iş yemekleriniz için özel 60 kişilik VIP bölümümüz de, yine siz misafirlerimiz için düşünülmüştür.

Eğer nezih bir ortamda kaliteden ödün vermeden eşsiz lezzetlerin tadına varmak ve kusursuz hizmet almak istiyorsanız; uygun fiyat ve fiiks menü seçenekleriyle sizleri bekliyor...

ARO Dergi Bulmaca

Not: Bu bulmacayı doğru çözenler arasında çekilecek kurada kazanan bir kişiye Turgut Özakman'ın "Cumhuriyet" kitabı armağan edilecektir. Bulmacanın çözümü önümüzdeki sayıda yayımlanacaktır.

Hazırlayan: Hikmet Uğurlu, İngilizce Rehber

Soldan sağa:

- 1929-1990 yılları arasında yaşamış, adı Afrodisias kazılarıyla özdeşleşmiş ünlü arkeoloğumuz. – "Kara" (Eski Yunanistan uydurmacası nasıl icat edildi? - Martin Bernal'ın Kaynak Yayınları'ndan çıkan bir yapıtı)
- Köken. – İddia. – Ticarete bir ortaklığı simgeleyen harfler.
- "..... Kuyruğu" (Aziz Nesin'in bir yapıtı). – ".....elime mor kınalar yaktilar / Kaderim yok gurbet ele sattılar / Oniki yaşında gelin ettiler / Ağlar ağlar göz yaşımı silerim." (Süleyman Uğur. Acıpayam türküsü). - Ali Özgentürk'ün bir filmi. – Herakles söylencesinde önemli bir rol üstlenen at adam.
- Dayanaksız. – Bir nota. – Boru sesi.
- "..... Okulu" (Sokrates'in öğrencisi Phaidon'un, öğretmeninin ölümünden sonra kurduğu felsefe okulu. – "..... Menuhim" (1916-1999 yılları arasında yaşamış Rus asıllı Amerikalı kemancı ve orkestra yöneticisi. – Gökova Körfezinin girişinde bulunan İstanköy adasının Rumca adı
- "..... gider, kum kalır." (Atasözü) – Avrupa'da bir ülke.
- Bilgisayarda, ekranda bir sonraki karakterin yazılacağı yeri gösteren, devinen, kayan ya da yanıp sönen simge, gösterge. – Argoda "çalma " ya da "çalınan şey". – Zayıf düşmüş hayvanların derilerinin altında yaşayan ve hastalanmalarına yol açan bir tür kurtçuk.
- Sık olmayan, aralıklı. – Erden başgedikliye değin askerlere verilen genel ad. – Eski Roma'da aile ocağının koruyucu tanrısı.
- Çin mimarlığında çok katlı köşk. - Teke yarımadasının antik çağlardaki adı. –Yakut Türkleri söylencebiliminde kötü ruhların adı.
- Üflemeli bir çalgı. - Renyum'un simgesi. - Orhan Hançerlioğlu'nun bir yapıtı. – Yeşim Ustaoglu'nun bir filmi.
- Bizmut'un simgesi. – " Devri" (Osmanlı tarihinde 1718-1730 yılları arasındaki döneme verilen ad. – Açıkça, herkesin gözü önünde yapılan.
- Antik Yunan tapınak mimarisinde yan duvarların ileri doğru uzanan ve pilastr yapan ucu. Apollon'un oğlu, hekimlik tanrısı.

Yukarıdan aşağıya:

1. Ortodoks ikonografisinde “Meryem’in ölümü” sahnesi. – Bir göçebe topluluğunun konak yeri.
2. Daha sonraya, ilerdeki günlere bırakmak. – Küçük mağara.
3. Nikel’in simgesi. – Antalya Serik ilçesi yakınlarında bir eski çağ kenti.
4. Haber toplayıp yayma işiyle uğraşan kurum. – Yiğit, yürekli kimse. – “ gözlüm yıktın benim evimi / Eğlen şu diyarda kal diye diye.”(Karacaoğlan)
5. Eski Yunan inancında zaferi simgeleyen tanrıça. – Fundagillerden, bol ve gösterişli, değişik renklerde çiçekleri olan bir süs bitkisi.
6. Ağaç dallarının tomurcuk yeri. - İskandinav söylence biliminde savaş tanrısı. – ilgi eki. – Lantan’ın simgesi.
7. Ergenekon’dan çıkışlarında Göktürklerle yol gösteren dişi kurt. – Girit’in ilk kralı olarak adaya adını veren Zeus’un oğullarından biri.
8. “..... Yatmak” (Girişilecek bir işin hayırlı olup olmayacağını görülecek rüyadan anlamak ereğiyle ve niyetiyle, abdest alıp dua etikten sonra yatıp uyumak)
9. Anadolu halklarının en eski ana tanrıçası. – Libya’da Trablus kıyısında bir liman. – Hile, aldatma.
10. Vietnem’in plaka imi.- Bir çeşit Venedik altın akçesine verilen ad. – İngiltere’de çok sevilen bir bira.
11. Seçkin. – istek, isteme.
12. Üzüntü, dert. – İsveç İşçi Sendikasını simgeleyen harfler. –Kırklareli yöresinde “atın yürüyüş şekli” anlamında kullanılan sözcük.
13. Yunan söylence biliminde şafak tanrıçası. – “Birini gibi oynatmak” (ona her istediğini yaptırmak). – Zeus’un ineğe dönüştürdüğü İnakhos’un kızı Hera rahibesi.
14. Bir hükümdar, küçük bir küme ya da tek bir siyasal partinin siyasal erki elinde bulundurduğu yönetim biçimi
15. Kiliselerde koronun arkasında bulunan ve camilerin mihrap kısmının karşılığı olan yarım daire ya da yarım çokgen şeklinde çoğu tonozla örtülü bölüm. – Bozukluk, aksaklık.

www.bizimcocuklaryazetkinligi.com

ARO
ÜYELERİNE
%10
İNDİRİM

Yeni Kadrosuyla Yaz Spor Etkinlikleri ATİK'te

- *Yüzme*
- *Tenis*
- *Basketbol*
- *Voleybol*
- *Mini Futbol*
- *Jimnastik*
- *Masa Tenisi*
- *Badminton*
- *Pilates*
- *Dans*
- *Çocuk Yogası*
- *Satranç*
- *El Becerileri*
- *Yaşam Koçluğu*

Yer : Antalya Tenis İhtisas ve Spor Kulübü

+90 242 238 08 29

+90 242 238 54 00 / 120

Başkent Olma Yolunda İstanbul

Harun Turhan - Rehber

Doğudan ve Batıdan gelecek saldırılara karşı, bu iki cepheye hakim yeni bir yer bulunmalıydı... Roma İmparatorluğu'na ikinci başkent olarak Byzantion'u seçen İmparator I. Konstantinos'tur. Tarihe 'Büyük' (Magnus) ünvanı ile geçmiş olan Konstantinos, Batı Augustus'u olan Konstantinos Khlorus'un oğluydu ve babasının ölümünden sonra onun yerine Batı Augustus'u olmuştu. Rakiplerini tek tek ortadan kaldırarak MS 324 yılından itibaren Roma İmparatorluğu'nu tek başına idare etmiştir. Bu hakimiyet mücadelesinde en büyük rakibi olan Licinius'u, İstanbul'un Asya-Anadolu yakasında yer alan Scutari'de (Üsküdar) yenmesi ve bu mücadele esnasında Byzantion'u farketmesi de ayrıca kayda değerdir. Konstantinos'un 14 yıllık iktidarı döneminde (ölümü MS 337 Nicomedia-İzmit) başardığı en önemli iş, hiç şüphesiz Byzantion'u başkent olarak İmparatorluğun merkezi yapması idi.

İç savaşlar ve dış saldırılar sonucu başkent olma özelliğini kaybeden Roma buna eklenen iktidar kavgaları sonucu yıkılmak üzeredir. İmparatorluğa yönelik en ciddi tehdit batıda Tuna (Gotlar), doğuda Fırat (Partlar) boylarından geldiğinden Konstantinos'un bu iki cepheye hakim bir yerde bulunan Byzantion'u seçmesi çok anlamlı idi.

İmparator bu yolda pek çok şehri aklından geçirdi. Kendisinden önceki imparatorlardan Diokletianos'un (MS 284-305) İzmit'i (Nicomedia) ikinci bir başkent olarak seçtiğini unutmamak gerek. Aralarında doğduğu Şehir Niş (Naissos), Sofya (Sardike) ve Çanakkale-Truva (Troia-İlion) başkent olarak düşünüldüğü şehirler arasında idi. En nihayetinde Asya ile Avrupa'nın birleştiği noktada yer

alan Byzantion'u seçti. Byzantion tarihi ve kuruluşu prehistorik döneme (MÖ 7. bin yıl) kadar geri giden MÖ 7. yy'da Megaralı kolonistler tarafından da önderleri BYZAS'a atfen bu adla iskan edilen bir yerleşim. Roma imparatorlarından Vespasianus (MS 69-79) döneminde Roma İmparatorluğu hakimiyetine geçmişti. MS 3. yy başlarında İmparator S. Severus'a karşı olan rakibi Niger'i destekleyen şehir, Niger'in mağlup olmasıyla önce S. Severus tarafından yağma edilip yıkılmış, daha sonra yeniden S. Severus tarafından Topkapı Sarayı'nın bulunduğu mevki ve çevresine yeniden imar edilmiştir.

Konstantinos'un MS 324 yılında yeniden imarına başladığı kent, o günkü halinden 4 kat daha genişletildi ve köy-kasaba benzeri bir yerleşim olmaktan çıkarak gerçek bir baş-kent hüviyetine büründü. 18. yy'a tarihlenen Christoph Weigel'e ait haritalarda İmparator Theodosius dönemi kente Roma'da olduğu gibi 7 Tepe üzerinde 14 yerleşim bölgesi görülür.

Şehir düşmanlardan korunmak için, kara tarafında Marmara'dan Haliç'e kadar uzanan bir surla çevrildi. Bu surlar, Samatya'dan Bayrampaşa Deresi'ne inerek Cibali yakınında son bulmakta idi. Ortaçağın en güçlü savunma hattı olan bu surlar yalnız bir askeri tahkimat örneği değil, aynı zamanda estetik bakımdan bir 'Sanat Eseri' değerine sahiptir. Kara tarafı surları İmparator II. Theodosios döneminde Praefectus (Vali) Anthemios tarafından yapımına başlanmış olup 5.630 metre civarındadır. Daha sonra önüne ikinci ve üçüncü bir savunma hattı eklenmiştir. Surların inşasına ilişkin sadece iki kitabe mevcuttur. Bunlar Mevlana Kapı üzerinde bulunmaktadır (Bizans dönemi

adı ile Rhegion). Yunanca kitabelerde "Hakim olan İmparator'un emri ile Eparkhos (Vali) Konstantinos altmış gün içinde surlara surlar kattı" ibaresi bulunurken diğer kitabede "Theodosius'un emri ile iki aydan daha az bir sürede Konstantinos bu sağlam duvarı yapmayı başardı. Bu kadar az bir süre içinde bizzat Palas (Athene) bile böyle bir kuvvetli Kale kurmakta zorluk çekerek" yazmaktadır. Sayıları 96 olan Kuleler değişik biçimlerde inşa edilmiştir. Bunlardan 74'ü kare, 1'i beşgen, 5'i altıgen, 2'si yedigen ve 14'ü ise sekizgendir. Kara surları üzerinde 35 adet kapı yer alır. 29 Mayıs 1453 günü, II. Mehmet bu kapılardan biri olan 'Romanos' sonradan Topkapı'dan şehre girerek kara tarafı surlarının aşılabilir oldukları yolundaki efsaneyi sonlandırmıştır. Ortaçağ boyunca bu surlar Balkanlardan inen Avar, Peçenek ve Bulgar akınlarını durdurmuştur. Kapılar genellikle çifte kule arasında, küçük bir avluya sahip geçit yerleridir. Nitekim İç Anadolu'da, Hitit Uygarlığı'nın bir dönem başkenti olan Hattuşa'da (Boğazköy) bu sistem görülür. Kapılar arasında, Yedikule'de bulunan bir giriş, bütün kapıların en önemlisi olan 'Altın Kapı' bir Zafer Takı görünümünde, kemerli üç girişten oluşmuştur. Benzeri Antalya Surlarında yer alan Hadrian Kapısı ayakta kalmış güzel bir örnektir. Bu Kapı, Balkanlar üzerinden İstanbul'a ulaşan anayolun 'Via Egnatia' bitim noktasıydı. Bu surlar İstanbul'un yazılı tarihi boyunca bilinen tam 29 kuşatma geçirmiştir.

Bunların en bilinenleri sırasıyla;

- MÖ 340'ta Makedonya Kralı Filip'in başarısız kuşatması (B. İskender'in Babası),
- MS 194 Roma İmparatoru S.Severus'un kenti kuşatması ve ele geçirmesi,
- MS 7. yy'da Sasanilerin (İranlılar) başarısız kuşatma girişimleri.

Müslümanlığın ortaya çıkışı ile birlikte Arap orduları İstanbul kapılarına dayanmıştı. Bu döneme ait kuşatma ve ele geçirme girişimleri;

- MS 665-667 ve 672 yıllarında başarısız Emevi kuşatmaları (Ebu Eyyüb el Ensari bu seferlere katılarak, kuşatma sırasında vefat etmiştir),
- MS 712 ve 722'de tekrarlanan Emevi akınlarında da bir netice alınamamıştır (MS 722'deki kuşatmada Galata alındı ve bilinen ilk camii inşa edildi. Bu camii, Galata Kulesi'nin dibinde hala görülen Arap Camii'dir),
- MS 782-854-869 ve 970'de İstanbul'u haraca bağlayan fakat başarısız Abbasi kuşatmaları. İstanbul, Müslüman Araplar tarafından ardı ardına kuşatılırken, zaman zaman başka milletlerin saldırılarına da uğradı;
- MS 864 ve 936'da başarısız Rus kuşatmaları,
- MS 959'da Macarlar,
- MS 1203'te Latinlerden oluşan Haçlı Ordusu İstanbul'a saldırdı. Bu defa İstanbul direnemedi ve 1204 yılında İstanbul'u ele geçiren Latinler 1261'e kadar kenti ellerinde tuttular,
- MS 1302-1348 ve 1437'de Cenevizliler ve Venedikliler pek çok kez kenti ele geçirmek için şanslarını denediler ve başarısız oldular.

Bu arada Bizans, 1372'den itibaren Osmanlı'ya haraç ödemeye başlamıştı. Kentin doğrudan Osmanlı hakimiyeti altına sokulması teşebbüsü ise Yıldırım Bayezid zamanında oldu. Bursa'da rehin olarak tutulurken babasının ölümü üzerine kaçarak Bizans tahtına çıkan Manuel Paleologos, Yıldırım'ın İstanbul'da bir Türk mahallesi, camii ve mahkeme kurulması isteğini reddedince, kent 1391'den 1396'ya kadar abluka altına alındı. Bu döneme tanıklık eden

en önemli eser Boğaziçi'nde yer alan Anadolu Hisarı'dır. Asıl konumuz olan İstanbul'un başkent olma sürecine geri dönecek olursak; Roma İmparatoru Konstantinos Yeni Başkente görkemli bir saray, senato binası, hipodrom ve bir forum inşa etti. Palatium Magnum' veya 'Büyük Saray' olarak bilinen bu muhteşem saray, bugünkü Sultanahmet Camii'nin bulunduğu yerden başlamakta ve Marmara kıyılarına kadar inerek aşağı yukarı 100 bin metrekarelik bir alanı içine almaktaydı. İmparator bu alanın içine 'Daphne', 'Magnaaura' ve 'Khalke' adlı sarayları yaptırdı. Bu yapılar 532 yılındaki Nika isyanı sırasında yandı; fakat dönemin imparatoru Büyük Justinianos (527-565) tarafından yeniden inşa ettirildi. 11.yy'a kadar Bizans İmparatorları tarafından kullanılan saray, bu yüzyıldan sonra önemini yitirmeye başladı. Büyük Konstantinos tarafından yaptırılan ve uzunluğu 500, genişliği 117 m olan Hipodrom ise, sosyal hayatın simgesi olmuştu. Genelde atlı araba yarışlarının yapıldığı bu Hipodrom'da, her tür eğlence ve oyunlar tertip edilirdi. Şehirde Konstantinos Forumu adıyla anılan alanda ise, üzerinde Konstantinos'un Güneş Tanrısını sembolize eden tunçtan bir heykeli bulunan sütun yükselmekteydi. İşte bu yapıt, bugün bizim bildiğimiz "Çemberlitaş" sütunudur. Konstantinos, Hristiyanlığı himaye altına alarak bütün imparatorluğa hakim duruma getirdiğinden, kiliseler yaptırmayı da ihmal etmedi. Bunlardan günümüze kadar gelen iki en eski kilise, ünlü Aya Sofya ve Aya İrini'dir. Kendisinden önce yapılan 'Augustaion' (Aya Sofya) tören meydanını yeniden inşa ettirerek annesi Helena'ya ithaf etti. I. Theodosius (379-395) döneminde Hipodrom'a dikilen 'Obelisk'in de (Dikilitaş), aslında Büyük Konstantinos tarafından Mısır'daki Karnak'tan getirildiği, fakat o zamanki teknik imkansızlıklar sebebi ile dikilemediği söylenir...

324 yılında başlanan inşa faaliyeti 6 yıllık yoğun bir çalışma dönemi

sonunda tamamlandı ve 11 Mayıs 330'da, günlerce süren eğlencelerle şehrin resmi açılışı gerçekleştirildi. Başkent, 'Yeni Roma' (Nea Roma), 'İkinci Roma' (Secunda Roma) veya kurucusuna atfen 'Konstantinopolis' (Konstantin Şehri) olarak adlandırıldı. İmparator şehri Roma'ya benzetmek için çok çaba sarfetti. 4.yy'ın sonunda şehrin nüfusunun 200 bine kadar çıktığı rivayet edilmekte idi.

Başkentin kuruluşu sırasında İmparator Konstantinos şehir halkının su ihtiyacını karşılamak için, Istranca Dağları'ndan, Vize'den Byzantion'a kadar uzanan, takriben 250 kilometrelik bir su kemeri yaptırmayı planlamıştı. Ancak bu su kemerinin tamamlanışı onun ölümünden 30 Yıl sonra, İmparator Valens döneminde (364-378) gerçekleşti. Bizim bugün 'Bozdoğan' Kemer olarak bildiğimiz Su Kemer, o dönemde 'Valens Kemer' (Valens Aqueduct) olarak adlandırılmıştı. Ortaçağ tarihi boyunca 'Şehirlerin Kraliçesi' olarak adlandırılan Konstantinopolis, bin yılı aşkın bir süre 'Roma İmparatorluğu'nun' 1453'den Cumhuriyetimizin kuruluşuna kadar olan süreçte de Osmanlı İmparatorluğu'na başkentlik etmiştir. Böylesi uzun bir süreçte, böylesi büyük ve önemli, dünya tarihine damga vurmuş iki imparatorluğa başkentlik etmek dünya üzerinde başka hiçbir şehre nasip olmamıştır. Bu yüzden böyle bir şehre sahip olmakla ne kadar sevinsek ve gururlansak azdır. Sevinç ve gurur tek başına bu güzel ve anıtsal şehri korumaya yetmez. İşte bu yüzden hepimiz elimizden geldiğince bu şehri koruyalım ve korunmasına öncülük edelim.

*Antalya'da dağ ekosistemi
Güneşli ve karlı bir günde 2365 m. zirvesi ile Tahtalı Dağı (DKMP Arşivi)*

Biyolojik Çeşitlilik ve Antalya Ekosistemleri

Adem Bilgin

Antalya... Su, toprak, hava ve ateşin birbirleriyle hiç bitmeyen ilişkilerinin şekillendirdiği mavi gezegenimizdeki yaşam ortamlarının çeşitliliğini en iyi görebileceğimiz dünyanın özel parçalarından birisi...

Bir saat arayla sıfır rakımda bir deniz kaplumbağasının başını okşayıp, 2365 metrede akbabaları görebileceğiniz veya yine 0 metrede güneşten kaçarak palmyelerin altına sığınıp, 1200 metrede bir çam ağacının dalından başınıza kar düşebilecek bir estetik harikası...

Akdeniz'de Günbatımı

Antalya'dan Beydağları

Bu yazıda klasik biyoloji metinlerindeki gibi Akdeniz bitki örtüsü, makiler, orman ağaçları gibi özellikleriyle değil de biyolojik çeşitliliğin özel bir kategorisi olan ekosistem çeşitliliği yönüyle ele alalım Antalya'mızı.

Bir doğa korumacının perspektifinden bakıldığında önemli olan ekosistemdir ve Antalya'nın müthiş ekosistemlerinin geleceği tehlikededir.

Yine de merak edenler için söyleyelim; bütün Akdeniz'de bitki örtüsü 5 gruba ayrılır:

I. Deniz seviyesinden 500-600 metreye kadar zakkum, delice, kocayemiş ve sandal gibi makiler,

II. 600-1200 metre arasında büyük çoğunlukla kızılçam ve meşelerin baskın olduğu karışık ormanlar ve yamaç ormanları, (bu aralığın yükseklerine doğru karaçam ve Halep çamı)

III. 1200-2100 metre arasında sedir, kayın ve köknardan oluşan yüksek ormanlar, (ancak Antalya-Muğla yöresinde saf sedir ormanları da vardır.)

IV. 2000 metrenin üstünde iğne yapraklı ağaçlar seyrelir ve gittikçe tek tük kalırlar,

V. 2100-2300 metreden sonra ise artık ağaçlar hiç görülmez ve rengârenk çiçeklerle dolu Alp çayırları, yani yüksek otluklar başlar.

Bütün bu yükseltiler olduğuna göre Antalya'da, orman ekosistemleri de zengin bir biyolojik çeşitliliğe sahiptir.

Antalya'da orman ekosistemi - Beydağları (DKMP Arşiv)

Birazdan verilecek bilimsel tanımları bir yana bırakıp biyolojik eşitliliğın varlığını hayatın var olmasına, yani bence varlık tarihindeki en müthiş olgu olan canlılığa borçluyuz. Çünkü eşitlilik olmadan canlılık, canlılık olmadan biyolojik çeşitlilik olamazdı... Yani canlı olmadan ekosistem, ekosistem olmadan canlı olamayacağı gibi...

Biyolojik eşitlilik Nedir?

Kaş'taki Yarımada, Fotoğraf: A. Zeki Apalı

Uluslararası hukukta, Türkiye’de ve bilimsel temellere göre nasıl tanımlandığına bakarsak, Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi kapsamında TC Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından çok sayıda ilgili kurum uzmanı ve bilimcilerin katılımlarıyla hazırlanan Türkiye Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planı (UBSEP) biyolojik çeşitlilik olgusunu aşağıdaki gibi ele alır.

“Biyolojik çeşitlilik, kara, deniz ve diğer su ekosistemleri ile bu ekosistemlerin bir parçası olan ekolojik yapılar da dahil olmak üzere tüm kaynaklardaki canlı organizmalar arasındaki farklılaşma anlamındadır; türlerin yaşama ortamlarının (habitatlardan ve daha geniş anlamda ekosistemlerin) çeşitli biyotik ve abiyotik faktörler bakımından gösterdiği farklılıkları, ekosistemlerde yaşayan canlıların kendi aralarında, canlılar ile cansızlar arasında, yere ve zamana göre değişen farklılıkları ile genler, türler, ekosistemler ve işlevlerin tamamını ifade etmektedir.”

Biyolojik çeşitlilik genetik çeşitlilik, tür çeşitliliği ve ekosistem çeşitliliği olmak üzere üç hiyerarşik kategoride ele alınır:

Genetik Çeşitlilik bir tür içindeki çeşitliliği ifade eder. Bu çeşitlilik belli bir tür, popülasyon, varyete, alt-tür ya da ırk içindeki genetik farklılıkla ölçülür.

Aşağı Düden (Karpuzkaldıran) Şelalesi, Fotoğraf: A. Zeki Apalı

Antalya'da ada ekosistemi - Konyaaltı-Kemer Yolu (DKMP Arşiv)

Tür Çeşitliliği belli bir bölgedeki, alandaki ya da tüm dünyadaki türlerin farklılığını ifade eder. Bir bölgedeki türlerin sayısı (yani o bölgenin "tür zenginliği") bu konuda en sık kullanılan ölçüttür.

Ekosistem Çeşitliliği ise bir ekolojik birim olarak karşılıklı etkileşim içinde olan organizmalar topluluğu ile fiziksel çevrelerinin oluşturduğu bütünle ilgilidir. Ekosistem; kendisini topluluk düzeyinden ayıran, kendileri cansız olan fakat canlı topluluklarının oluşumunu, yapısını ve karşılıklı etkileşimlerini etkileyen yangın, iklim ve besin döngüsü gibi faktörleri de içerir. Ekosistem düzeyindeki biyolojik çeşitliliğin korunması besin zincirinin ve enerji akışının korunmasını kapsar. Bu düzeyde, yalnızca türlerin veya türlerin oluşturduğu grupların değil, özelliklerin ve süreçlerin de korunması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Ekosistemler yabani türlerin varlıklarını sürdürmesi, evrimleşmesi, çeşitlenmesi ve yeni genetik özellikler kazanması için canlı ve cansız varlıkların birbirleriyle ve kendi içlerinde etkileşimleri sonucu, çevresel şartlara da bağlı

olarak karmaşık ve her biri diğerinden farklı yapılar ve işlevler kazanmıştır.

Antalya'nın Müthiş Ekosistem Çeşitliliği:

UBSEP, Türkiye'de aşağıda verilen 7 ana ekosistem tipi olduğunu tespit etmiştir.

- I. Dağ Ekosistemleri**
- II. Kıyı-Deniz Ekosistemleri**
- III. Ada Ekosistemleri**
- IV. Orman Ekosistemleri**
- V. İç-su Ekosistemleri**
- VI. Step Ekosistemleri**
- VII. Tarım Ekosistemleri**

Antalya'da bu ekosistemlerin tamamı görülmektedir. Bunlar arasında İç Anadolu'nun karakteristiği olan step ekosistemi biraz ilginç gelebilir kulağa ama evet; Antalya'nın batısında yer alan Teke Platosu'nda step ekosistemleri vardır. Ancak Antalya'da ilk bahsedilmesi gereken ekosistem bu değildir.

Antalya Akdeniz'dir, Antalya Poseidon'dur ve konu ekosistem olunca, önce denizel ekosistemler gelir Poseidon'un kızlarının aklına,

deniz kızlarının aklına ... ve denizel ekosistemler deniz değildir sadece, deniz kızlarının karadaki erkeklerle buluştuğu kıyı ve kumul ekosistemleri, deniz kızlarının dinlenip saklandığı kayalar ve denizel mağara ekosistemleri barındırır Antalya. Bu müthiş bir estetikdir.

Hatta Ege'ye göre Akdeniz'de kıta sahanlığı eğiminin daha yüksek olduğunu iyi bilse de Konyaaltı Plajı müdavimleri, ada ekosistemleri bile vardır Antalya'nın.

*Antalya'da kıyı-deniz ekosistemi ve aynı zamanda yüksek endemizm barındırmasıyla bilinen kumul ekosistemi
Tünektepe (DKMP Arşiv)*

Toroslar sayesinde Antalya, dağ ekosistemleri açısından özellikle zengindir.

Antalya'da dağ ekosistemi – Termessos (DKMP Arşivi)

Özellikle yüksek dağ ekosistemlerinde çok çeşitli türlere rastlanmaktadır. Örneğin yırtıcı kuşlara, yaban keçilerine ...

Antalyalı bir yaban keçisi - Termessos
(DKMP Arşiv)

Antalyalı bir akbaba - Köprülü Kanyon
(DKMP Arşiv)

Tuzlu Akdeniz yanında tatlı suyu da boldur Antalya'nın. Sulak alanları, yani iç su ekosistemleri bolca bulunur ve özellikle şelaleleri de meşhurdur Antalya'mızın.

Bu doğal ekosistemlere ilaveten antropojenik bir ekosistem olarak tarımsal ekosistemler de Antalya'nın verimli düzlüklerinde görülür.

Antalya'da iç-su ekosistemi - Avlan Gölü (DKMP Arşiv)

Antalya'nın Özgün Ekosistemleri Olarak Antalya Şelaleleri, Kumulları ve Mağaraları

1. Düden Şelalesi

Kaynağını Kepez Hidroelektrik Santralinden alan Aşağı Düden ve Yukarı Düden, "kent merkezine 12 km. uzaklıktadır. Karstik bir çöküntünün oluşturduğu şelale 20 m yükseklikte olup, döküldüğü alanda aynı zamanda yeraltından da fışkırmaktadır. Şelalenin suları küçük bir dere oluşturarak 8 km sonra, Lara bölgesinde 40 m yükseklikteki falezlerden muhteşem bir görüntü yaparak denize dökülür."

Bu biyolojik açıdan şu özel anlama gelir: Tatlısuyla tuzlusuyun karıştığı alanlarda özel ekolojik koşullar oluşur. Böylece buralara adapte olmuş özel fitoplanktonlar ve yosunlar ortaya çıkar.

Düden Şelalesi'nde yaşı yaklaşık 600 olan bir Doğu Çınarı (Platanus Orientalis) da asırlara meydan okuyan bir tabiat anıtidir.

2. Kurşunlu Şelalesi

"Yöre adını veren irili ufaklı şelalelerin bulunması maki formasyonlarının güzel örneklerini içermesi, flora, fauna ve özellikle

nilüferli gölüyle üstün bir peyzaj güzelliği sergilemektedir. Kızılçam, Doğu Çınarı, Defne, Hamur, Yabani Zeytin, Sakız ağacı, Söğüt, İncir, Mersin, Böğürtlen, Yabani gül, Sütlağacı, Laden, Tesbih, Kekik, Nane, Ada soğanı, Hayıt, Alıç Zakkum başlıca bitki örtüsünü oluşturur. Bunun yanında su bitkileri olarak, Topalak, Su nanesi, Kamış, Su ariyeleri, Nilüferler bulunur. Fauna açısından, Siroz, Sazan, Yılan balığı, Alabalık, Kefal, Boz ördek, Yeşilbaş Ördek, Sakarmek, Saz Tavuğu, Karabatak, İspinoz, Su Çulluğu, Domuz, Tilki, Tavşan, Sansar yörede yaşayan başlıca yaban hayvanlarıdır.

Ana şelale 12 m yükseklikten dökülmektedir. Döküldüğü yerde meydana gelen küçük gölcükte derinlik 5-6 m'dir. Uzunluğu 36 m, genişliği 45 m'ye yakındır. Ana şelale dışında daha küçük boyutlarda şelalelerde mevcuttur."

3. Manavgat Şelalesi

"Manavgat Şelalesi, Antalya'nın Manavgat ilçesinde Manavgat Nehri üzerinde bulunan ünlü bir şelaledir.

Antalya'ya 75 km mesafededir. Manavgat ilçesinin 3 km kuzeyinde bulunan ve adını bu ilçeden alan şelale, ırmak sularının 3-4 m'lik bir falezden düşmesiyle meydana gelir. Az bir yükseklikten dökülmesine rağmen geniş bir alan üzerinde yüksek bir debiyle akar. Ayrıca Manavgat Irmağını besleyen kaynaklardan en büyüğü olan karstik Dumanlı kaynağı, Oymapınar Barajı yapıldıktan sonra baraj gölü içinde kalmıştır."

Antalya'da çok sayıda kumul ekosistemi de vardır. Milyonlarca yıl içinde akarsuların taşıdığı alüvyonlarla oluşmuş ve dalgalarla fiziksel olarak şekillenmiş kumul ekosistemleri yüksek endemizm oranına sahiptir.

Antalya'da kumul ekosistemi (Çıralı)

Antalya’da Neden Yüksek Bir Biyolojik Çeşitlilik Var?

Tatlı su ile tuzlu suyun karışımı özel sazlıklar için özel ekolojik koşullar doğurur. - Olimpos (DKMP Arşivi)

Antalya İli’ndeki canlı çeşitliliğinin bu denli yüksek olmasının temel faktörlerinden birincisi kendisini değişik topografi ve toprak/kayaç yapısı ile ifade eden jeolojik çeşitliliktir. Öyle ki Antalya İli’nde bütün jeolojik devirler örnekleri ile mevcuttur. Paleozoik dönem örnekleri, Alanya’nın kuzeyinde, Yalvaç’ın doğusunda ve Akseki’nin kuzeyinde yer alır. Mesozoik dönem örnekleri Akseki, Gündoğmuş, Sütçüler, Antalya Ovası’nın batı ve kuzey yöreleri, Isparta’nın doğusu ile Eğridir gölü’nün doğu ve batısında görülür. Tersiyer dönem örnekleri ise Keçiborlu, Uluborlu, Yalvaç’da görülmesine ilaveten bir hat olarak Aksu, Köprüçayı ve Manavgat boyunca kuzeye doğru uzanır. Daha genç olan Kuvaterner döneme ait alüvyonlar ise Antalya Ovası’nda tamamen görülür. Antalya’nın iklimsel çeşitlilik veya mikroiklim zenginliğinin temel sebebi de yukarıda bahsedilen jeolojik

çeşitliliğe eşlik eden farklı topografik zenginlikleridir. Antalya İli’nde kıyıya paralel uzanan dağlardan denize doğru inildikçe ciddi sıcaklık değişimleri görülür. Kısa bir mesafede değişen bu çevresel koşullar farklı ekosistemlerin ve ekotonların, yani ekosistemlerin kesişim noktalarının oluşmasına ve bu eşsiz zenginlik içerisinde farklı türlerin milyonlarca yıl içerisinde beraberce evrimleşmesine yol açmıştır. Başka deyişle ekosistem çeşitliliğine paralel olarak, Antalya’nın oldukça yüksek bir tür çeşitliliği vardır.

Örneğin, TÜBİTAK Türkiye Bitki Veri Tabanı Sistemi’ne göre Antalya toplam 123 familya altında 642 cins ve bu cinsler altında toplam 1916 tür bitkiye ev sahipliği yapar. Bu bitki taksonlarının 533’ü endemiktir. Yani yaklaşık olarak Antalya’daki her dört bitkiden biri Türkiye dışında dünyada hiçbir yerde doğal olarak bulunmaz.

Bu bitkileri burada sıralamak mümkün değildir. Ancak örnek olarak Geyik Dağları’nda bulunan 16 endemik bitkimiz şunlardır: *Aethionema subulata*, *Allium engini*, *Allium koyuncui*, *Anthemis pestolazae*, *Arenaria isaurica*, *Campanula davisii*, *Centaurea pseudokotschy*, *Doronicum cacalifolium*, *Erodium cedrorum* subsp., *Salmoneum*, *Eryngium davisii*, *Euphorbia davisii*, *Gypsophila curvifolia*, *Origanum bilgeri*, *Poa davisii*, *Sartoria hedysaroides*.

Hatta Prof. Dr. Tuna Ekim’in aktardığına göre “Türkiye’nin en eski endemik bitkisi de Antalya’lıdır: “*Muscari Muscarimi*”. Bu tür Antalya’nın dağlarında yetişir. Nefis kokar. 1601’de botanikçisi Clusius’un kitabında bunun İstanbul Boğazı etrafında yetişmiş olabileceğini yazar.”

SONUÇ:

Antalya'yı Antalya yapan, Antalya'nın çağlar boyu insan yerleşimine ve kültürüne tabi olmasına sebep olan deniz, orman, dağ ve iç su gibi ekosistemlerin, yani biyolojik ve jeolojik çeşitliğinin iyi bir planlama ile korunması gerekmektedir. Bunun en temel sebebi, ekosistemlerin sosyal ve ekonomik boyutları bir yana, Antalya'nın başlı başına muhteşem bir ekosistemler bütünü olmasıdır. Antalya'yı bütün dünyanın imrendiği Antalya yapan işte bu ekosistemler ve onlardan doğan ekonomik, sosyal ve stratejik faydanın çekimiyle antik zamanlardan günümüze Antalya'ya yerleşmiş halkların kültürleridir.

Antalya'nın muhteşem ekosistem çeşitliğinin, varlığın özel örneklerinden olduğu ve bu sebeple insanın doğaya karşı etik bir sorumluluk olarak Antalya'yı koruması gerektiği önermesi öznel bir felsefi yorum olsa da; estetiğin insan ve ruhu üzerindeki somut ve soyut etkilerini göz önüne aldığımızda hiç değilse estetik ve psikolojik sebeplerle Antalya'yı korumaya, kirletmemeye, ekosistem katliamları yapmamaya mecbur olduğumuz, pragmatizmi açısından nesnel bir doğrudur. Ayrıca Antalya için çevresel, sosyal ve ekonomik açıdan faydalı olan ekosistemler eğer aşırı kullanım tehdidi altındaysa, ki öyledir, ancak daha fazla koruma ile sürdürülebilir.

Bu amaçla Antalya'nın biyolojik çeşitlilik ve ekosistem hizmetlerinden elde edebileceği sosyal ve ekonomik faydaların da bir an önce araştırılması, konuyla ilgili halkın ve karar vericilerin farkındalığının artırılması, gerçekçi ve samimi yaklaşımlarla koruma çalışmalarının artırılması gerekmektedir.

Kullanılan Kaynaklar:

Türkiye Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planı, Çevre ve Orman Bakanlığı, 2007 Ankara

Türkiye Bitkileri Veri Servisi (TÜBİVES)

Buket Aşçı'nın 26.07.2009 tarihli Tuna ekim röportajı, www.gazetevatan.com

Adem Bilgin, Nature Conservation Philosophy, Hazırlık aşamasında kitap

İnternet: www.antalyamiz.com (Şelallerle ilgili bilgiler)

İnternet: www.bcs.gov.tr

İnternet: www.wikipedia.org

DKMP Fotoğraf Arşivi (Fotoğraflar için DKMP Eğitim, Tanıtım ve Halkla İlişkiler Şube Müdürü Ahmet DAŞDANDIR'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.)

Yazan:

Adem BİLGİN - Çevre ve Orman Uzmanı (Biyolog)

T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı - Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü

Mağara Ekosistemi - Altınbeşik (DKMP Arşivi)

Fener Mah. Tekelioğlu Cad. No:26
(Medical Park Hastanesi Karşısı)
Lara/ANTALYA
Tel : 0 242 324 48 33
E.Posta : info@ceceoptik.com
www.ceceoptik.com

CECE OPTİK

Castle Travel Türkiye ve Yunan Adaları Turlarında Uzman

Uzun yılların getirdiği deneyim ve birikimi siz değerli rehberlerimizle paylaşmaktan mutluluk duyarız. Özellikle Ege Bölgesi ve Yunan Adaları kültür, eğlence turlarında bize danışmadan hareket etmeyiniz.

Belediye Sosyal Tesisleri Kat: 2 No: 74
Kuşadası 09400 AYDIN
Tel : 0256 613 44 45 (Pbx)
Faks: 0256 612 70 75

e-posta: info@travelephesus.net
www.travelephesus.net

Lokalimiz Açıldı...

Adı, “ARO Cafe Bistro”

Göreve gelirken ilk amacımız biz rehberlerin birlik ve beraberliğini sağlamaktır. Elinizde tuttuğunuz bu dergiyle sesimizi sizlere duyurabildik. Şimdi de “ARO Cafe Bistro” ile sadece rehberler değil, ailelerimiz, dostlarımız ve arkadaşlarımız da bu güzel birlikteliğin içerisinde yer alabilecekler. Biz rehberlere uygulanan özel indirim ve servislerden artık tüm sevdiklerimiz de yararlanabilecek. Bütün bunlar rehber camiasının bütünleşmesine çok büyük katkılar sağlayacaktır.

Yerimiz, ARO’nun tam altındaki 2 katlı mekandır. Alt katta toplantılar, özel günler tertip edebileceğimiz veya zaman zaman oyun salonu olarak kullanabileceğimiz genişçe bir bölüm ile idari ofis ve mutfak vardır. Üst katta ise seçkin bir mimarlık firmasının tasarlanan, son derece elit bir salon ve bar sizleri karşılamaktadır. Burada birçok kahve çeşidi, değişik lezzetleri ve diğer içecekleri sunan menüsü ile sizlere hizmet verecektir. Ön bahçe alanımız ise yine rahat oturup, açık havada sohbet edilebilecek bir şekilde hazırlanmıştır. Doyumsuz sohbetlerin yanında belki

nargile sevenler için özel günler bile düzenlenecektir.

“ARO Cafe Bistro”, rehberlerin bir araya gelip, bazen yorgun argın döndükleri turların ardından stres atacağı, bazen oyunlar oynayıp eğleneceği, bazen de dizüstü bilgisayarını getirip mis gibi kahve kokularının içerisinde çalışabileceği, ailelerini, arkadaşlarını gönül huzuruyla davet edebileceği nezih bir ortamdır.

*30 Temmuz 2010
tarihindeki resmi açılışa,
bütün üyelerimizi,
meslektaşlarımızı, turizm
camiasının rehber dostlarını
bekliyoruz.*

ARO Cafe Bistro

ARO Cafe Bistro

Papatya
Çiçekcilik

KOD:727

KOD:1001

• Milli Egemenlik Cad. No: 49 ANTALYA
(Muratpaşa Camii Yanı)
T.: 0.242 247 14 41 • F.: 0.242 247 10 25

• Sinanoğlu Caddesi No: 20/C ANTALYA
(Genpa Yanı)
T.: 0.242 316 24 11 • F.: 0.242 316 24 01

www.papatya1cicek.com

“ "Keşke" Demenin Ağırılığı Yerine
"Yapı Kredi Sigortalı'yım"
Demenin Rahatlığını Yaşayın! ”

KAFTAN
Sigorta Aracılık Hiz.Ltd.Şti

kaftan@yksigorta.gen.tr
Kiriş Mah. Karabucak Mevkii
Kemer, ANTALYA
T: 0242 814 6090-91
F: 0242 814 6092

 YapıKredi
Sigorta

MEMORIAL ANTALYA'DA!

MEMORIAL ANTALYA HASTANESİ AÇILDI...

Her yıl yüz binlerce hastaya şifa dağıtan, sağlıkta uluslararası kalite standardı olan Joint Commission International (JCI) Akreditasyon Belgesi'ni Türkiye'de ilk alan Memorial, hasta memnuniyeti odaklı hizmet anlayışı ve alanında uzman kadrosu ile şimdi Antalya'da da yanınızda!

Zafer Mah. Beyazıt Cad. No: 91 Kepez / Antalya

Şişli

Ataşehir

Antalya

Suadiye

Etiler

444 7 888
www.memorial.com.tr